

Institut for Kultur og Læring,
Aalborg Universitet

Thomas Nordahl
Line Skov Hansen
May Britt Drugli
Charlotte Ringsmose

Resultater fra

Kortlægningsundersøgelsen

Kolding Kommune

2019

Program for læringsledelse - dagtilbud

Institut for Kultur og Læring,
Aalborg Universitet

Thomas Nordahl
Line Skov Hansen
May Britt Drugli
Charlotte Ringsmose

Resultater fra

Kortlægningsundersøgelsen

Kolding Kommune

2019

Program for læringsledelse - dagtilbud

Resultater fra Kortlægningsundersøgelsen i Kolding Kommune 2019
Thomas Nordahl, Line Skov Hansen, May Britt Drugli, Charlotte Ringsmose

Forfatterne:

- Professor Thomas Nordahl, leder av Senter for Praxisrettet Utdanningsforskning (SePU), Høgskolen i Innlandet
- Ph.d.-studerende Line Skov Hansen, Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet
- Professor May Britt Drugli, NTNU, Norges Teknisk-naturvitenskapelige Universitet
- Professor Charlotte Ringsmose, Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet

Korrektur:

Annemette Helligsø og Anne Waagepetersen, Aalborg Universitet

Redigering af rapporten:

Line Skov Hansen

Udgiver:

Institut for Kultur og Læring,
Aalborg Universitet
Kroghsstræde 3
DK 9220, Aalborg

©2020 Udgiver og forfattere

Indhold

Forord	6
Resume	8
Sammenfattende om børnedata.....	8
Genkendelse af tal, geometriske figurer, bogstaver og ord	9
Sammenfattende om kontaktpædagogdata	10
Sammenfattende om forældres tilfredshed	12
Variation mellem dagtilbud og grupper af børn	12
Personalets vurderinger.....	14
Hvad bør opretholdes og videreføres?	14
Hvilke udfordringer ser Kolding Kommune ud til at have?	17
Afslutning	18
Kapitel 2: Indledning	20
Målsætning	20
Arbejdsform	21
Læringsledelse og kortlægningsundersøgelserne.....	22
Læringsledelse og teamet som professionelt læringsfællesskab.....	23
Læringsledelse og pædagogisk analyse	24
Kapitel 3: Metodeafsnit	27
Udvalg og svarprocent	27
Operationalisering af måleinstrument.....	28
Kontaktpædagog.....	29
Pædagogisk personale	30
Forældre.....	31
Ledelse	31
Statistiske analyser.....	32
Frekvensanalyser	32
Faktor- og reliabilitetsanalyser.....	32
Variansanalyser, effektmål og 500-pointskala	33
Vurdering af reliabilitet og validitet	34
Reliabilitet	35
Begrebsvaliditet	35
Ydre validitet	36
Etiske overvejelser	37

Kapitel 4: Børnenes vurderinger og kompetencer	38
Børns trivsel og venskab	39
Barn - voksen relation	41
Genkendelse af tal, geometriske figurer, bogstaver og ord	44
Genkendelse af tal	45
Genkendelse af geometriske figurer	46
Genkendelse af bogstaver	47
Genkendelse af ord	49
Kapitel 5: Kontaktpædagogernes vurdering af barnet	51
Sociale færdigheder	51
Eksternaliseret adfærd	53
Sproglige færdigheder	55
Sammenhænge i kontaktpædagogernes vurderinger	57
Kapitel 6: Forældres tilfredshed	58
Kapitel 7: Variation i kvalitet mellem dagtilbud	60
Forskelle mellem to dagtilbud med forskellig kvalitet	60
Kapitel 8: Variationer mellem grupper af børn	62
Forskelle mellem drenge og piger	62
Aldersforskelle mellem de 4-5 årige børn	65
Moders uddannelsesniveau	67
Kapitel 9: Personalets vurderinger	72
Kapitel 10: Opsummering og konklusion	74
Hvad bør opretholdes og videreføres?	74
Børns trivsel og deres relation til andre børn	74
Genkendelse af tal, geometriske figurer, bogstaver og ord	76
Børns sociale færdigheder, samt deres adfærd	76
Børns kommunikation og sprog	78
Forældres tilfredshed	79
Personalets vurderinger	80
Hvilke udfordringer ser Kolding Kommune ud til at have?	82
Variation mellem dagtilbud	82
Forældrenes uddannelsesniveau betyder meget for hvordan, børn klarer sig	83
Forskelle i vurderinger af drenge og piger, samt i forventninger til børn	83
Afslutning	84
Kapitel 11: Referencer	85

Forord

Dette er en afgrænset læringsrapport baseret på en kortlægningsundersøgelse, der er gennemført i ugerne 38 – 41, 2019, i Kolding Kommune. Rapporten præsenterer data fra den del af kortlægningen, der vedrører dagtilbuddets 4-5-6 årige børn. Kortlægningen indgår i forsknings- og udviklingsprojektet Program for Læringsledelse - dagtilbud. Programmet baserer sig på et partnerskab mellem Billund, Fredericia, Hedensted, Kolding, Nordfyn og Svendborg kommuner, samt Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet (AAU) og Senter for Praxisrettet Uddanningsforskning (SePU), Høgskolen i Innlandet. Arbejdet med programmet i den enkelte kommune kan beskrives som en fælles, kommunal satsning, der har til formål at forbedre kvaliteten i dagtilbud.

Kortlægningsundersøgelsen, som denne rapport omhandler, er den sidste ud af tre. I rapporten vil denne undersøgelse også blive omtalt som T3¹. Den første og den anden kortlægningsundersøgelse (T1 og T2) blev i Kolding Kommune gennemført i 2016² og 2017 i ugerne 38-41. Via kortlægningen indsamles data fra fem informantgrupper. Nedenfor præsenteres antal inviterede, besvarede, samt svarprocent ved T3 for Kolding Kommune og for alle seks kommuner.

Informanter	Inviterede	Besvarede	Svarprocent
Børn (4-5-6 år)	1 913	1 854	96,9 %
Kontaktpædagog	1 913	1 878	98,2 %
Forældre (0-6 år)	4 114	3 132	76,1 %
Pædagogisk personale	931	855	91,8 %
Ledelse	96	91	94,8 %

Tabel 1: Samlet antal informanter for Kolding Kommune ved T3

Informanter	Inviterede	Besvarede	Svarprocent
Børn (4-5-6 år)	5216	4944	94,8 %
Kontaktpædagog	5216	5105	97,9 %
Forældre (0-6 år)	10250	7086	69,1 %
Pædagogisk personale	2381	2240	94,1 %
Ledelse	241	234	97,1 %

Tabel 2: Samlet antal informanter for de seks kommuner ved T3

1 T står for tidspunkt

2 I de andre seks kommuner blev T1 gennemført i 2015

De forskere, som er tilknyttet programmet, har ansvaret for, at kortlægningerne analyseres, samt at resultaterne formidles til hver kommune for at blive brugt i datastøttede og forskningsinformerede kompetenceforløb. Resultaterne af dette forbedringsarbejde beskrives i nærværende rapport, hvor der primært er lagt vægt på at præsentere resultaterne fra T3 og i mindre grad på udviklingen fra T1 - T3, hvilket i højere grad vil blive beskrevet i hovedrapporten for Program for læringsledelse – dagtilbud, hvor de samlede resultater fra Billund, Fredericia, Hedensted, Kolding, Nordfyns og Svendborg kommuner præsenteres. Begrundelsen for dette er, at netop resultaterne fra kortlægningsundersøgelsen i 2019 beskriver "her og nu"-situationen, som den ser ud i Kolding Kommunes 43 dagtilbud. Det er dermed også det pædagogiske læringsmiljø, som børnene i Kolding møder i deres dagtilbud, og det er netop denne situation, som må være udgangspunktet for det fremadrettede og kontinuerlige arbejde med den kvalitet, som dagtilbudsloven foreskriver, og som arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan er et udtryk for (Dagtilbudsloven, 2019; Børne- og Socialministeriet, 2018).

Jeg vil på programmets vegne gerne takke de mange forældre, børn, medarbejdere og ledelser i Kolding Kommunes dagtilbud for deres indsats, engagement og lærelyst. Tak til kommunens forvaltning og programejere, fordi I skaber mulighed for at Program for læringsledelse - dagtilbud kan udfolde sig i de kommunale dagtilbud. De meget høje svarprocenter taler sit eget sprog og bevidner interessen for, at viden fra kortlægningen anvendes som en del af det kontinuerlige, kommunale og institutionelle arbejde med at forbedre det pædagogiske læringsmiljø, der skal sikre trivsels- og læringslighed for alle børn.

Afslutningsvist skal der lyde en særlig stor tak Sigrid Øyen Nordahl, SePU, Høgskolen i Innlandet for bidrag til rapportens analyser, samt til Annemette Helligsø og Anne Waagepetersen for korrektur og til rapportens forfattere for deres indsats med at få data gjort nyttige for dagtilbuddets aktører.

God fornøjelse med læsningen.

Ole Hansen
Programleder

Resume

Denne rapport formidler Kolding Kommunes resultater fra tredje kortlægning i forsknings- og udviklingsprogrammet Program for Læringsledelse – Dagtilbud (PFL- Dagtilbud). Rapporten præsenterer data fra den del af kortlægningen, der vedrører dagtilbuddets 4-5-6 årige børn. Rapporten efterfølges af en samlet rapport for forsknings- og udviklingsprojektet i partnerskabet mellem Billund, Fredericia, Hedensted, Kolding, Nordfyn og Svendborg Kommuner, samt Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet (AAU) og Senter for Praksisrettet Utdanningsforskning (SePU), Høgskolen i Innlandet.

I udviklingsprogrammet er der gennem fire år arbejdet i professionelle læringsfællesskaber med udvikling af faglig kvalitet og dermed dagtilbuddenes arbejde med at leve op til dagtilbudslovens formål: at sikre udvikling af dagtilbud af høj kvalitet og pædagogiske læringsmiljøer, der fremmer børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, integration af læreplanstemaerne samt mindske af virkningerne af social baggrund (Dagtilbudsloven, 2019).

Programmet evalueres gennem kortlægningerne, der er efterfulgt af indsatser inden for identificerede udviklingsområder.

Den første og den anden kortlægningsundersøgelse (T1 og T2) blev gennemført i Kolding Kommune i 2016 og 2017 i uge 38-41. Denne kortlægning (T3) er gennemført i efteråret 2019.

I Kolding Kommune har i alt 1.854 (96,9 %) børnehavebørn i alderen 4-5-6 år, 1.878 kontaktpædagoger (98,2 %) 855 pædagogisk personale (91,8 %) 91 ledelsespersoner (94,8 %) og 3.132 (76,1 %) forældre deltaget i programmets tredje kortlægning i 2019 (T3).

Sammenfattende om børnedata

Børnes trivsel og venskab

De 4-5-6 årige børn i Kolding Kommune trives godt i deres dagtilbud, og de oplever venskab. Der er også en svag, men signifikant positiv udvikling i resultaterne fra den første T1 (3,68) til den tredje kortlægningsundersøgelse T3 (3,70). Der er nogle få børn, som ikke trives og har det godt i deres dagtilbud. Det bør analyseres, hvorfor dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø ikke giver alle børn mulighed for positiv trivsel og venskaber med jævnaldrende.

Der er relativ stor forskel i børnenes vurderinger af trivsel og venskab i deres dagtilbud. Forskellen mellem de dagtilbud, som scorer højest og lavest i Kolding Kom-

mune er på 1 standardafvigelse (Cohens D). Dette må betragtes som en stor forskel, og der vil være en del børn, som ikke trives i de dagtilbud, der scorer lavest. Her bør være refleksion over og drøftelse af, hvorfor trivslen er så lav hos nogle børn. Ligeledes bør der kommunalt skabes initiativer, hvor dagtilbud, der scorer lavt, kan lære af de dagtilbud, der har gode resultater.

Barn - voksen relation

Der er en stabil og god relation mellem dagtilbuddets voksne og 4-5-6 årige børn. Børnene tilkendegiver, at de møder voksne i deres dagtilbud, som lytter til dem, som trøster dem, når de er kedede af det, som roser dem, og som kan lide dem.

Der har ikke været nogen positiv udvikling på dette område fra T1 (3,79) til T3 (3,79), hvilket er naturligt, når gennemsnitsscoren er så tæt på det højeste mulige (højeste mulige score er 4).

Gennemsnitsværdierne viser, at selvom alle har høje scorere, så varierer scoren fra 3,39 som den laveste score til 3,88 som den højeste. Det er en betydelig forskel på 1,16 (Cohens D). Disse resultater må analyseres, da dette er et afgørende område for børns udvikling. Dagtilbud, der scorer højt på dette område kan dele denne viden med andre dagtilbud.

Genkendelse af tal, geometriske figurer, bogstaver og ord

I kortlægningsundersøgelsen anvendes genkendelsesopgaverne inden for tal, geometriske figurer, bogstaver og ord for, at de 4-5-6 årige børn skal vise, hvad de faktisk har af viden på disse områder. I Kolding Kommune har der været en positiv udvikling på disse fire genkendelsesområder fra T1 – T3.

Genkendelse af tal

Udviklingen i børnenes genkendelse af tal fra T1 (0,77) til T3 (0,78) går i en negativ retning. Der er dog også en gruppe 4-5-6 årige børn i Kolding Kommune, som ser ud til at have problemer med at genkende tal:

- 44,7 % af de 4-5-6 årige genkender fire ud af fire tal
- 4,5 % genkender ikke nogen tal
- 10,9 % genkender ét ud af fire tal.

Der er relativt markante forskelle mellem de kommunale dagtilbud og de 4-5-6 årige børns genkendelse af tal (Cohens D = 1,10). Arbejdet med børns matematiske opmærksomhed bør fremadrettet være et område, som også fremadrettet tillægges opmærksomhed, særligt i nogle dagtilbud.

Genkendelse af geometriske figurer

Der har været en signifikant fremgang i genkendelse af geometriske figurer fra T1 (0,61) til T3 (0,66), hvilket er 0,20 standardafvigelse (Cohens D).

Resultaterne viser, at næsten to ud af tre børn genkender tre af fem geometriske figurer, som de er blevet præsenteret for. Først og fremmest trekant, firkant og cirkel. Ca. 11,5 % af børnene genkender alle fem geometriske figurer.

Der er en stor forskel mellem de kommunale dagtilbud, som scorer højest og lavest i forhold til de 4-5-6 årige børns genkendelse af geometriske figurer (Cohens D = 1,68). Dette område bør derfor tillægges særlig opmærksomhed i nogle af de kommunale dagtilbud.

Genkendelse af bogstaver

Som ved genkendelse af tal har der fra T1 – T3 også været en signifikant positiv udvikling (0,52 – 0,55). Dette resultat må ligesom de andre positive resultater inden for børns genkendelse fremadrettet analyseres med henblik på fastholdelse og fortsat forbedring.

- 30 % af de 4-5-6 årige børn genkender to ud af to bogstaver
- 39 % af børnene genkender ét bogstav

Der er relativt store forskelle mellem Kolding Kommunes dagtilbud. Forskellen mellem det dagtilbud, der scorer højest og det dagtilbud, der scorer lavest er 1,21 (Cohens D). For dagtilbud, der har en gennemsnitsscore helt nede omkring 0,30 betyder det, at det er meget få af børnene, som genkender bogstaver.

Genkendelse af ord

På dette område har der også været en svag tilbagegang fra T1 (0,49) til T3 (0,47) i Kolding Kommune.

Gennemsnittet for genkendelse af ord er næsten lige så højt som genkendelse af bogstaver (gennemsnit 0,49).

- 30,3 % af de 4-5-6 årige børn i Kolding Kommunes dagtilbud genkender ikke nogle ord
- 23,5 % af børnene genkender begge enstavelsesord, de er blevet præsenteret for i kortlægningsundersøgelsen.

Der er relativt store forskelle mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune, når det gælder genkendelse af ord 1,11 standardafvigelse (Cohens D).

Sammenfattende om kontaktpædagogdata

Sociale færdigheder

De fleste børn i Kolding Kommunes dagtilbud vurderes til at have hensigtsmæssige sociale færdigheder. Der har været en mindre positiv udvikling fra T1 (3,01) til T3

(3,03) inden for børns sociale færdigheder. Resultaterne viser også, at standardafvigelsen er stor. Dette indikerer, at der både er børn med meget gode sociale færdigheder og børn med mangelfulde sociale færdigheder:

- 24,3 % af børnene til meget ofte at udvise gode sociale færdigheder.
- 19,2 % af børnene vurderes til aldrig eller blot af og til at udvise hensigtsmæssige sociale færdigheder.

Der er en meget stor forskel mellem det dagtilbud i Kolding Kommune, som scorer højest på sociale færdigheder og det dagtilbud, som scorer lavest. Denne forskel er på 1,74 standardafvigelse (Cohens D). Variationer som denne må tages alvorligt. Sociale færdigheder er afhængigt af det miljø barnet er i, og det må analyseres, hvordan læringsmiljøet bidrager til udvikling af vigtige sociale færdigheder.

Eksternaliseret adfærd

De 4-5-6 årige børn i Kolding Kommune viser ifølge kontaktpædagogernes vurdering en mindre grad af eksternaliseret adfærd ved T3. Gennemsnitsscoren for eksternaliseret adfærd er her 3,56 på en skala fra 1 til 4. Standardafvigelsen er 0,52.

4,1 % af børnene bliver vurderet til meget ofte eller ofte at udvise en eksternaliseret adfærd. Det er børn, der især har brug for nær kontakt med voksne.

Der har ikke været ændring fra T1 (3,56) til T3 (3,56).

Der er på dette område relativt store forskelle mellem dagtilbuddene i kommunen. Forskellene mellem højest og lavest scorende dagtilbud er udtrykt i standardafvigelse på 1,42 (Cohens D). Dette har sandsynligvis en sammenhæng med kvaliteten i dagtilbuddet. Det vil være hensigtsmæssigt for de dagtilbud, som scorer lavt, at drøfte den pædagogiske praksis.

Sproglige færdigheder

Der har været et mindre fald i resultater på dette område fra T1 (3,19) til T3 (3,14) (Cohens D = - 0,07). Dette bør analyseres, da sproglige færdigheder hos børn er af afgørende betydning på en række udviklingsområder. Gennemsnitsscoren på 3,14 indikerer dog, at de fleste børn i Kolding Kommunes dagtilbud har gode sproglige færdigheder. Dog er standardafvigelsen høj, hvilket indebærer, at der er en stor spredning inden for børnenes sproglige kompetencer.

Der er forholdsvis store forskelle mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune. Udtrykt i standardafvigelse er forskellen på 0,71 (Cohens D) mellem laveste og højeste score, hvilket ikke alene kan forklares ved børnenes baggrund knyttet til fx forældrenes uddannelsesniveau. Forskellen har sandsynligvis en stærk sammenhæng med kvaliteten af det pædagogiske arbejde i forskellige dagtilbud. Dette bør analyseres i de enkelte dagtilbud samt kommunalt med henblik på at støtte op om og dele succesfuld praksis mellem dagtilbuddene.

Undersøgelsen viser, at der er en stærk sammenhæng mellem lav grad af eksternaliseret adfærd og sociale færdigheder, samt at sociale færdigheder har en meget

stærk sammenhæng med sproglige færdigheder, hvilket en lav grad af eksternaliseret adfærd ikke har. Dette kan indikere, at børn, som viser en eksternaliseret adfærd, har et sprog, som kunne udnyttes til at ændre på deres adfærd.

Sammenfattende om forældres tilfredshed

Fra T1 (3,29) – T2 (3,31) er der sket en mindre, positiv udvikling i forældrenes tilfredshed med dagtilbuddet (Cohens D + 0,04). Disse positive resultater er fastholdt ved T3 (3,31). Gennemsnitsresultatet på 3,31 indikerer, at de fleste forældre i Kolding Kommune er relativt godt tilfredse med deres barns dagtilbud, men at der er også variation her.

Der er stor variation mellem dagtilbuddene i, hvor tilfredse forældrene er med det enkelte dagtilbud. Forskellen mellem højest og lavest scorende dagtilbud er 1,61 standardafvigelse (Cohens D). Dette bør analyseres grundigt både i forvaltningen og i de aktuelle dagtilbud.

Dagtilbud, som scorer højt, har en forældregruppe, hvor størstedelen af forældrene er tilfredse med deres barns dagtilbud. Men gennemsnitsværdierne tyder på, at der også i disse dagtilbud er nogle forældre, som ikke er så tilfredse. Fremadrettet kan der arbejdes med videndeling mellem dagtilbuddene omkring forældresamarbejde og –inddragelse med henblik på, at gode resultater fastholdes, og god praksis spredes til alle dagtilbud.

Variation mellem dagtilbud og grupper af børn

I de analyser, der præsenteres i denne rapport, er der også set på, om der er systematiske forskelle mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune, eller om der er dagtilbud, som lykkes mere eller mindre med den pædagogiske praksis på forskellige områder. Det sidste indebærer, at resultaterne ikke vil kunne vise, om nogle dagtilbud samlet er bedre end andre. Resultaterne for Kolding Kommune viser, at der er områder, som man kommunalt bør tage fat i med nogle fælles strategier og indsatser for alle dagtilbud.

Det skal dog understreges, at data fra Kolding Kommune generelt giver et mere ensartet og positivt udtryk af kommunens dagtilbud, end flere af programmets øvrige kommuner. Men som resultaterne i denne rapport indikerer, så er det ikke det samme, som at Kolding Kommunes dagtilbud ikke rummer forskelle og variationer, og variation bør derfor også fremadrettet være et opmærksomhedspunkt i det kommunale arbejde både med at forbedre og opretholde kvalitet i de kommunale dagtilbud.

Betydning af børnenes køn

Pigerne har en noget højere score end drengene på vigtige områder som trivsel og barn-voksen relationen. Kontaktpædagogerne vurderer, at pigerne har bedre sociale og sproglige færdigheder, samt et lavere niveau af eksternaliseret adfærd, end drengene har. Udtrykt i standardafvigelse er forskellene på sproglige færdigheder 0,29, hvilket udgør næsten et halvt år i sproglig udvikling for et barn. For

sociale færdigheder er forskellen næsten det samme, 0,36 standardafvigelse. Dette er relativt store forskelle, når vi ved, at drenge og piger i så store grupper af børn har nøjagtig den samme baggrund.

I vurderingen af forældrenes tilfredshed og genkendelse af tal, bogstaver, geometriske figurer og ord findes ingen signifikant forskel mellem drenge og piger.

Resultaterne bør give anledning til drøftelse, idet forskelle mellem drenge og piger bliver stadig større ind i skolen. Det er et område, dagtilbuddene kan have stor indflydelse på.

I forhold til genkendelse af ord, geometriske figurer, bogstaver og tal, er der ikke forskelle mellem drenge og piger. Dette er positivt og udtrykker, at drenge og piger i princippet bør have de samme forudsætninger for at tilegne sig disse kompetencer. Derfor er det også bekymrende, at forskellene mellem drenge og piger i skolen bliver relativt store, når der i andre datamaterialer ses på skolefaglige præstationer. Det tyder på, at det er muligt at få drengene til at præstere lige så godt som pigerne.

Aldersforskelle mellem de 4-5 årige børn

Der er både forskelle og ligheder mellem de fire- og femårige børns egne vurderinger. De fireårige børn rapporterer om bedre trivsel og bedre barn-voksen relationer, end de femårige børn gør.

De femårige børn scorer ikke overraskende højere på områder som genkendelse af tal, bogstaver, geometriske figurer og ord. De ældste børn har også bedre sociale færdigheder.

Begge grupper af børn trives godt og har gode relationer til de voksne.

Forskellene er på de fleste områder ca. 40 point (0,4 standardafvigelse), hvilket mere eller mindre er det, der anses som en normalprogression i læring i et skolefag på et år. Men når det gælder genkendelse af tal, er forskellene større (72 point), hvilket er noget, som bør drøftes i dagtilbuddene.

Der er størst forskel mellem de fire- og femårige børn i forhold til sproglige færdigheder (48 point). Børn i denne alder udvikler og lærer sproget i stort omfang, og sproglig stimulering i dagtilbuddene er af afgørende betydning.

Moders uddannelsesniveau

Der er samlet set ingen forskelle i børns egne vurderinger af, hvordan de trives i dagtilbuddet, og hvilken relation de har til de voksne knyttet til mødrenes uddannelsesniveau. Det tyder på, at de ansatte i dagtilbuddene i Kolding Kommune lykkes med at møde børn på en lige, god måde, uafhængigt af forældrenes uddannelsesniveau, samt at børnene også har et lige godt forhold til hinanden.

Der er signifikante forskelle i børns genkendelse af tal, bogstaver, geometriske figurer og ord i forhold til moders uddannelsesniveau. Forskellene mellem børn af

mødre med grundskole og mødre med fem år eller flere års videregående uddannelse i en 500-pointskala er på 63 point for genkendelse af tal, 36 point for genkendelse af bogstaver, 33 point for genkendelse af geometriske figurer og 24 point for genkendelse af ord. Dagtilbuddene formår altså ikke at kompensere for de forskelle, der er mellem børnene på de områder, der relaterer sig til forældrenes uddannelsesniveau. Der skal sandsynligvis et langt stærkere fokus på stimulering af børn af forældre med et lavt uddannelsesniveau.

Der er markante forskelle i børns sproglige færdigheder ud fra mødrenes uddannelsesniveau, hvor sproglige færdigheder vurderes til at blive bedre, jo højere et uddannelsesniveau, barnets mor har, med undtagelse af forholdet mellem mødre med en erhvervsuddannelse og mødre med en gymnasial uddannelse.

Forskellen mellem børn af mødre med en grundskoleuddannelse som højeste uddannelsesniveau og børn af mødre med fem eller flere års videregående uddannelse er på 75 point på en 500-pointskala.

Mødre med gymnasiet som højeste uddannelsesniveau er mest tilfredse med dagtilbuddet og mødre med højere uddannelsesniveau, er mindst tilfredse. Det er vigtigt, at dagtilbuddets pædagogiske personale er bevidste om dette, så hensynet til forældre, som ytrer sig mest, ikke bidrager til at den sociale reproduktion bliver større.

Personalets vurderinger

Der er fremgang for alle dagtilbud i de seks kommuner i personalets vurderinger bortset fra ét område, hvor der er tilbagegang på ét point (samarbejde). Dette betyder, at der i praksis ikke har været nogen ændring på dette område.

I figur 32 er resultaterne af personalets vurderinger for Kolding Kommune ved T3 sammenlignet med det samlede antal vurderinger for alle seks kommuner.

På fysiske rammer og vedligehold i institutionen har Kolding Kommune en 16 point højere score end det samlede resultat for alle seks kommuner. Kolding Kommune har på nær ét område ingen scorer under 500, hvilket indikerer, at kommunen generelt fungerer godt på dagtilbudsområdet.

Hvad bør opretholdes og videreføres?

Børns trivsel og deres relation til andre børn

Der har været en positiv udvikling i børns trivsel på 4 point. Barn-voksen relationen er faldet med 1 point, hvilket er det samme som, at disse resultater mere eller mindre er fastholdte.

Kolding Kommune har forholdsvist gode resultater på disse to områder sammenlignet med en stor del af de andre kommuner i programmet. Fremadrettet vil det

derfor også være vigtigt at analysere dette fund bl.a. med henblik på at få identificeret god praksis i kommunen samt for at sikre, at denne praksis bliver fastholdt og delt internt kommunalt og evt. med andre kommuner.

Børns relationer til de voksne i dagtilbud

Der har kun været en positiv udvikling på 1 point på området, men resultaterne er med, fordi det viser, at Kolding Kommune på dette område har formået at fastholde de gode resultater, der allerede var i kommunen i 2016 (T1).

Kolding Kommune ligger desuden forholdsvis højt, når det gælder de 4-5-6 årige børns vurderinger af deres relation til dagtilbuddets voksne, hvilket også repræsenterer et vigtigt fund, som også fremadrettet bør analyseres med henblik på at få identificeret god praksis i kommunen samt at sikre, at denne praksis bliver fastholdt og delt internt kommunalt og evt. med andre kommuner.

Genkendelse af tal, geometriske figurer, bogstaver og ord

I Kolding Kommune har der været en positiv udvikling på de 4-5-6 årige børns genkendelse af tal, geometriske figurer, bogstaver og ord. Mellem dagtilbuddene er der forholdsvis store forskelle mellem børnenes kompetencer på dette område.

Den kompetence, som efterspørges hos børn ved disse genkendelsesopgaver, er vigtig for deres videre skolegang og bør også fremadrettet prioriteres i det pædagogiske tilbud i Kolding Kommunes dagtilbud. Det er i den forbindelse vigtigt at understrege, at det ikke betyder, at dagtilbuddet skal blive skole. I stedet handler det om at udnytte de muligheder i hverdagen, hvor tal, figurer, bogstaver og ord indgår som en naturlig del af arbejdet med temaerne i den styrkede pædagogiske læreplan (Børne- og Socialministeriet, 2018).

Den positive udvikling på disse områder bør fremadrettet analyseres, og viden fra god praksis bør deles med henblik på at løfte de børn og de dagtilbud, der har behov for det.

Børns sociale færdigheder, samt deres adfærd

Der er sket en positiv udvikling fra T1 – T3 i kontaktpædagogens vurdering af de 4-5-6 årige børns sociale færdigheder, samt deres internaliserede adfærd.

Allerede ved T1 i 2016 var kontaktpædagogens vurdering af det enkelte 4-5-6 årige barn meget høj i Kolding Kommune (525 point). Fra T1 til T3 er der ligeledes sket en positiv udvikling på 2 point på dette område, hvilket betyder, at de gode resultater fra T1 – T3 er fastholdt.

Kontaktpædagogens vurdering af børns sociale færdigheder ved T2 i 2017 var på 531 point, hvilket også fortæller, at der fra T2 til T3 har været et fald på dette spørgsmålsområde på 4 point. Det bør derfor fremadrettet analyseres kommunalt, hvad der både har været medvirkende til den generelt høje vurdering på dette område, samt til den mindre tilbagegang fra T2 til T3.

De 4-5-6 årige børns eksternaliserede adfærd er stort set uændret fra T1 til T3, idet der her er et fald fra T1 til T3 på 1 point. Modsat har der været en positiv udvikling i kontaktpædagogens vurdering af børns internaliserede adfærd på 15 point.

Børns kommunikation og sprog

I kontaktpædagogens vurderinger af børns kommunikation og sprog er der sket en tilbagegang fra T1 – T3 på 9 point. Sammenlignes udviklingen fra T2 – T3, så er denne tilbagegang endvidere på 11 point. Dette er en udvikling, som fremadrettet må gives opmærksomhed.

På trods af en nedgang fra T1 – T2 – T3 scorer Kolding Kommune stadig forholdsvis højt på dette område, når de kommunale resultater sammenlignes med de samlede resultater for alle seks kommuner i Program for læringsledelse – dagtilbud.

Kolding Kommune ligger 8 point over det samlede resultat for alle seks kommuner på dette område. Fremadrettet vil det derfor også være vigtigt at få identificeret god praksis i kommunen samt at sikre, at denne praksis fastholdes.

Forældres tilfredshed

Forældrenes vurderinger ligger over 500 point på alle områder. Dette må betragtes som meget gode resultater

Der har været en positiv udvikling i forældrenes svar fra den første (T1) til den tredje (T3) kortlægningsundersøgelse på spørgsmålsområderne: information fra dagtilbuddet (8 point), samt oplevelse af indhold og aktiviteter i dagtilbuddet (5 point). I forældrenes vurdering af deres tilfredshed med dagtilbuddet er forskellen fra T1 – T3 blot på 1 point. Det gode resultat fra T1 i 2016 til T3 i 2019 er dermed fastholdt.

Flertallet af forældre er godt tilfredse med deres barns dagtilbud, ligesom de er tilfredse med dagtilbuddets information, indhold og aktiviteter.

Sammenlignet med de øvrige kommuner er der i Kolding Kommune på dette område en god praksis, der bør identificeres med henblik på at blive delt både internt i kommunen, samt mellem kommuner.

Personalets vurderinger

Personalets vurderinger har ved kortlægningen i 2019 (T3) næsten den samme profil for personalets vurderinger som den samlede profil for de seks kommuner i Program for læringsledelse - dagtilbud.

Særligt skiller Kolding Kommune sig ud fra de andre kommuner i programmet på personalets vurdering af de fysiske rammer i institutionen.

I Kolding Kommune er der et godt afsæt for at arbejde med de fysiske rums understøttelse af det pædagogiske arbejde.

Sammenlignet med andre kommuner kan der med fordel fortsat arbejdes med personalets vurdering af egne kompetencer og af samarbejdskulturen i de 43 dagtilbud i Kolding Kommune. Ifølge personalet er der i den forbindelse et forholdsvist godt ledelsesmæssigt afsæt for fremadrettet at arbejde med at udvikle den pædagogiske faglighed og samarbejdskultur, som skal sikre dagtilbud af høj kvalitet for alle børn.

Hvilke udfordringer ser Kolding Kommune ud til at have?

Variation mellem dagtilbud

Der er inden for en række områder relativt store forskelle mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune.

Det gælder f.eks. for børnenes vurderinger og kompetencer, i kontaktpædagogens vurderinger af det enkelte barn og i forældrenes tilfredshed. Variationen i de kommunale data er på nogle af disse områder så store, at det kan betyde, at det enkelte barns udvikling og læring er afhængig af, hvilket dagtilbud, det går i.

Det skal dog understreges, at data fra Kolding Kommune generelt giver et mere ensartet og positivt udtryk af kommunens dagtilbud, end flere af programmets øvrige kommuner. Men som resultaterne i denne rapport indikerer, så er det ikke det samme, som at Kolding Kommunes dagtilbud ikke rummer forskelle og variationer, og variation bør derfor også fremadrettet være et opmærksomhedspunkt i det kommunale arbejde både med at forbedre og opretholde kvalitet i de kommunale dagtilbud.

Forældrenes uddannelsesniveau betyder meget for hvordan, børn klarer sig

Når forskelle og ligheder mellem børn af mødre med lavt og højt uddannelsesniveau analyseres ud fra data i T3, er der en del systematiske forskelle. Resultaterne indikerer, at det i Kolding Kommune er en fordel at være barn af forældre med højt uddannelsesniveau set i forhold til barnets kompetencer. Dette gælder især på områder som børns sproglige og sociale færdigheder, deres adfærd (eksternaliseret), samt genkendelse af tal, ord og geometriske figurer.

Hvis dagtilbuddene i Kolding Kommune skal lykkes med at reducere den sociale reproduktion, kræver det en ekstra opfølgning af de børn, som har forældre med lavt uddannelsesniveau på områder som sproglige og sociale færdigheder, adfærd, samt skriftsproglig og matematisk opmærksomhed.

Forskelle i vurderinger af drenge og piger, samt i forventninger til børn

Der er påfaldende store forskelle i kontaktpædagogernes vurderinger af drenge og piger, set i forhold til børnenes egne vurderinger og forældrenes vurderinger af deres tilfredshed med dagtilbuddet. I sproglige og sociale færdigheder vurderes drengene til at have langt svagere færdigheder end pigerne. Ligeledes vurderes de

4-5-6 årige drenge til at have en højere grad af eksternaliseret adfærd, end de 4-5-6 årige piger.

Fremadrettet må det diskuteres, om dette er en realitet, eller om der ligger forventninger eller mere generelle børnesyn bag.

Afslutning

Der foregår meget arbejde af høj kvalitet i Kolding Kommunes 43 dagtilbud, og samlet set er der den kompetence, som kræves for at løfte kvaliteten i alle dagtilbud. Fremadrettet vil det for Kolding Kommune i høj grad handle om at fastholde gode resultater, samt at forbedre de områder, hvor der fortsat er et forbedringspotentiale.

Kvalitet i dagtilbud

I 2019 har alle dagtilbud arbejdet med at implementere de nye læreplaner. Det nye lovgrundlag er i overensstemmelse med de formål, der blev aftalt ved programmets start i 2015 om 1. at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der knytter pædagogisk praksis med læreplanstemaerne, der er formuleret i dagtilbudsloven. 2. at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der udfordrer alle børn, så de opnår trivsel, læring og udvikling. 3. at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der mindsker betydningen af børnenes baggrund som ulighed, fattigdom og sociale problemer (Hansen, Nordahl, Nordahl, Hansen, & Hansen, 2016: 19).

Målene og den nye dagtilbudslov har afsæt i forskning, der viser, at høj kvalitets dagtilbud har betydning for at skabe gode udviklingsmuligheder for børn, både her og nu og i et fremadrettet perspektiv. Udfordringerne er integrationen af den høje kvalitet i hverdagens praksisser i læringsmiljøerne.

I Program for læringsledelse - dagtilbud arbejdes der på grundlag af forskning om forbedring af pædagogisk praksis, der fremhæver betydningen af, at der samarbejdes på en bred og forpligtende måde, hvilket også kan betegnes som en systemomfattende og sammenhængende tilgang til arbejdet med kvaliteten af den pædagogiske praksis.

I programmet anvendes *læringsledelse* som begreb for dette systemomfattende arbejde. Konkret handler det om, at der bedrives læringsledelse på alle niveauer af det kommunale dagtilbudssystem mellem forvaltningsledelse, den lokale pædagogiske ledelse, ledelse af teamet og af pædagogisk praksis i professionelle læringsfællesskaber. Det er en organisationsform, der ser faglig udvikling som en kontinuerlig proces. Parterne i det professionelle læringsfællesskab lærer gennem anvendelse af data fra eget dagtilbud og forskningsbaseret viden om dagtilbuddets pædagogiske praksis. Denne viden informerer og justerer planlægning, gennemførelse og evaluering af det daglige pædagogiske arbejde.

Forskningen viser, at der er et stort lærings- og kompetenceudviklingspotentiale for dagtilbuddets pædagogiske personale og ledelse i forhold til denne form for samarbejde om kerneopgaven.

Således tager arbejdet i programmet udgangspunkt i egne/dagtilbuddets/kommunens udfordringer og problemstillinger relateret til egen praksis. Data indhentet i kortlægningen og analyserne i denne rapport er udtryk for de styrker og svagheder, der kommer til udtryk i kortlægningerne ud fra et kontekstuellet perspektiv, aktørperspektiv og individperspektiv. Analysen og valgte tiltag i relation til udviklingsområder må så vidt muligt analyseres i relation til forskning om, hvad der skaber forbedrede udviklingsmuligheder i dagtilbuddene. Og som derfor egner sig til at strukturere drøftelser og refleksion mellem professionelle voksne. Kortlægningerne har således tre ben i forskningstilgangen. 1. forskning i kvalitet i dagtilbud, og hvad der fører til forbedrede udviklingsmuligheder for børn i dagtilbud, 2. forskning i professionelle læringsfællesskaber og organisationsudvikling samt 3. forskning i kommunens egen praksis.

Kapitel 2:

Indledning

Forsknings- og udviklingsprojektet Program for læringsledelse – dagtilbud baserer sig på et partnerskab mellem Billund, Fredericia, Hedensted, Kolding, Nordfyn og Svendborg kommuner, samt Institut for Kultur og Læring, Aalborg Universitet (AAU) og Senter for Praxisrettet Utdanningsforskning (SePU), Høgskolen i Innlandet. I programmet deltager ca. 170 dagtilbud og omkring 3000 fagprofessionelle (det pædagogiske personale og ledelse i dagtilbud, samt pædagogiske konsulenter på forvaltningsniveau). Programmets indsatser berører endvidere 30.000 børn i 0 – 6 års alderen, og det hviler på en systemomfattende, kollektiv og læringsorienteret tilgang til arbejdet med forbedring af dagtilbuddets læringsmiljø. Programmet har som formål at de deltagende dagtilbud, efterlever dagtilbudslovens mål om at skabe dagtilbud af høj kvalitet, der fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv (Dagtilbudsloven, 2019).

Målsætning

Ved programmets start i 2015 (og for Kolding Kommune i 2016) blev der enighed om følgende mål for de deltagende kommuner og deres dagtilbud:

- at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der knytter pædagogisk praksis med de læreplanstemaer, som er formuleret i dagtilbudsloven
- at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der udfordrer alle børn, så de opnår trivsel, læring og udvikling
- at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der mindsker betydningen af børnenes baggrund som ulighed, fattigdom og sociale problemer (Hansen, Nordahl, Nordahl, Hansen, & Hansen, 2016: 19)

Målene har afsæt i en forståelse af dagtilbud som en vigtig del af de yngste børns liv og udvikling og en forståelse af, at kvaliteten af tilbuddene er af afgørende betydning for det enkelte barns muligheder både her og nu og i et fremadrettet perspektiv (Cunha, Heckman, Lochner, & Masterov, 2006; OECD, 2006; Sylva, Melhuish, Sammons, Siraj-Blatchford, & Taggart, 2010). Denne forskning understreger endvidere vigtigheden af, at det enkelte dagtilbud er karakteriseret ved et fagligt reflekteret og personligt engageret pædagogisk personale, der samarbejder med hinanden, med ledelsen, forældre og forvaltningen om en pædagogisk praksis, hvis mål er læring, udvikling og trivsel for alle børn (ibid.).

Arbejdsform

Forskning om forbedring af pædagogisk praksis i både dagtilbud og skole fremhæver vigtigheden af, at der samarbejdes på en bred og forpligtende måde, hvilket også kan betegnes som en systemomfattende og sammenhængende tilgang til arbejdet med kvaliteten af den pædagogiske praksis. På dagtilbudsområdet kræver arbejdet med kvalitet dermed ikke blot fokus på udvikling af kompetencer og kapacitet hos den enkelte medarbejder eller det enkelte dagtilbud, men et fokus på at udvikle et kompetent dagtilbudssystem (Urban, Vandenbroeck, Laere Van, Lazari, & Peeters, 2011). Inden for uddannelsesforskningen karakteriseres en sådan tilgang også som en "Whole System Approach" til forbedring af pædagogisk praksis (Fullan & Quinn, 2015).

I arbejdet med forbedring af dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø er et forpligtende og koordineret arbejde mellem dagtilbuddets medarbejdere, ledelse og den kommunale dagtilbudsforvaltning vigtig, og indsætterne i Program for læringsledelse – dagtilbud bygger derfor på:

- En forskningsinformeret forbedringsstrategi, der baserer sig på kortlægning af dagtilbuddets læringsmiljø, kapacitetsopbygning af dagtilbuddets pædagogiske personale, ledelse, samt kommunale konsulenter
- Brug af data og forskningsbaseret viden som vigtige elementer i arbejdet med kvalificeret at kunne analysere, justere og dokumentere det pædagogiske arbejde
- Et udvidet teamsamarbejde, organiseret som professionelle læringsfællesskaber, med det formål at etablere en mere kollektiv og praksisnær indsats omkring forbedring af dagtilbuddets læringsmiljø, og hvor teamets medlemmer også skal lære af hinanden.

Ovenstående er godt afprøvede strategier for implementerings- og forbedringsarbejde i dagtilbud såvel som i skolen. I Program for læringsledelse – dagtilbud er der således lagt stor vægt på, at de pædagogiske tiltag og strategier, som anvendes i programmet, skal være informeret af forskningsbaseret viden (Hansen, 2018). Derfor er programmets indsatser og tilgange også planlagt og organiseret således, at dagtilbuddets pædagogiske praksis forbedres kollektivt, og programmets forskellige elementer giver den enkelte kommune mulighed for, at arbejdet med kvalitet i dagtilbud kan være en fælles indsats og ikke ukoordinerede enkelttiltag. De forskellige elementer i programmet har i den forbindelse været:

- Dagtilbuds- og kommuneomfattende projekt, som er gennemført på egen arbejdsplads, i arbejdstiden og i fællesskab
- Brug af data (observationer, interview, kortlægningsresultater) fra børn, det pædagogiske personale, ledelse og forældre som udgangspunkt for arbejdet
- Systematisk arbejde over tid
- Kollektiv, praksisnær kompetenceudvikling med afsæt i forskningsbaseret viden bl.a. gennem deltagelse i workshops, seminarer og via teamets arbejde med forskellige temaforløb, der i programmet også kaldes for kompetencepakker
- Brug af professionelle læringsfællesskaber som organiseringsform for pædagogiske drøftelser, refleksion og analyse relateret til udfordringer knyttet til egen og fælles praksis.

- Gennemførelse af aktionslæringsforløb med fokus på afprøvning af valgte, forskningsinformerede tiltag
- Ekstern vejledning og evt. observation

I programmet anvendes Læringsledelse som begreb for dette systemomfattende arbejde, hvilket helt konkret handler om ledelse på alle niveauer af det kommunale dagtilbudssystem:

- Forvaltningsledelse og facilitering af det enkelte dagtilbuds forbedringsarbejde
- Pædagogisk ledelse af dagtilbuddets læringsmiljø og af personalets kompetenceudvikling
- Ledelse af teamets arbejde med programmets kompetencepakker, herunder pædagogisk analyse, og derigennem med pædagogiske udfordringer og problemstillinger i læringsmiljøet
- Ledelse af pædagogisk praksis, forstået som det pædagogiske personales arbejde med at styrke det enkelte barns deltagelse i dagtilbuddets fællesskaber, samt dets læring og trivsel.

Læringsledelse og kortlægningsundersøgelserne

I Program for læringsledelse – dagtilbud er brug af data om eget dagtilbud et vigtigt udgangspunkt for arbejdet med forbedring og dermed kvaliteten af dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Alle deltagende kommuner og dagtilbud har, som en del af deltagelsen i programmet, gennemført tre kortlægningsundersøgelser med to års mellemrum (2015, 2017 og 2019), dog med undtagelse af Kolding, der som nævnt gennemførte den første kortlægning i 2016.

Figur 1: Kortlægningsundersøgelserne i Program for læringsledelse, Kolding Kommune

Formålet med programmets kortlægninger er først og fremmest, at de deltagende dagtilbud skal få viden om børnenes oplevelse af deres dagtilbudshverdag, samt

deres sociale og sproglige udvikling. Derudover får dagtilbuddene også information om forældres oplevelse af og tilfredshed med dagtilbuddet, personalets samarbejde og deres oplevelse af egen arbejdssituation, samt viden om ledelsens ledelse af dagtilbuddet. I kortlægningsundersøgelsen deltager dagtilbuddets 4-5-6 årige børn, børnenes kontaktpædagog, forældrene til de 4-5-6 årige børn, al pædagogisk personale, samt dagtilbuddets ledelse.

Resultaterne fra programmets tre kortlægninger skal i programmet danne udgangspunkt for, at deltagende dagtilbud og kommuner får et kvalificeret datagrundlag om kvaliteten af læringsmiljøet i det enkelte dagtilbud, samt i det samlede dagtilbudssystem. Endvidere anvendes data fra de tre kortlægninger til de forskningsrapporter, som udarbejdes efter hver kortlægningsundersøgelse, og som nærværende læringsrapport for Kolding Kommune er en del af.

Læringsledelse og teamet som professionelt læringsfællesskab

I Program for læringsledelse - dagtilbud er der som organiseringsform gennemført kollektiv kompetenceudvikling ved brug af professionelle læringsfællesskaber. Arbejdet i et professionelt læringsfællesskab er en kontinuerlig proces, som har til formål at forbedre resultater i bred forstand. I det professionelle læringsfællesskab skal dagtilbuddets ledelse og pædagogiske medarbejdere lære ved at anvende data fra eget dagtilbud og forskningsbaseret viden om dagtilbuddets pædagogiske praksis, samt koble denne viden til både at informere og justere planlægning, gennemførelse og evaluering af det daglige, pædagogiske arbejde. I det professionelle læringsfællesskab samarbejder deltagerne, samt deler viden og erfaringer med det formål at hjælpe hinanden med at videreudvikle deres egen og fælles praksis (Marzano, Heflebower, Hoegh, Warrick, & Grift, 2016).

Professionelle læringsfællesskaber er ikke et møde, men en arbejds måde, som præger hele kulturen i et dagtilbud. Dagtilbud og kommuner med gode professionelle læringsfællesskaber er kendetegnet ved, at der er en samarbejdsorienteret kultur og indstilling hos det pædagogiske personale, samt at ledelsen ser det som en vigtig opgave at rammesætte og facilitere denne kultur. Målet med at organisere arbejdet med kvalitet som arbejdet i professionelle læringsfællesskaber er at skabe de bedste muligheder for, at alle børns trives, samt at det enkelte barn får mulighed for at realisere sit potentiale for udvikling og læring (Stoll, Bolam, McMahon, Wallace, & Thomas, 2006; Timperley, 2018). Refleksion og samarbejdet mellem dagtilbuddets pædagogiske personale i professionelle læringsfællesskaber må bl.a. være kendetegnet ved en grundig drøftelse omkring sammenhængen mellem egen pædagogiske praksis og børns trivsel, udvikling og læring, hvilket, som pointeret tidligere, også er et fokus, der fremhæves i den styrkede pædagogiske læreplan (Børne- og Socialministeriet, 2018).

De professionelle læringsfællesskaber er kendetegnet ved, at deltagerne har en grundlæggende tillid til hinanden. De skal diskutere egen praksis knyttet til både udfordringer og succeser, og i den forbindelse er det afgørende, at de møder hinanden med respekt, tilpas mængde af udfordringer og engagement. Alle skal være sikre på, at der eksisterer fuld fortrolighed omkring det, som bliver sagt i disse fællesskaber. Samtidig skal det pædagogiske personale, såvel som ledelsen, også have mod til at udfordre hinandens viden og erfaringer. Hensigten med dialogen

og samarbejdet i dagtilbuddets professionelle læringsfællesskaber er derfor heller ikke at bekræfte hinanden, men i større grad at udfordre hinanden på en respektfuld måde (Earl, Sachs, & Timperley, 2008). Ligeledes må dialogen og refleksionen i de professionelle læringsfællesskaber tage afsæt i, samt hvile på, en fælles retning og vision for arbejdet. Denne retning må være så præcis, at alle i de professionelle læringsfællesskaber kender til den. Det handler om, at der må eksistere kohærens, forstået som samstemthed og et fælles fodslag om kommunens og dagtilbuddets arbejde med kvalitet (Fullan & Quinn 2015).

Et godt professionelt læringsfællesskab er kendetegnet ved, at der er entydige regler for kommunikationen. Disse regler skal styre kommunikationen, således alle læringsfællesskabets deltagere får mulighed for at deltage på en aktiv og ligeværdig måde. Det vil sige, alle skal høres, alle skal være engagerede, lytte og være mentalt til stede. Dette gøres bedst ved, at der er én af deltagerne, som har opgaven som mødeleder. Mødelederfunktionen, der i Program for læringsledelse kaldes for teamkoordinator, koordinerer og styrer drøftelserne i teamet. I programmet har dagtilbuddets ledelse en vigtig rolle i forhold til at facilitere og understøtte opgaven som mødeleder. Endvidere må ledelsen sikre, at der i det enkelte dagtilbud er en god ramme for arbejdet som professionelt læringsfællesskab, hvilket bl.a. betyder, at der afsættes tid til møderne, og at der er mulighed for adgang til data og den forskningsbaserede viden, som teamets deltagere har brug for.

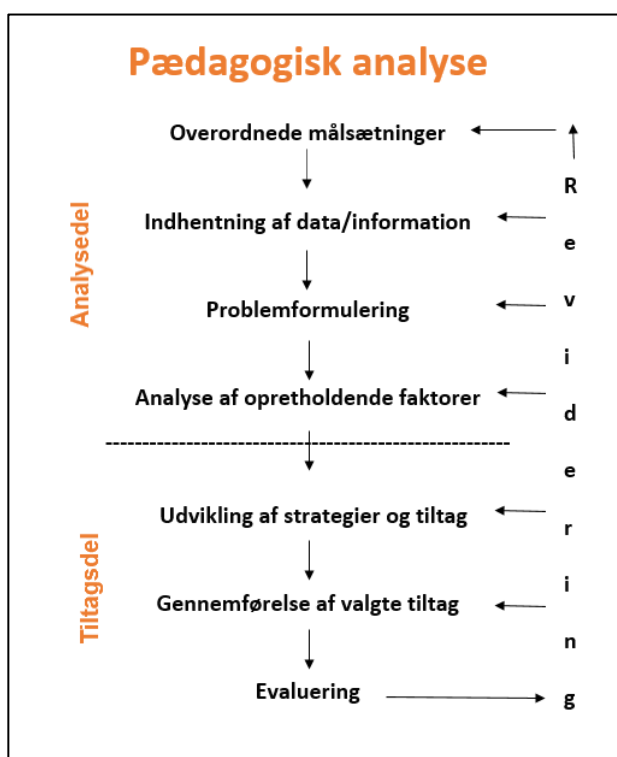
Dagtilbuddets professionelle læringsfællesskaber skal have fokus på børns trivsel, udvikling og læring og den sammenhæng, dette har med dagtilbuddets pædagogiske praksis og læringsmiljøet. Arbejdet i de professionelle læringsfællesskaber skal bidrage til, at både den enkelte fagprofessionelle og dagtilbuddet som helhed forbedrer sig. Der er et stort lærings- og kompetenceudviklingspotentiale for dagtilbuddets pædagogiske personale og ledelse i forhold til denne form for samarbejde om kerneopgaven.

Læringsledelse og pædagogisk analyse

Pædagogisk analyse er et værktøj for analyse og tiltagsudvikling i dagtilbud og skole og et kerneelement i Program for læringsledelse - dagtilbud. Det er hensigten, at et systematisk arbejde efter analysemodellens faser skal hjælpe dagtilbuddets pædagogiske personale, ledelse og den kommunale dagtilbudsforvaltning med ikke altid at gå direkte fra en udfordring til handling, hvor handlingen ofte udelukkende vil bygge på intuition og egne erfaringer. I stedet skal udfordringen analyseres ud fra flere perspektiver, således at de valgte tiltag, som på sigt skal medvirke til at komme fra den faktiske situation (udfordring) til den ønskede situation (forbedring), kan have en forholdsvis stor sandsynlighed for at kunne give positive resultater.

Analysemodellen har til hensigt at få en eksplicit forståelse af de faktorer ved læringsmiljøet, som udløser, påvirker og opretholder problemer og udfordringer i dagtilbuddet. På dette grundlag udvikles og gennemføres tiltag og strategier som bidrager til, at udfordringerne bliver mindre og resultaterne bedre. Den pædagogiske analysemodel bygger i høj grad på de samme principper som en *Response to Intervention* tilgang (Mitchell, 2014; Hattie, 2009).

Pædagogisk analyse består af en analysedel og en tiltagsdel. I arbejdet med modellen skal der tages udgangspunkt i egne/dagtilbuddets/kommunens udfordringer og problemstillinger relateret til egen praksis. Derefter skal der indhentes information/data om udfordringen samt gennemføres en analyse af de faktorer, som opretholder udfordringen både ud fra et kontekstuellet perspektiv, et aktørperspektiv og et individperspektiv. Ud fra analysen af de opretholdende faktorer skal der vælges tiltag, som så vidt muligt må være forskningsbaserede. De valgte tiltag skal derefter gennemføres systematisk og evalueres. Der lægges stor vægt på, at rækkefølgen i analyseprincipperne følges. Nedenfor er der en oversigt over analysemodellens forskellige faser og delelementer:

Figur 2: Pædagogisk analyse (Nordahl, 2005)

(Læs evt. mere om pædagogisk analyse i Nordahl 2005, Nordahl & Hansen, 2016).

Principperne i pædagogisk analyse er forskningsbaserede, og det er godt dokumenteret, at kollektiv og systematisk anvendelse af disse principper har en positiv effekt på børn og unges sproglige, faglige og sociale læring (Nordahl, Sunnevåg & Aasen 2012; Nordahl et al. 2016). Analysen skal foretages kollektivt i professionelle læringsfællesskaber og egner sig godt til at strukturere drøftelser og refleksion mellem professionelle voksne (DuFour & Marzano 2015; Earl, Sach & Timperley, 2008).

Pædagogisk analyse er fagligt forankret i teorier om sociale systemer, som fremhæver, at det enkelte individ er i interaktion med forskellige sociale systemer. Dagtilbuddets børnegrupper, personalegruppe eller selve institutionen kan alle betragtes som forskellige sociale systemer, hvor kommunikation og interaktion skaber mønstre og strukturer, der udgør et fællesskab. Ingen af os kan undsige os påvirkning fra de sociale systemer, som vi deltager i, da social påvirkning finder

sted, uanset, om vi ønsker det eller ej. I sociale systemer er vi hver især aktører med forskellige roller og relationer (positioner), der både kan påvirke og bliver påvirket, og som til sammen udgør en helhed. Konsekvensen er, at hvis vi ændrer på omgivelserne omkring barnet – det sociale system – så vil barnet også ændre sin adfærd og tilegne sig de eller den nødvendige kompetence.

Kapitel 3:

Metodeafsnit

Denne rapport omhandler den tredje kortlægningsundersøgelse (T3) i Program for læringsledelse – dagtilbud, som blev gennemført i efteråret 2019 i 43 dagtilbud i Kolding Kommune. Programmets to første kortlægninger blev gennemført i henholdsvis efteråret 2016 (T1) og 2017 (T2)³. Hvor T1 omhandlede, hvordan de forskellige informanter oplevede dagtilbuddets indhold ved projektets start, så indikerer T2 og T3 dagtilbuddets og kommunens kvalitetsudvikling i programperioden fra 2016 - 2019. Derfor stilles og besvares de samme spørgsmål i T2 og T3 som ved T1 også med det formål at kunne sammenligne oplevelsen af dagtilbuddet set fra et børne-, medarbejder-, ledelses- og forældreperspektiv over tid. Det enkelte dagtilbud skal kunne bruge egne kortlægningsresultater som afsæt for analyse, refleksion og diskussion, for med dette afsæt, at arbejde med forbedring af egen praksis. Ligeledes skal kommunens samlede resultater anvendes på kommunalt niveau som afsæt for nye, kommunale initiativer og udviklingsområder. Desuden er kortlægningens resultater også interessante, fordi de giver et billede af, hvordan det enkelte dagtilbud opleves af både børn, forældre, det pædagogiske personale og ledelsen. Det kan, i arbejdet med kortlægningens data, være interessant at sammenligne resultaterne fra disse informanter med henblik på at finde forskelle og ligheder i deltagernes oplevelser og erfaringer.

I metodekapitlet præsenteres kortlægningsundersøgelsens metodiske afsæt, herunder forskningsdesign, udvalg og svarprocenter, måleinstrumenter, brug af statistiske analyser samt vurdering af kortlægningsundersøgelsens validitet og reliabilitet. Kapitlet er en revideret version af det kapitel, som blev anvendt i programmets første rapport, der præsenterede de samlede resultater fra T1 i 2015 (Hansen et al., 2016: 19). Desuden er kapitlet inspireret af to andre metodekapitler fra rapporter, der omhandler lignende kortlægningsundersøgelser (Nordahl, Hansen, Nordahl, Sunnevåg, & Hansen, 2017; Sunnevåg, Nordahl, & Nordahl, 2018).

Udvalg og svarprocent

Kortlægningsundersøgelsen i Program for læringsledelse - dagtilbud har fem informantgrupper, som alle har besvaret en række spørgsmål angående deres oplevelse af dagtilbuddets indhold. Disse fem informantgrupper er:

- Dagtilbuddets 4-5-6 årige børn
- Det enkelte 4-5-6 årige barns kontaktpædagog
- Forældrene til de 0-6 årige børn

3 Alle tre kortlægningsundersøgelser er som nævnt gennemført i ugerne 38 – 41.

- Dagtilbuddets pædagogiske personale
- Dagtilbuddets ledelse

Udvalget af antallet af informanter er bestemt af antallet af deltagende dagtilbud i den enkelte kommune. I tabellen nedenfor vises det samlede antal informanter, som har deltaget i den tredje kortlægningsundersøgelse (T3) i Kolding Kommune, samt svarprocenten for den enkelte informantgruppe.

Informanter	Inviterede	Besvarede	Svarprocent
Børn (4-5-6 år)	1 913	1 854	96,9 %
Kontaktpædagog	1 913	1 878	98,2 %
Forældre (0-6 år)	4 114	3 132	76,1 %
Pædagogisk personale	931	855	91,8 %
Ledelse	96	91	94,8 %

Tabel 3: Samlet antal informanter for Kolding Kommune ved T3

Tabel 3 viser, at 96,9 % af de 4-5-6 årige børn, 89,2 % af kontaktpædagogerne, samt 94,8 % med en ledelsesfunktion⁴ i dagtilbud har besvaret kortlægningsundersøgelsen. Endvidere viser tabellen, at 76,1 % af forældrene til de 0-6 årige børn samt 91,8 % af det pædagogiske personale har besvaret undersøgelsen. Disse svarprocenter vurderes som høje. Høje svarprocenter ved alle informanterne betyder, at kortlægningens resultater er repræsentative for de i alt 43 dagtilbud i Kolding, som har deltaget i kortlægningsundersøgelsen i 2019. Særligt skal det fremhæves, at svarprocenten på forældrebesvarelsenerne er 76,1 %, hvilket vurderes som særdeles høj. Erfaringer fra tidligere forskning viser, at det kan være svært at få en svarprocent fra denne informantgruppe på over 60% (Nordahl, 2003).

Operationalisering af måleinstrument

Udgangspunktet for denne rapport har været at kortlægge det, der kan betragtes som centrale kvalitetsområder i dagtilbud. Dette er områder, som er knyttet til børns sociale relationer, sprog, kommunikation og færdigheder, samt til børns trivsel, forældres erfaringer og samarbejde med dagtilbuddet, det pædagogiske personales vurdering af samarbejdet med både forældre, kolleger og egen ledelse, samt ledelsens vurdering af forskellige sider ved dagtilbuddet og ved sin egen lederfunktion og opgave. Rapporten omhandler ikke alle disse områder, men her er valgt nogle områder ud. Eksempelvis omhandler rapporten ikke ledelsens vurderinger, disse vil i stedet blive behandlet i fællesrapporten for de seks kommuner, som deltager i programmet.

Spørgeskemaundersøgelsen til dagtilbuddets 4-5-6 årige børn bygger i høj grad på måleinstrumenter, der oprindeligt blev udviklet til elever i 0.-3. klasse, men som løbende og over tid er tilpasset og afprøvet på dagtilbuddets 4-5-6 årige børn i en række norske og danske forsknings- og udviklingsprojekter (se fx Nordahl et al., 2012; Nordahl et al., 2017; Nordahl, Nordahl, Sunnevåg, Berg, & Martinsen, 2018). Dagtilbuddets 4-5-6 årige børn har besvaret spørgsmål, der kobler sig til følgende

⁴ Ledelse = leder, daglig leder eller viceleder i det enkelte dagtilbud.

fem spørgsmålsområder: Børns trivsel, barn-barn relation, barn-voksen relation, genkendelse af tal, geometriske figurer, bogstaver og ord, samt kompetenceaktiviteter. Nærmere beskrevet har børnene inden for disse fem områder svaret på spørgsmål om egen trivsel i deres dagtilbud, deres relation til andre børn, samt deres relation til de voksne (Eccles et al.1993, Moos & Trickett 1974, Rutter et al.1979, Nordahl, 2000, Nordahl, 2005). Ligeledes har de svaret på spørgsmål om aktiviteterne i deres dagtilbud, samt vist deres kendskab til tal, bogstaver, små, lydrette ord og geometriske figurer.

Besvarelsene er foregået via et digitalt, online spørgeskema, som kan tilgås fra både computer og iPad. I alt er der udviklet 33 udsagn, som knytter sig til områder, som er vigtige for børns læring, udvikling og trivsel i dagtilbuddet: fire udsagn knytter sig til det enkelte barns trivsel i dagtilbuddet, tre udsagn til barnets relation med andre børn, otte udsagn til barnets relation til de voksne, 13 udsagn til barnets kendskab til tal, bogstaver, små lydrette ord og geometriske figurer, samt fem udsagn til barnets vurdering af kompetenceaktiviteter i dagtilbuddet. Svarværdierne går fra 1-4, og de er for børnene konkretiseret ved fire værdiladede grafiske illustrationer (smileys), som viser fire grader af enig og uenig: 1=meget sur, 2=lidt sur, 3=lidt glad og 4=meget glad), hvor den højeste score (4) indikerer høj grad af trivsel og gode relationer til andre.

Nedenfor i tabel 4 er resultatet på de forskellige spørgsmålsområder (faktorer) fra reliabilitetsanalysen sat op med Cronbach`s Alpha værdien:

Variabelområder/faktorer	Alpha T3
Børns trivsel	.550
Børns relation til voksne	.724
Kompetenceaktiviteter	.608

Tabel 4: Reliabilitetsanalyser – 4-, 5- og 6-årige børn

Cronbach`s Alpha er en målemetode i forhold til pålidelighed og sammenhæng i data. Kravet til en god, indre konsistens for en skala ligger på $>.700$ (Cronbach, 1951). Reliabilitetsanalyserne på børneundersøgelsen i T3 viser på to af de tre områder (børns trivsel og børns vurdering af kompetenceaktiviteter) lave reliabilitetskoefficienter for de skalaer, som er anvendt. Dette må der tages hensyn til i tolkning af analyserne senere.

Kontaktpædagog

Spørgeskemaet, som dagtilbuddets kontaktpædagoger⁵ har besvaret, bygger hovedsageligt på et måleinstrument, som er udviklet for at kortlægge børns sociale og sproglige kompetencer i dagtilbud (Gresham & Elliott, 1990, 2008; Lamer & Hauge, 2006), spørgsmål om barnets adfærd (Lamer, 2013) og den voksnes relation til barnet (Pianta, 2001). Kontaktpædagogens vurdering af det enkelte 4-5-6 årige barn er fordelt på fem følgende spørgsmålsområder: sociale færdigheder er vurderet ud fra 22 udsagn, eksternaliseret og internaliseret adfærd ud fra hver seks udsagn, kommunikation og sprog ud fra 18 udsagn og motorik og fysisk aktivitet

⁵ I kortlægningsundersøgelsen har hvert barn en kontaktpædagog. Denne er valgt ud fra at vedkommende er én af barnets primære voksne i dagtilbuddet.

ud fra syv udsagn. Udsagnene er alle vurderet ud fra en firedelt skala: 1=aldrig/sjældent, 2=af og til, 3=ofte og 4=meget ofte, og hvor den højeste score (4) indikerer høj grad af færdigheder (sprog, motorik og socialt), samt lav grad af eksternaliseret og internaliseret adfærd.

I tabel 5 er resultatet på de forskellige spørgsmålsområder (faktorer) fra reliabilitetsanalysen sat op med Cronbach`s Alpha værdien:

Variabelområder/faktorer	Alpha T3
Børns sociale færdigheder	.959
Børns adfærd, eksternaliseret	.861
Børns adfærd, internaliseret	.752
Børns sproglige færdigheder	.966
Børns motoriske og fysiske færdigheder	.901

Tabel 5: Reliabilitetsanalyser - kontaktpædagog

Reliabilitetsscorerne, som vises i ovenstående tabel, vurderes som meget gode (>.700). Faktorerne, som vises i tabellen, kan dermed betragtes som pålidelige.

Pædagogisk personale

Spørgeskemaet til dagtilbuddets pædagogiske personale består af otte spørgsmålsområder, der primært bygger på Grosin (1990) og Rutter et al. (1979), og som omhandler vurdering af dagtilbuddets arbejds- og læringsmiljø. I kortlægningsundersøgelsen skal den enkelte medarbejder svare på fem spørgsmål, der vurderer egne kompetencer, grad af tillid til sig selv som fagprofessionel, grad af entusiasme og engagement, og om egne udviklingsmuligheder i dagtilbuddet. Fire spørgsmål om det generelle samarbejde i personalegruppen, tre om de fysiske rammer og vedligehold i institutionen, seks spørgsmål om samarbejdet om børnene i personalegruppen, samt to spørgsmål om ledelsen af institutionen. Derudover besvarer personalet ni spørgsmål om dagsplan og aktiviteter i institutionen. Personalet besvarer fire spørgsmål om interesse og indsats fra børnenes side, som er inspireret af spørgsmål, der er anvendt af Skaalvik (1993), Grosin (1990) og Rutter et al. (1979). Desuden besvarer personalet syv spørgsmål omkring samarbejdet med forældre. Spørgsmålene er alle besvaret ved en firedelt skala: 1=Passer ikke så godt, 2=passer nogenlunde, 3=passer godt, 4=passer meget godt. Høj score svarer til et godt samarbejds- og arbejdsmiljø, tro på egen faglighed, gode relationer til kolleger, børn, ledelse og forældre.

Nedenfor er resultatet på de forskellige spørgsmålsområder (faktorer) fra reliabilitetsanalysen sat op med Cronbach`s Alpha værdien:

Variabelområder/faktorer	Alpha T3
Kompetence og tilfredshed	.759
Samarbejde	.696
Fysisk miljø	.808

Samarbejde om børnene	.769
Ledelse af dagtilbuddet	.862
Dagsplan og aktiviteter	.838
Interesse og indsats fra børnenes side	.837
Ansattes samarbejde med forældre	.840

Tabel 6: Reliabilitetsanalyser - pædagogisk personale

Tabel 6 viser, at reliabilitetsscorerne er gode (>.700), dog med én undtagelse: Ansattes vurdering af dagtilbuddets samarbejdskultur. Denne score er dog meget tæt på .700, og den kan derfor betragtes som pålidelig.

Forældre

Spørgeskemaet, der er brugt i forhold til forældre, er hovedsageligt en tilpasning af et skema, som tidligere er brugt til forældre i skolen (Nordahl, 2007). Dette har i andre sammenhænge vist tilfredsstillende reliabilitet og validitet (Nordahl et al. 2012; Nordahl, 2013). Spørgeskemaet består af tre spørgsmålsområder med i alt 29 spørgsmål. I undersøgelsen skal forældrene svare på fire spørgsmål om deres samarbejde med dagtilbuddet, der omhandler henholdsvis moders/faders samarbejde med dagtilbuddet og samarbejdet med personalet om aflevering og afhentning af børn/barnet, fem spørgsmål om deres vurdering af dagtilbuddets informationsniveau og -kvaliteten, 13 spørgsmål, hvor forældrene vurderer indhold og aktiviteter i dagtilbuddet, herunder forældredeltagelse og -inddragelse, samt til sidst syv spørgsmål om deres tilfredshed med dagtilbuddet, hvor spørgsmålene omhandler ledelse, personalets faglighed og engagement mv. Alle spørgsmål til forældrene vurderes på en firedelet skala: 1=aldrig/sjældent, 2=af og til, 3=ofte, 4=meget ofte, hvor den højeste score indikerer stor grad af forældretilfredshed med dagtilbuddet.

I tabel 7 er resultatet på de forskellige spørgsmålsområder (faktorer) fra reliabilitetsanalysen sat op med Cronbach`s Alpha værdien:

Variabelområder/faktorer	Alpha T3
Forældrenes vurdering af information fra dagtilbuddet	.767
Forældres tilfredshed med dagtilbuddet	.873
Forældres vurdering af samarbejdet med dagtilbuddet	.866

Tabel 7: Reliabilitetsanalyser - forældre

Tabellen indikerer, at reliabilitetsscorerne for forældreundersøgelsen er gode (>.700). Faktorerne, som vises i tabellen, kan dermed betragtes som pålidelige.

Ledelse

Selv om denne rapport ikke behandler resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen for dagtilbuddets ledelse, så præsenteres dette skema alligevel i dette metodekapitel, da det er en del af de data, som den enkelte kommune har adgang til

via resultatportalen. Spørgeskemaet til lederne består af i alt fem spørgsmålsområder med måleinstrumenter fra blandt andet Grosin (1990), Rutter et al. (1979), Nordahl (2000). Disse fem områder omhandler ledelsestid – både brugt (6 spørgsmål) og ønsker til brug fremadrettet (seks spørgsmål), pædagogisk ledelse (otte spørgsmål), ledelse af dagtilbuddets arbejdsmiljø (tolv spørgsmål) og ledelse af institutionskulturen (syv spørgsmål). I alt er ledelsen blevet stillet 39 spørgsmål. Det varierer hvilke skalaer, der er anvendt til de forskellige spørgsmålsområder. På nogle områder har skalaen været tre-delt og andre fem-delt. Begge skalaer indikerer et positivt resultat.

I tabel 8 er resultatet på de forskellige spørgsmålsområder (faktorer) fra reliabilitetsanalysen sat op med Cronbach`s Alpha værdien:

Variabelområder/faktorer	Alpha T3
Tid som er brugt på opgaver	.564
Tid at bruge på kommende opgaver	.495
Pædagogisk ledelse	.550
Ledelse af dagtilbuddets arbejdsmiljø	.829
Ledelse af institutionskulturen	.682

Tabel 8: Reliabilitetsanalyser - ledelse

Reliabilitetsscoren for ledelsens vurdering af egen ledelse af dagtilbuddets arbejdsmiljø vurderes som meget høj (>.700), ledelse af institutionskulturen ligger lige under .700, og disse to faktorer vurderes derfor som tilfredsstillende. De resterende faktorer vurderes som lave (<.700), hvilket der må tages højde for i analyserne. Det skal imidlertid bemærkes, at faktoren pædagogisk ledelse havde en reliabilitet på .724 ved T1 og .712 ved T2.

Statistiske analyser

Frekvensanalyser

For at få en indledende oversigt over materialet, både når det gælder det substantielle indhold og spredningen i svarene, er der gennemført frekvensanalyser for alle variabler, hvilket giver et billede af materialet inden for de forskellige måleinstrumenter.

Faktor- og reliabilitetsanalyser

Inden for alle skalaområder er der gennemført faktor- og reliabilitetsanalyser i kortlægningsundersøgelsen. Måleinstrumenterne er udviklet for at dække hovedbegreber og underbegreber ved hjælp af repræsentative spørgsmål. Indholdet i spørgeskemaerne er valgt ud fra, hvilket meningsindhold der bedst belyser den undersøgte problemstilling. Hensigten med faktoranalyserne er derfor at komme frem til faktorer og begrebsområder, som kan anvendes i de videre statistiske analyser. I denne rapport er der gennemført en konfirmerende faktoranalyse Principal

Component - Direct Oblim inden for alle spørgsmålsområder. Egenværdi over én (Kaisers kriterium) er sat som kriterium. Derefter er der i nogle tilfælde foretaget mere eksplorative analyser. I vurderingen af det antal faktorer, som anvendes videre i undersøgelsen, er der ikke ensidigt anvendt metodiske kriterier. Endvidere har der været anvendt faktorløsninger fra tidligere datasæt, hvor måleinstrumenterne er anvendt (Ogden 1995, Nordahl 2000, 2003, 2005, Sunnevåg 2013, Nordahl og Sunnevåg 2017).

Med afsæt i disse faktorstrukturer er der lavet delskalaer eller faktorer af data. For at undersøge, hvor pålidelige eller stabile disse faktorer er, er der foretaget reliabilitetsanalyser ved brug af Cronbach's Alpha⁶. Reliabilitet kan defineres som et udtryk for fejlvarians i materialet og kan knyttes både til måleinstrumentet og til gennemførelsen af målingen. Alpha over .60 anses som acceptabel, .70 som god og .90 som meget god (Cronbach, 1951).

Variansanalyser, effektmål og 500-pointskala

I kortlægningsundersøgelsen har det været vigtigt at finde frem til forskelle og ligheder mellem dagtilbud, mellem kommuner og mellem grupper af børn. Den relative forskel er vurderet ud fra standardafvigelser i målingerne. Det vil sige, at forskellene er angivet i standardafvigelser. Dette statistiske mål for forskellene anvendes som en hjælp til at vurdere den praktiske betydning af forskellene. Statistisk indebærer dette, at den reelle forskel i scorer på en variabel mellem eksempelvis to dagtilbud er divideret med den gennemsnitlige størrelse på standardafvigelse til variablen. Dette kan udtrykkes ud fra følgende formel:

$$\text{Forskellen i standardafvigelse} = \frac{\text{Resultat dagtilbud A minus resultat dagtilbud B}}{\text{Gennemsnitlig standardafvigelse (vægtet)}}$$

Figur 3: Formel for udregning af standardafvigelse

Med vægtet standardafvigelse menes her, at der er beregnet et gennemsnit af standardafvigelsen på målingerne, som er vægtet for forskellen på størrelserne i udvalgene af dagtilbuddene A og B's børn. Fordelen ved at udrykke forskelle i standardafvigelse er, at forskelle på forskellige variabelområder kan vurderes i forhold til hinanden, og at man tager højde for variationen i materialet. Svagheden ved brug af standardafvigelse er, at det er et mere usikkert mål, når variansen i målingerne ikke er normalfordelt, hvilket vil være tilfældet i flere af de skalaer, som præsenteres i rapporten.

Alle dagtilbud, som deltager i kortlægningsundersøgelsen har adgang til en digital portal, hvor man både gennemfører kortlægningsundersøgelsen og efterfølgende kan læse resultaterne. Resultaterne kan læses på to måder i portalen, enten som gennemsnitsværdier og standardafvigelser eller på en 500-pointskala. 500-pointskalaens logik og oversigt svarer her til den visning, der finder sted fx i PISA-undersøgelserne. 500-pointskalaen tager både hensyn til gennemsnit og standardafvigelse. I skalaen er 500 point altid gennemsnittet for de resultater, som

⁶ Målemetode i forhold til pålidelighed og sammenhæng i data

præsenteres. Alle matematiske beregninger som spredning og standardafvigelser er altid indeholdt i de aktuelle 500 point. Dette betyder, at gennemsnittet for alle deltagende dagtilbud inden for alle fokusområder altid er 500 point uafhængigt af, hvilken skala, der er anvendt i forhold til svaralternativer eller antal spørgsmål i hvert fokusområde.

I denne beregningsmåde er en forskel på én standardafvigelse cirka det samme som 100 point (Cohens $D = 1,0$). Dette giver et mere eksakt mål på forskelle, end hvis man blot ser på gennemsnitsresultater. Der gives dermed også et mere entydigt og sammenligneligt billede af datamaterialet. I præsentationen af rapportens resultater anvendes 500-pointskalaen som regel, men af og til refereres der også til Cohens D .

Det kan dog være udfordrende at anvende forskelle, som er udtrykt i standardafvigelse (Cohens D og 500-pointskala) på områder, som er skævt fordelte, hvilket vi finder i flere af målingerne i kortlægningsundersøgelsen. Analyserne viser dog, at resultaterne ikke bliver meget anderledes, når data konverteres til normalfordelte skalaer.

Vurdering af reliabilitet og validitet

I de kommende afsnit foretages en vurdering af reliabiliteten og validiteten i kortlægningsundersøgelser, samt i bearbejdningen af disse. Kortlægningsundersøgelsen i Program for læringsledelse - dagtilbud kan ses som en måling af dagtilbuddets læringsmiljø og den komplekse virkelighed, der findes i hvert af de deltagende dagtilbud. Ved en måling af denne karakter opnås ikke universelle sandheder, som man eksempelvis har mulighed for inden for naturvidenskaben, hvor fx tyngdeloven kan karakteriseres som en universel lov, der gælder til alle tider. I den kortlægningsundersøgelse, der anvendes i Program for læringsledelse – dagtilbud, og som denne rapport omhandler, bliver undersøgelsens reliabilitet og validitet derfor også vigtige faktorer, når undersøgelsens resultater og konklusion skal præsenteres.

For dagtilbuddets børn er udsagnene i spørgeskemaundersøgelsen omsat til en enkel, grafisk illustration, som bliver støttet af en lydfil, hvor en stemme læser udsagnet op. Svaralternativerne til udsagnene har været en meget sur smiley, en lidt sur smiley, en lidt smilende smiley og en meget smilende smiley. Det enkelte barn har – efter at have hørt og set et udsagn i lyd og grafisk form – klikket på den smiley, det selv fandt stemte overens med udsagnet. Under besvarelsen har det endvidere rent visuelt været muligt for barnet, dels at følge med i hvor langt det var kommet i besvarelsen, dels at gå tilbage til det forrige udsagn, og hvis barnet har haft brug for at høre et udsagn igen, har det klikket på et ikon af et øre, som gentager oplæsningen af udsagnet. Det enkelte barn har under besvarelsen haft en voksen ved siden af sig, som er instrueret i, hvordan barnet skal besvare kortlægningsundersøgelsens spørgsmål, samt den voksnes rolle heri.

Der er tidligere gennemført pilottest af lignende kortlægningsundersøgelser i både Danmark og Norge (Nordahl et al. 2012; Nordahl, 2016). Her er børns respons på forskellige spørgsmål og på selve brugerfladens udformning iagttaget. Erfaringerne fra disse test og gennemførelsen af tidligere kortlægningsundersøgelser har

været et væsentligt bidrag til den løbende videreudvikling af denne type undersøgelser. Vi har mindre erfaring med validiteten i denne type kortlægning, hvor børn er informanter, end vi har med kortlægningsundersøgelser, hvor voksne er informanter, men der er en naturlig variation i svarene, og der er også en frekvensfordeling, som virker plausibel. Hovedparten af den feedback, vi har modtaget fra de voksne i de dagtilbud, der deltager i kortlægningsundersøgelsen, fortæller også, at de 4-5-6 årige børn har været i stand til at forstå og besvare spørgsmålene.

I de få tilfælde, hvor spørgsmålene er besvaret ved hjælp af en PC, er der nogle børn, der har haft udfordringer i forhold til at skulle håndtere en mus. Disse børn har dog klaret opgaven ved hjælp fra en voksen. Størstedelen af de børn, der har deltaget i undersøgelsen har dog besvaret spørgeskemaet via en iPad, som med sin touch-følsomme skærm har gjort det let for barnet selv at interagere med spørgeskemaets forskellige funktioner. Ligeledes er det vigtigt at understrege, at det i børneundersøgelsen er børns virkelighedsopfattelser, som ønskes kortlagt, ikke de voksnes opfattelser af børns situation.

Reliabilitet

Reliabilitet anvendes for at finde frem til hvor meget fejlvarians eller tilfældig varians, der er i et måleinstrument eller en måling, og det bliver betragtet som et udtryk for målingens nøjagtighed. Med udgangspunkt i den totale varians, den sande varians og fejlvariansen i en måling, vil reliabiliteten i en måling kunne beregnes. På den måde kan reliabilitet defineres som forholdet mellem den sande varians og den totale varians eller forholdet mellem fejlvariansen og den totale varians. Beregningen af reliabilitet forudsætter også, at vi har mere end en variabel eller en værdi for at måle det samme fænomen. For at tage hensyn til målingernes nøjagtighed bruges der i rapportens præsentation af det empiriske materiale derfor blot i mindre grad resultater fra enkelt-spørgsmål. I den største del viser analyserne, at reliabiliteten er tilfredsstillende i de data, som rapporten præsenterer.

I kortlægningsundersøgelsen har vi beregnet reliabiliteten – eller pålideligheden i undersøgelsen – ud fra de områder, som er målt. Resultaterne af disse statistiske analyser viser, at reliabiliteten for det meste er tilfredsstillende. Der er imidlertid nogle udfordringer med pålideligheden i enkelte af børnenes svar. Dette kan både skyldes, at måleinstrumentet ikke er tilfredsstillende, og at børn ikke i tilstrækkelig grad har forstået det, vi spørger dem om, på den måde, som var hensigten. Det er imidlertid vigtigt at slå fast, at børn på de fleste områder kan betragtes som troværdige informanter. Som allerede nævnt, fremgår det, at der er god sammenhæng i måden, de besvarer de forskellige spørgsmål på. At de forstår og vurderer fænomener anderledes, end voksne gør, betyder jo ikke nødvendigvis, at de forstår dem forkert. De forstår dem bare på en anden måde og med en anden erfaringshorisont.

Begrebsvaliditet

Begrebsvaliditet indebærer en drøftelse af, om det, vi ønsker at måle, faktisk bliver målt gennem de operationaliseringer, som er foretaget af det aktuelle begreb eller fænomen. Dette nødvendiggør en afklaring af det begreb eller fænomen, som skal

måles, og en operationalisering af begrebet i tema, underbegreber, udsagn eller spørgsmål (Cohen, 2007; Cohen et al., 2011). I kortlægningsundersøgelser som denne er det vigtigt at sikre, at de områder, det er hensigten at måle på, faktisk bliver målt. Det vil sige, at kortlægningens spørgsmål i sin udformning må dække de tiltænkte områder eller begreber, som skal måles, på en god måde.

For analyserne af datamaterialet er konsekvensen, at det må vurderes, om den teoretiske begrebsmodel, som er udviklet, får metodologisk og substantiel støtte i det konkrete materiale. Lave korrelationer mellem svarene på enkelte spørgsmål og den lave støtte til teoretiske faktorløsninger kan indikere en lav begrebsvaliditet i materialet. For at vurdere dette er der gennemført egne analyser for at sikre, at de spørgsmål, som er tænkt til at høre sammen, faktisk fungerer sammen. Det er gennem faktor- og reliabilitetsanalyser vurderet, om datamaterialet afspejler det, som måleinstrumenterne var tiltænkt at måle. Det vil sige, om der er sammenhæng mellem datamaterialet og de teoretiske begrebskonstruktioner, og faktorløsninger i tidligere brug af måleinstrumenterne. I de tilfælde hvor der ikke er fundet tilfredsstillende sammenhænge, er der valgt begrebsmæssige løsninger, som bygger mere på det empiriske materiale end på de forventede, teoretiske løsninger.

Et særligt forhold ved kortlægningens validitet er, som sagt, det forhold, at 4-5-6 årige børn anvendes som informanter. I den forbindelse kan elementer som børnenes hukommelse gøre sig gældende. Normalt anses tre måneder som en troværdig periode, man kan forvente, at børn kan huske, hvis erindringen skal være nogenlunde præcis. Dette kan derfor have betydning for målingens validitet, når vi fx spørger, *Bliver du drillet i børnehaven?* Endvidere kan barnets svar blive påvirket af oplevelser i dagtilbuddet den aktuelle dag, hvor undersøgelsen finder sted. Således vil målingen være et øjebliksbillede og ikke set over tid, hvilket gør, at spørgsmålene i undersøgelsen tillægges en anden betydning end tiltænkt. Desuden kan magtforholdet mellem barnet og den voksne, der hjælper barnet med at besvare spørgsmål, påvirke validiteten. Et kritisk punkt er her, når og hvis barnet er nødt til at spørge den voksne om hjælp til fx at tolke ord og betydninger i spørgsmålsformuleringen. Da kan den voksne let komme til at give forklaringer, som kan påvirke svarene.

Ud fra både faktor- og reliabilitetsanalyser anses begrebsvaliditeten dog også som tilfredsstillende, eftersom resultaternes overensstemmelse med begrebskonstruktionerne er relativt god. På enkelte begrebsområder er validiteten som sagt lidt lav, ligesom der er mindre erfaring med validiteten, når børn er informanter, end når voksne er i denne form for kortlægning. Når det gælder børnenes svar, er det vigtigt at understrege, at det er børnenes virkelighedsopfattelser, vi her er ude efter at kortlægge. Endvidere er hensigten med kortlægningsundersøgelsen først og fremmest at vurdere generelle resultater inden for enkelte fænomener eller områder i dagtilbud. Ikke mindst i dette lys synes metoden relevant.

Ydre validitet

Mulighederne for at generalisere resultaterne fra et forskningsprojekt vil som oftest indebære en vurdering af udvalgets repræsentativitet i forhold til populationen. I denne kortlægningsundersøgelse for Kolding Kommune er dette ikke noget

problem, fordi udvalget er det samme som populationen, og fordi der er en tilfredsstillende svarprocent.

Etiske overvejelser

Når man udfører undersøgelser blandt børn, gælder det, at børnehavebørn ikke er myndige – og at alle børn skal svare på baggrund af forældrenes og/eller dagtilbudslederens accept af forehavendet. Endvidere fordrer kortlægningsundersøgelsen opmærksomhed på børnenes måder at sige fra på, ligesom det fordrer en indbygget følsomhed over for barnets integritet.

I resultaterne for kortlægningsundersøgelserne i Program for læringsledelse – dagtilbud er der indsat en nedre grænse for, hvor mange besvarelser der skal til for, at man kan få resultatet vist i portalen. Grænsen er for kortlægningen sat til syv for både børn, forældre, pædagoger og ledere. Dette skyldes både vores eget ønske, men også Datatilsynets bestemmelser om anonymitet. Derfor indgår der ingen visninger i kortlægningen ved færre end syv besvarelser. Undersøgelsen følger i øvrigt datatilsynets etiske regelsæt om GDPR.

Kapitel 4:

Børnenes vurderinger og kompetencer

Der eksisterer i dag meget forskningsbaseret viden om børns situation i dagtilbud. Det meste af denne viden baserer sig på interviews og samtaler med voksne (Nordenbo et al. 2010). Dette giver vigtig viden, men det giver i mindre grad børn mulighed for selv at udtrykke, hvordan de selv oplever og erfarer hverdagen i deres dagtilbud. I Dagtilbudslovens §7.1 fremhæves børneperspektivet som et vigtigt udgangspunkt for dagtilbuddets pædagogiske praksis (Dagtilbudsloven, 2019). Dette kan med reference til FN's børnekonvention både ses som en etisk fordring og en demokratisk ret for børnene, og i arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan, hvor det er læringsmiljøet, der systematisk skal evalueres og testes, og hvor dagtilbuddets medarbejdere og ledelse kontinuerligt skal forholde sig til de trivsels-, lege- og læringsmuligheder, som børnene møder i deres dagtilbudshverdag, bliver inddragelse af børneperspektivet vigtigt (Hansen, 2020).

I Program for læringsledelse – dagtilbud er der, som beskrevet tidligere, anvendt et digitalt spørgeskema, hvor børn i alderen 4-5-6 år selv får formidlet deres erfaringer og oplevelser ud fra nogle enkle spørgsmål, som er gengivet i grafik og lyd. På denne måde har vi direkte tilgang til børns erfaringer og oplevelser, hvilket giver mulighed for at analysere svarene fra børnene og dermed lade deres egne stemmer bidrage til arbejdet med at forbedre eller videreudvikle kvaliteten i det enkelte dagtilbud. Børn er, som voksne, aktører med egne virkelighedsopfattelser af det, som foregår i deres omgivelser, og som aktivt forsøger at mestre deres liv i de situationer, som de befinder sig i (Nordahl, 2010). Børn er handlende og villende individer, som ønsker at skabe mening med deres tilværelse, og det enkelte barn må derfor forstås i dette lys. Børns opfattelser af det, som foregår i dagtilbuddet, er subjektive og dannet på grundlag af bl.a. deres egne, tidligere erfaringer. Dette indebærer, at den samme situation kan opfattes og forstås på forskellige måder af forskellige mennesker. Dagtilbuddets fagprofessionelle kan derfor være ganske sikre på, at barnet/børnene opfatter de fleste situationer på en forholdsvis anderledes måde, end de selv gør.

I dannelsen af sine egne opfattelser vil ethvert barn være lige så meningsberettiget, som enhver voksen, hvilket netop bliver understreget med børneperspektivet som en del af det fælles pædagogiske grundlag i den styrkede pædagogiske læreplan (Børne- og Socialministeriet, 2018). I dagtilbuddet skal børns perspektiver dermed ses som en "forudsætning for enhver forbedring inden for pædagogikken", og børneperspektivet bliver således en vigtig feedback på kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø (Bruner, 1997: 75 i Hansen, 2020).

Subjektive opfattelser er dog ikke bare væsentlige i sig selv. De er vigtige, også fordi de i mange situationer danner grundlaget for vores handlinger. Når et barn er meget uroligt og fx nægter at tage tøj på, når det skal ud, kan der være flere grunde til dette. Måske ønsker barnet at fortsætte en god leg indenfor? Måske føler det sig utrygt udenfor? Eller måske opleves garderobesituationen så kaotisk, at barnet kæmper med at klæde sig selv på? Det er lettere at forstå børns handlinger, hvis vi kender de opfattelser, som ligger til grund for handlingerne. For at kunne bidrage til, at børn udvikler sig og lærer, må dagtilbuddets voksne have kendskab til barnets værdier og opfattelser, så de både kan se børnene samt tage deres meninger alvorligt. Dette indebærer også, at hvis vi i dagtilbuddet ønsker at kunne ændre eller påvirke et barns mestningsstrategier, læringsindsats, adfærd og sociale deltagelse, så vil det være væsentligt at kende til barnets værdier, ønsker og intentioner (Nordahl, Kostøl, Sunnevåg, Knudsmoen, Johnsen og Qvortrup 2012).

I dette kapitel præsenteres resultaterne fra besvarelserne fra dagtilbuddets 4-5-6 årige børn. Kapitlet omhandler bl.a. børnenes oplevelse af deres egen trivsel, deres relationer til andre børn og til voksne, samt deres genkendelse af tal, bogstaver, geometriske figurer og ord.

Børns trivsel og venskab

For de 4-5-6 årige børn i Kolding Kommunes dagtilbud er det vigtigt at trives og at have venner. Trivsel og venskab er ikke kun vigtigt i sig selv, men trivsel etablerer også gode betingelser for både sproglig og social læring og udvikling. Det er kun børnene selv, som kan rapportere om egen trivsel, fordi dette er en subjektiv oplevelse.

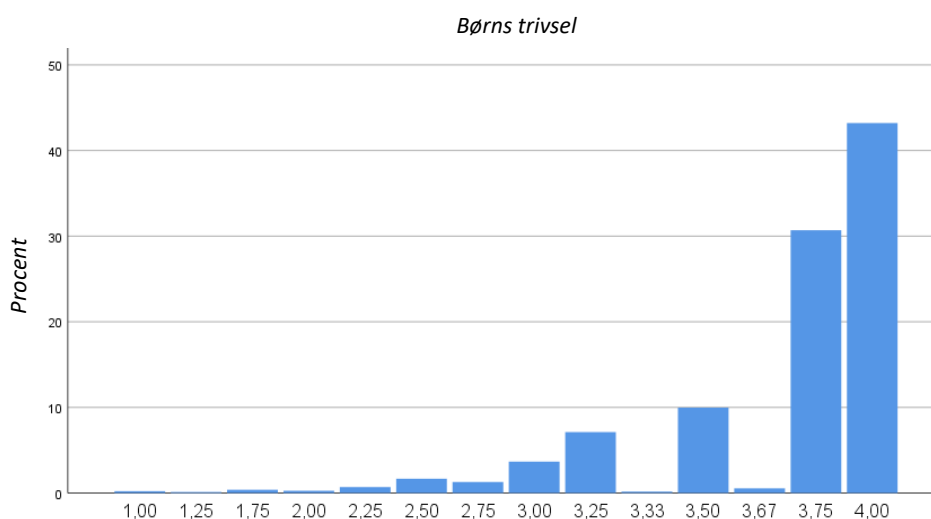
Venskab, eller det at have en god ven, ses som en meget vigtig værdi for børn, og børns handlinger styres i stor grad af relationer med de jævnaldrende. Østrem m.fl. (2009) viser, at venskab står helt centralt for børn, når det gælder børns trivsel i dagtilbud, og de dokumenterer gennem en undersøgelse, at de allerfleste børn oplever venskab i deres dagtilbud. Der findes dog også børn, som ikke oplever venskab i deres dagtilbudshverdag, og disse børn er i en vanskelig situation. Det at stå uden for fællesskabet kan ses som meget uheldigt for barnets sociale udvikling og selvopfattelse (Nordahl, 2010). Borge m.fl. fandt i en stor forskningsundersøgelse, som blev udført i 2010, at børn etablerer venskaber i en tidlig alder, og at børn både vælger og kan blive valgt eller fravalgt af andre børn, fra de er ganske små. Børn ved, når de bliver spurgt, hvem som er en god ven, og hvem som ikke er, og et godt sprog er vigtigt for at få venner.

I kortlægningen vurderer de 4-5-6 årige børn bl.a. deres egen trivsel og venskab med andre børn. I tabel 9 på næste side præsenteres antal besvarelser (N), gennemsnitsscore, standardafvigelse og den samlede udvikling i Kolding Kommunes dagtilbud fra T1 til T3 udtrykt i Cohens D (forskel udtrykt i standardafvigelse). Værdiskalaen går her fra 1,00 til 4,00, hvor høj score indikerer stor grad af trivsel og venskab.

	N	Gennemsnit	Standardafvigelse	Cohens D (T1-T3)
T1	1672	3,68	0,40	+ 0,05
T2	1649	3,69	0,39	
T3	1854	3,70	0,41	

Tabel 9: Børns trivsel og venskab

Når den højeste score som i tabel 9 er tæt på fire, så udtrykker disse gennemsnitsresultater, at de 4-5-6 årige børn i Kolding Kommune trives godt i deres dagtilbud, og at de oplever venskab. Dette vurderes som meget gode resultater, og det tyder på, at der i de kommunale dagtilbud er et inkluderende lege- og læringsmiljø. Der er også en svag, men signifikant positiv udvikling i resultaterne fra den første (T1) til den tredje kortlægningsundersøgelse (T3).

Figur 4: Frekvensfordeling ift. børns trivsel og venskab

Figur 4 viser fordelingen af børnenes svar i forhold spørgsmålsområder om trivsel og venskab. Figuren viser, at 43 % af de 4-5-6 årige børn scorer den højeste score på alle spørgsmålene. Samtidig viser fordelingen også, at der er nogle få børn, som ikke trives og har det godt i deres dagtilbud. Selv om dette er få børn, så er det alvorligt for de børn, hvis glæde ved at gå i dagtilbud, det vedrører. Disse børn bør identificeres i det enkelte dagtilbud, og det bør analyseres, hvorfor dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø ikke giver alle børn mulighed for positiv trivsel og venskaber med jævnaldrene.

Figur 5: Trivsel og venskab – forskelle mellem dagtilbud

I figur 5 er hvert punkt gennemsnitsresultatet for hvert af de 43 dagtilbud i Kolding Kommune. Figuren viser en relativ stor forskel i børnenes egne vurderinger af trivsel og venskab i deres dagtilbud. Disse resultater indikerer, at nogle dagtilbud i Kolding har markant større gennemsnitsværdier, end andre dagtilbud. I Kolding er forskellen mellem det dagtilbud, som scorer højest og lavest på 1, standardafvigelse (Cohens D). Dette må betragtes som en stor forskel, og det vil da også være sådan, at i de dagtilbud, der scorer lavest, vil der være en del børn, som ikke trives. I disse dagtilbud bør der være en refleksion over og drøftelse af, hvorfor trivslen er så lav hos nogle børn, og om det kan have en sammenhæng med hvordan det enkelte barn bliver set og forstået, læringsmiljøet og de pædagogiske aktiviteter i dagtilbuddet. Ligeledes bør der kommunalt skabes initiativer, hvor dagtilbud, der scorer lavt på trivsel og venskab kan lære af de dagtilbud, der har gode resultater på disse områder.

Barn - voksen relation

For de fleste 0-6 årige børn i Kolding Kommune, såvel som i andre danske kommuner, gælder det, at børn i 0-6 årsalderen tilbringer mange timer i deres dagtilbud hver dag. Barnets relation til dagtilbuddets voksne bliver dermed af uvurderlig betydning, idet børn danner sig et billede af deres egen værdi og betydning ud fra den respons og anerkendelse, de får fra de nære voksne (Drugli 2017; Nordahl 20; Løvlie-Schibbye, A.L., 2017). Relationen mellem barn – voksen er derfor også fundamentet for det professionelle, pædagogiske arbejde i dagtilbud, og relationer mellem barn – voksen ses som retningsgivende for en lang række pædagogiske områder. Det er i denne relation, at elementer som emotionel og social udvikling, selvpfattelse, trivsel, læring, kompetencer og færdigheder skabes (Pianta, Downer & Hamre, 2016). Det er her, at inklusionsstrategier operationaliseres, det er her, at anerkendelse af barnet finder sted, og det er her, at omsorg, opdragelse og undervisning sker (Hansen, 2012; E. Johansson & Samuelsson, 2005).

Relationskompetence kan anvendes som begreb til at beskrive de ansattes kapacitet i forhold til at etablere og vedligeholde gode relationer til alle børn (Juil & Jensen, 2002). I dagtilbud varierer relationskompetencen ofte blandt de voksne, men refleksioner og systematisk udviklingsarbejde vil kunne medvirke til forbedring af relationskvaliteten generelt.

I kortlægningen har de 4-5-6 årige børn svaret på otte spørgsmål om, hvordan de oplever deres relation til de voksne i deres dagtilbud. Det er spørgsmål, der handler om, hvorvidt det enkelte barn oplever, at de voksne lytter til dem, om de kan lide de voksne, om de får skæld ud, om de bliver vrede på de voksne, og om de får ros og bliver trøstet af de voksne. Disse spørgsmål er i tabel 10 slået sammen til én faktor. I tabellen vises antal børn, som har svaret (N), gennemsnitsscore, standardafvigelse og udvikling fra T1 til T3 udtrykt i Cohens D (forskelle udtrykt i standardafvigelse). Skalaen her går fra 1,00 til 4,00, hvor høj score indikerer en god relation til voksne.

	N	Gennemsnit	Standardafvigelse	Cohens D (T1-T3)
T1	1668	3,79	0,29	0,00
T2	1647	3,80	0,30	
T3	1855	3,79	0,31	

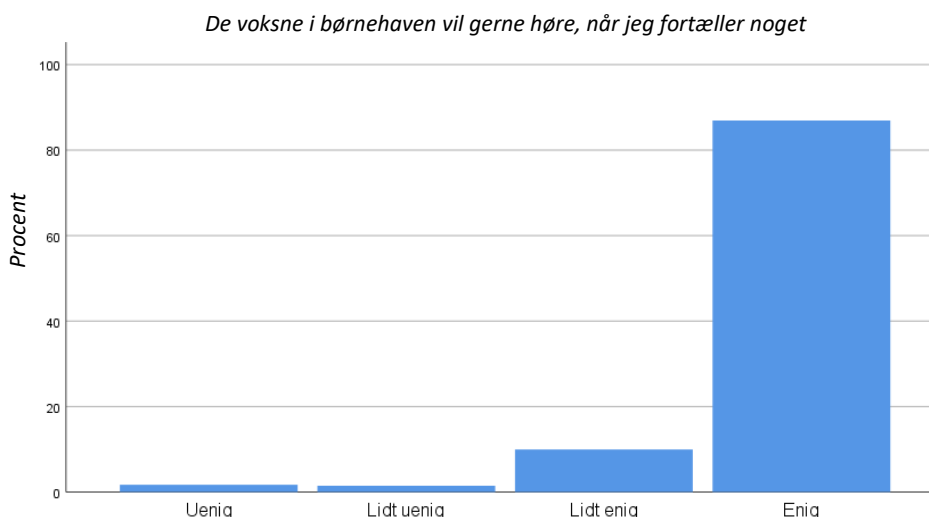
Tabel 10: Barn-voksen relation

Resultaterne i tabel 10 indikerer en stabil og god relation mellem dagtilbuddets voksne og 4-5-6 årige børn. De 4-5-6 årige børn i Kolding Kommunes dagtilbud fortæller, at de møder voksne i deres dagtilbud, som lytter til dem, som trøster dem, når de er kede af det, som roser dem, og som kan lide dem. For børnene er dette af afgørende betydning, og dette danner et godt grundlag for barnets udvikling af et positivt selvbillede, samt for barnets læring og udvikling i bred forstand.

Tabel 10 viser, at der i forhold til tallene i tabellen, ikke har været nogen positiv udvikling på dette område fra T1 til T3, hvilket også er naturligt, når gennemsnitsscoren er så tæt på det højeste mulige⁷.

⁷ Skalaen går her fra 1-4 med fire som højeste score.

I figur 6 vises svarene fra de 4-5-6 årige børn, fordelt mellem de fire svaralternativer på spørgsmålet; "De voksne i børnehaven vil gerne høre, når jeg fortæller noget":

Figur 6: Frekvensfordeling ift. spørgsmålet "De voksne i børnehaven vil gerne høre, når jeg fortæller noget"

Frekvensfordelingen på dette spørgsmål viser, at 96,8 % af de 4-5-6 årige børn enten er helt enig eller lidt enig i, at de voksne lytter til dem, når de har noget at fortælle. Kun 3,2 % af børnene i Kolding Kommune svarer her, at de er lidt uenige eller uenige i dette spørgsmål. Disse 3,2 % udgør 55 af de i alt 1842 børn, som har svaret på spørgsmålet. Børnenes svar på dette spørgsmål viser tydeligt, at de fleste 4-5-6 årige børn i Kolding Kommune oplever tilstedeværende og omsorgsfulde voksne i deres dagtilbud.

I figur 7 vises forskelle og ligheder mellem de 43 dagtilbud i Kolding kommune. I figuren er hvert punkt gennemsnitsresultaterne for det enkelte dagtilbud.

Figur 7: Barn-voksen relation: forskelle m/m. dagtilbud i Kolding Kommune

Gennemsnitsværdierne i figur 7 viser, at der er visse forskelle mellem de kommunale dagtilbud på dette område, selv om alle har høje scorere. Figuren viser, at det varierer fra 3,39 som den laveste score til 3,88 som den højeste. Udtrykt i standardafvigelse er dette en forskel på 1,16 (Cohens D) og denne forskel anses som betydelig. Det er vigtigt, at de dagtilbud, der scorer lavest, går ind og analyserer deres resultater godt, da netop dette spørgsmålsområde i kortlægningen er et afgørende område for børns udvikling. Ligeledes bør de dagtilbud, der scorer højt på dette område, analysere, hvad det er ved deres praksis, som giver så gode resultater og dele denne viden med andre dagtilbud.

Genkendelse af tal, geometriske figurer, bogstaver og ord

I den styrkede pædagogiske læreplan fremhæves det, at det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal give børn mulighed for adgang til bøger, skriveredskaber, papir og andre skriftlige produkter. Målet med dette er, at børnene bliver introduceret til bøgernes univers, samt at de udvikler en nysgerrighed i forhold til skriftsproget, herunder at de får mulighed for at kigge i bøger, stille spørgsmål om bogstaver, få læst højt, og at de snakker med de voksne om det, bøgerne rummer (Børne- og Socialministeriet, 2018). Ligeledes skal dagtilbuddet, som en del af arbejdet med at skabe sammenhæng til børnehaveklassen, have et særligt fokus på at introducere til og give de ældste børn mulighed for at udvikle nysgerrighed i forhold til bogstaver, tal, mønstre, former mv. som en del af deres forberedelse til skolen (ibid; Danmarks Evalueringsinstitut, 2018).

I kortlægningsundersøgelsen tages områder som børns matematiske bevidsthed og skriftsproglige kompetence alvorligt ved at lade dagtilbuddets 4-5-6 årige børn få mulighed for at vise deres kompetencer inden for disse områder. Dette ses i kortlægningsundersøgelsen og i denne rapport som et vigtigt bidrag til forståelsen af især dagtilbuddet som en lærings- og dannelsesarena. Tidlig læring er central for udvikling af børns potentialer og kompetencer (OECD 2001, 2006).

Før præsentationen af resultaterne for dette spørgsmålsområde i kortlægningsundersøgelsen, er det vigtigt at bemærke, at det er svært at sammenligne udviklingen fra T1 til T3 på disse genkendelsesområder, fordi andelen af fireårige er klart større ved T3 end ved T1 og T2. Dette skyldes forskellige vurderinger af, hvilke børn, der skulle deltage i undersøgelsen på de forskellige kortlægningstidspunkter. Udfordringen er, at de fireårige i gennemsnit scorer lavere end de femårige, og dermed bliver gennemsnitsscoren ved T3 relativt set lav.

I præsentationen af resultaterne er der taget højde for dette i de justerede tal. Gennemsnitsresultaterne ved T1 og T3 er her beregnet ud fra den samme andel fire- og femårige i T1 og T3. Hvis man sammenligner tallene i resultatportalen med tallene i denne læringsrapport, vil man finde, at de ikke er ens. Men når det gælder udvikling over tid, er det tallene i denne rapport, som statistisk set er korrekte.

Genkendelse af tal

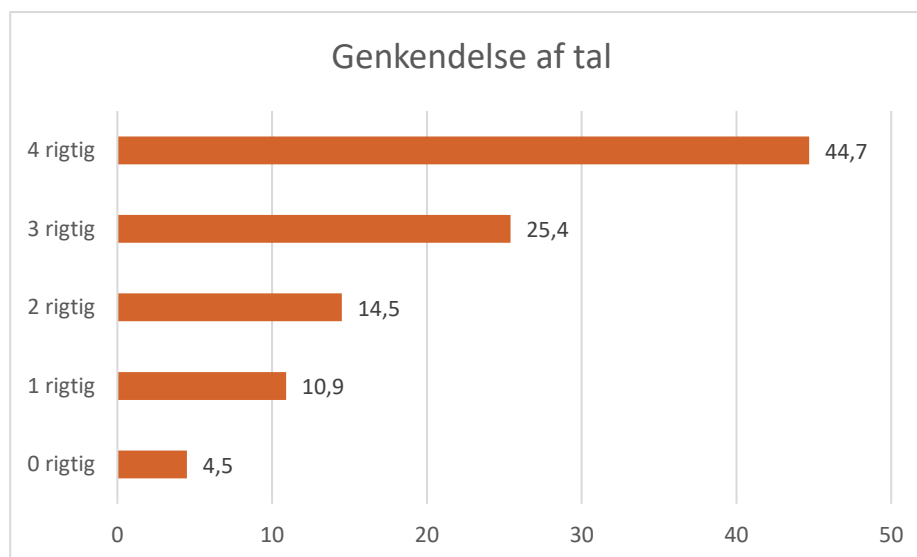
I kortlægningsundersøgelsen får børnene læst et tal fra 1-9 op fire gange, og de skal derefter trykke på det rigtige tal blandt fire svaralternativer, som vises på enten iPad eller PC. Nedenfor, i tabel 11, er antal besvarelser (N), gennemsnitsscore, standardafvigelse og udvikling fra T1 til T3 udtrykt i Cohens D (forskel udtrykt i standardafvigelse) for Kolding Kommune. Svaralternativerne har på disse områder været 1=rigtigt svar, 0=forkert svar.

	N	Gennemsnit	Standardafvigelse	Cohens D (T1-T3)
T1	1663	0,77	0,27	+ 0,02
T2	1640	0,76	0,28	
T3	1850	0,78	0,30	

Tabel 11: Genkendelse af tal

Når gennemsnittet ved T3 er 0,78, så betyder dette, at de 4-5-6 årige børn i Kolding Kommune gennemsnitligt formår at genkende næsten tre ud af de fire tal. Det er svært helt at vurdere, hvor ambitionsniveauet bør være for en kommune på dette område. Tabel 11 viser også, at der fra T1 til T3 er sket en positiv udvikling på 1 point, hvilket indikerer, at resultaterne ved T1 i 2016 på dette område mere eller mindre er fastholdt ved T3 i 2019.

For at vise variationen i børnenes kompetencer på dette område, er fordelingen af svarene gengivet i figur 8.

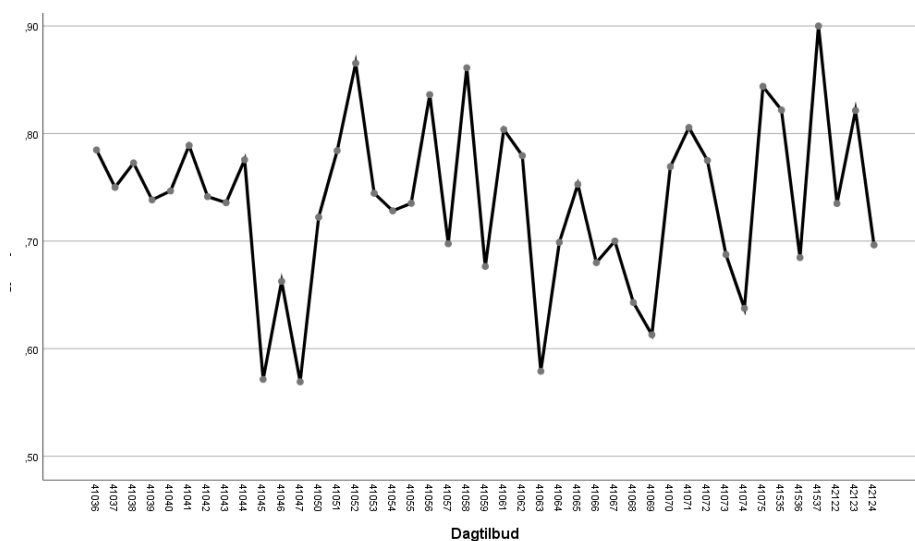

Figur 8: Genkendelse af tal - fordeling af antal rigtige svar.

I figur 8 ser vi, at 44,7 % af de 4-5-6 årige i Kolding Kommunes dagtilbud, genkender fire ud af fire tal, og de kender dermed sammenhængen mellem det visuelle og auditive tilknyttede tal. Dette er vigtigt, når de senere skal begynde at arbejde og regne med tal i skolen. Samtidig viser figuren, at der er 4,5 % af børnene, som ikke genkender nogen tal, og at der er 10,9 %, som kun genkender ét ud af fire tal.

I den forbindelse er det vigtigt at påpege, at der er langt mere end 25 % sandsynlighed for at svare rigtigt på de fire spørgsmål om tal i kortlægningen, da man for at svare rigtigt, blot skal trykke på den grafiske fremstilling af det valgte tal på iPad'en, hvilket kan ske uden, at man kender tallet. Vi kan dermed sige, at det er sandsynligt, at der er ca. 15 % af de 4-5-6 årige i Kolding Kommunes dagtilbud, der ikke genkender de små tal fra 1-9.

I figur 9 vises forskellene mellem dagtilbud i Kolding Kommune i forhold til de 4-5-6 årige børns genkendelse af tal. Hver prik i figuren er gennemsnittet for hvert enkelt af de 43 dagtilbud.

Figur 9: Genkendelse af tal – forskelle mellem dagtilbud

I figur 9 ser vi, at der er relativt markante forskelle mellem de kommunale dagtilbud og de 4-5-6 årige børns genkendelse af tal (Cohens D = 1,10). I det dagtilbud, som scorer lavest, er det næsten én ud af fire børn, der ikke genkender nogle tal ved de fire forsøg. Dette må betragtes som en lav målopnåelse inden for dette område i dagtilbuddet. Arbejdet med børns matematiske opmærksomhed bør derfor fremadrettet være et område, som tillægges mere opmærksomhed, særligt i nogle dagtilbud, da dette også er et område, der skal arbejdes med via den styrkede pædagogiske læreplan (Børne- og Socialministeriet, 2018; Danmarks Evalueringsinstitut, 2018).

Genkendelse af geometriske figurer

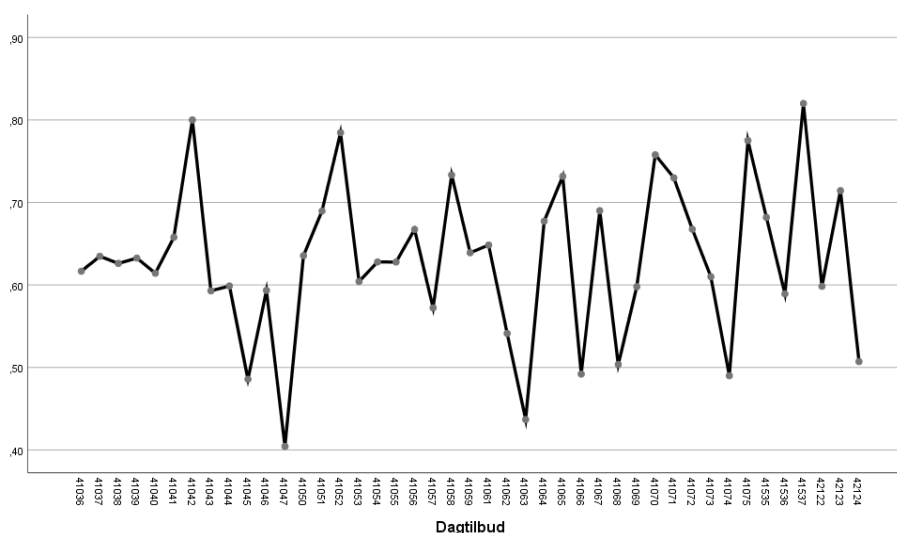
Kendskab til geometriske figurer som en del af børns matematiske opmærksomhed er også et område af arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan (Børne- og Socialministeriet, 2018; Danmarks Evalueringsinstitut, 2018). I kortlægningsundersøgelsen har dagtilbuddets 4-5-6 årige børn fem gange fået læst navnet op på en geometrisk figur, og de har efter hver figur trykket på den rigtige figur blandt fire svaralternativer enten på iPad eller PC. De geometriske figurer har været firkant, trekant, kvadrat, cirkel og rektangel.

I tabel 12 er antal besvarelser (N), gennemsnitsscore, standardafvigelse og udvikling fra T1 til T3 udtrykt i Cohens D (forskel udtrykt i standardafvigelse) i Kolding Kommune. Svaralternativerne har på disse områder været 1=rigtigt, 0=forkert.

	N	Gennemsnit	Standardafvigelse	Cohens D (T1-T3)
T1	1666	0,61	0,23	+ 0,20
T2	1638	0,64	0,25	
T3	1853	0,66	0,25	

Tabel 12: Genkendelse af geometriske figurer

Gennemsnitsresultatet ved T3 er i tabel 12 på 0,66, hvilket betyder, at næsten to ud af tre børn genkender tre af fem geometriske figurer, som de er blevet præsenteret for. Disse er først og fremmest trekant, firkant og cirkel. Det er kun 11,5 % af børnene, der genkender alle fem geometriske figurer. Det er i den sammenhæng vigtigt at påpege, at kvadrat og rektangel er relativt vanskelige figurer at genkende. Samtidig er det vigtigt at fremhæve, at der på genkendelse af geometriske figurer har været en signifikant fremgang fra T1 til T3 på 0.20 standardafvigelse (Cohens D). Dette er et positivt resultat, som fremadrettet bør analyseres.

Figur 10: Genkendelse af geometriske figurer – forskelle mellem dagtilbud

Figur 10 viser, at der i Kolding Kommune er en stor forskel mellem de kommunale dagtilbud, som scorer højest og lavest i forhold til de 4-5-6 årige børns genkendelse af geometriske figurer (Cohens D = 1,68). Arbejdet med børns genkendelse af geometriske figurer bør derfor fremadrettet tillægges særlig opmærksomhed i nogle af de kommunale dagtilbud, og de dagtilbud, som er lykkedes med at forbedre deres resultater på dette område, bør fremadrettet dele ud af deres erfaringer.

Genkendelse af bogstaver

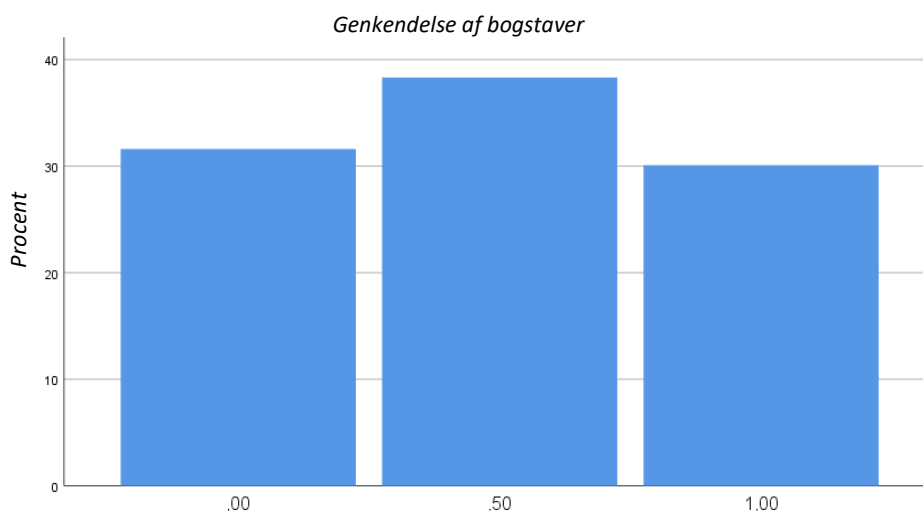
Den styrkede pædagogiske læreplan lægger op til, at børn, som en del af deres dagtilbudshverdag, skal få kendskab til bogstaver (Børne- og Socialministeriet,

2018). I kortlægningsundersøgelsen har de 4-5-6 årige børn to gange fået læst et bogstav op, og de har derefter skullet trykke på det rigtige bogstav blandt fire alternativer på enten iPad eller PC. I praksis betyder dette, at vi har spurgt børnene, om de kender navnet på forskellige bogstaver. I tabel 13 er antal besvarelser (N), gennemsnitsscore, standardafvigelse og udvikling fra T1 til T3 udtrykt i Cohens D (forskel udtrykt i standardafvigelse) i Kolding Kommune. Svaralternativerne har på disse områder været 1=rigtigt, 0=forkert.

	N	Gennemsnit	Standardafvigelse	Cohens D (T1-T3)
T1	1636	0,52	0,39	+ 0,07
T2	1632	0,52	0,40	
T3	1848	0,55	0,39	

Tabel 13: Genkendelse af bogstaver

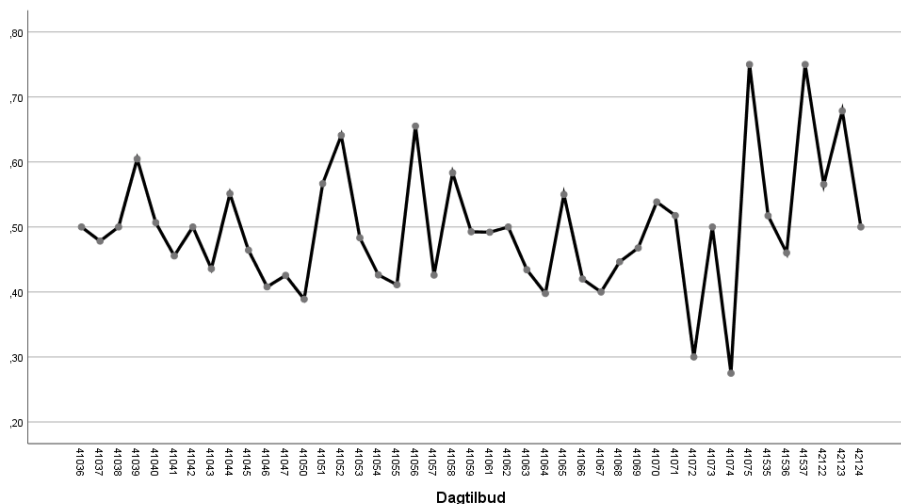
Tabel 13 viser, at gennemsnitsresultatet i T3 er 0,55. Det betyder, at de 4-5-6 årige børn i Kolding Kommune i udgangspunktet genkender ét ud af to bogstaver, når de får bogstaverne oplæst og skal pege på det rigtige bogstav. Ligesom ved genkendelse af geometriske figurer er der sket en mindre, positiv udvikling fra T1 – T3. Dette kan karakteriseres som en signifikant positiv udvikling, der fremadrettet bør analyseres med henblik på fastholdelse og fortsat forbedring.

Figur 11: Frekvensfordeling ift. genkendelse af bogstaver

Figur 11 viser, at kun 30 % af de 4-5-6 årige børn i Kolding Kommunes dagtilbud genkender to ud af to bogstaver, på trods af sandsynligheden for, at nogle børn også har trykket på det rigtige bogstav, selvom de ikke har genkendt bogstavet. Derfor er det, at 30 % af børnene genkender to ud af to bogstaver sandsynligvis også noget højt. Når 31 % af børnene ikke genkender nogle af de to bogstaver, og 39 % af børnene genkender ét bogstav, så betyder dette sandsynligvis, at der reelt set er én af to 4-5-6 årige, som ikke genkender bogstaver. I børnenes besvarelser er der kun 2,9 %, som ikke har svaret, hvilket betyder, at børnene ikke har sprunget disse spørgsmål over, selv om de ikke har genkendt de to bogstaver, som de er blevet præsenteret for. Disse resultater er derfor helt klart udfordrende for børnene, når de skal starte i skole.

I figur 12 vises forskelle mellem de 43 dagtilbud i Kolding Kommune i forhold til de 4-5-6 årige børns genkendelse af bogstaver.

Figur 12: Genkendelse af bogstaver – forskelle mellem dagtilbud i Kolding Kommune

Figur 12 viser, at der i forhold til de 4-5-6 årige børns genkendelse af bogstaver er store forskelle mellem Kolding Kommunes 43 dagtilbud. Udtrykt i standardafvigelse udgør forskellen mellem det dagtilbud, der scorer højest og det dagtilbud, der scorer lavest 1,21 (Cohens D). For dagtilbud, der har en gennemsnitsscore helt nede omkring 0,30, så betyder dette, at det er meget få af børnene, som genkender bogstaver.

Genkendelse af ord

I kortlægningsundersøgelsen har de 4-5-6 årige børn to gange fået læst et enstavelsesord op, og derefter har de skullet trykke på det rigtige ord blandt fire alternativer på iPad eller PC. Nedenfor, i tabel 14, er antal besvarelser (N), gennemsnitsscore, standardafvigelse og udvikling fra T1 til T3 udtrykt i Cohens D (forskel udtrykt i standardafvigelse) i Kolding Kommune. Svaralternativerne har på disse områder været 1=rigtigt, 0=forkert.

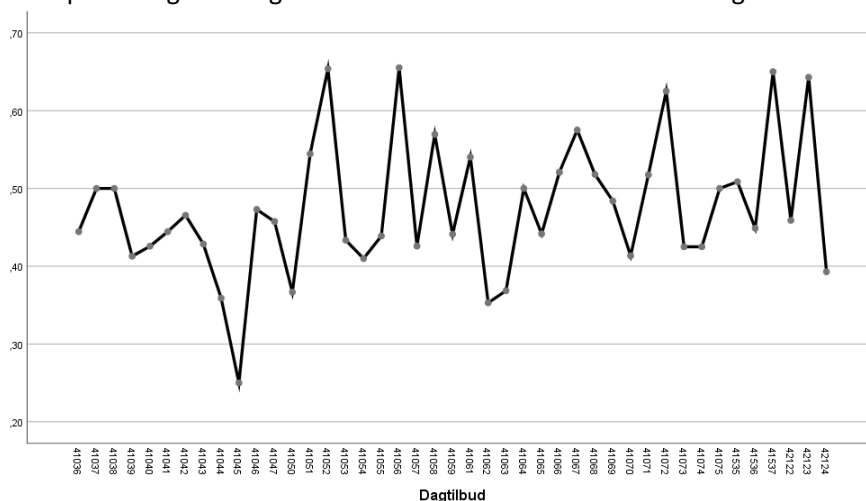
	N	Gennemsnit	Standardafvigelse	Cohens D (T1-T3)
T1	1633	0,49	0,36	0,06
T2	1621	0,50	0,36	
T3	1846	0,51	0,37	

Tabel 14: Genkendelse af ord

Tabel 14 viser et gennemsnitsresultat på 0,51 i T3, hvilket indebærer, at mindst 30,3 % af de 4-5-6 årige børn i Kolding Kommunes dagtilbud ikke genkender nogle ord, mens der er 23,5 % af børnene, som genkender begge enstavelsesord, de er blevet præsenteret for i kortlægningsundersøgelsen. Ligeledes er det vigtigt at

fremhæve, at der ligesom på de andre genkendelsesområder, har været en positiv udvikling fra T1 til T3.

I figur 13 vises forskellene mellem de 43 dagtilbud inden for genkendelse af ord. Hvert punkt i figuren er gennemsnitsresultatet for det enkelte dagtilbud.

Figur 13: Genkendelse af ord - forskelle mellem dagtilbud i Kolding Kommune

Figur 13 viser, at der er relativt store forskelle mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune, når det gælder genkendelse af ord. Udtrykt i standardafvigelse (Cohens D) er forskellen mellem det dagtilbud, som her scorer højest, og det, som scorer lavest på 1,11. Forskellene udtrykker sandsynligvis, at der er nogle dagtilbud i Kolding Kommune, som har mere fokus på ord og bogstaver end andre dagtilbud. Fremadrettet bør disse dagtilbud have et større fokus på dette område med henblik på at forberede det enkelte barn bedre til dets skolestart, hvilket netop også er et vigtigt fokus i arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan (Børne- og Socialministeriet, 2018).

Kapitel 5:

Kontaktpædagogernes vurdering af barnet

I dette kapitel præsenteres resultater fra barnets kontaktpædagog, der i kortlægningen har svaret på en række spørgsmål om det enkelte 4-5-6 årige barn og således vurderet det enkelte (4-5-6 årige) barn, som også selv har deltaget i kortlægningsundersøgelsen. Kontaktpædagogen besvarer spørgsmål om det enkelte barn inden for en række områder som barnets sociale, sproglige og motoriske færdigheder. Ligeledes vurderer kontaktpædagogen sin egen relation til barnet.

Sociale færdigheder

For børn er dagtilbuddet i stor grad en social arena, og deres sociale færdigheder bliver derfor afgørende for, hvordan de mestrer hverdagen i dagtilbuddet. Gode sociale færdigheder viser sammenhæng med leg, trivsel og læring hos børn og er noget af det vigtigste børnene udvikler i dagtilbuddet. Sociale færdigheder ses som en forudsætning for evnen til at værdsætte andre, venskab og social integrering, som en ressource i forhold til at mestre stress og problemer, og som en vigtig faktor for at modvirke udviklingen af problemadfærd (Ogden 2009).

Dagtilbuddets pædagogiske personale må derfor have en stor forståelse for dagtilbuddet som social arena og den sociale udvikling og læring, som det enkelte barn har her. De voksne i dagtilbud har mange muligheder for at bidrage til børns sociale deltagelse og dermed også deres læring af sociale færdigheder. Gode sociale færdigheder gør, at det er lettere for barnet at oprette venskaber samt at blive socialt integreret. Børn, som kæmper med det sociale, risikerer at blive afvist af andre børn (Campbell, S. B., Shaw, D. S., & Gilliom, M., 2000). Som nævnt er sociale færdigheder en ressource i forhold til at håndtere stress og problemer, hvilket igen er en vigtig faktor i forhold til at modvirke udvikling af adfældsproblemer (Ogden, 2009). Eftersom gode sociale færdigheder har sammenhæng med leg, trivsel og læring hos børn er det derfor noget af det vigtigste, børn udvikler i dagtilbuddet, og det bliver dermed et essentielt område at kortlægge.

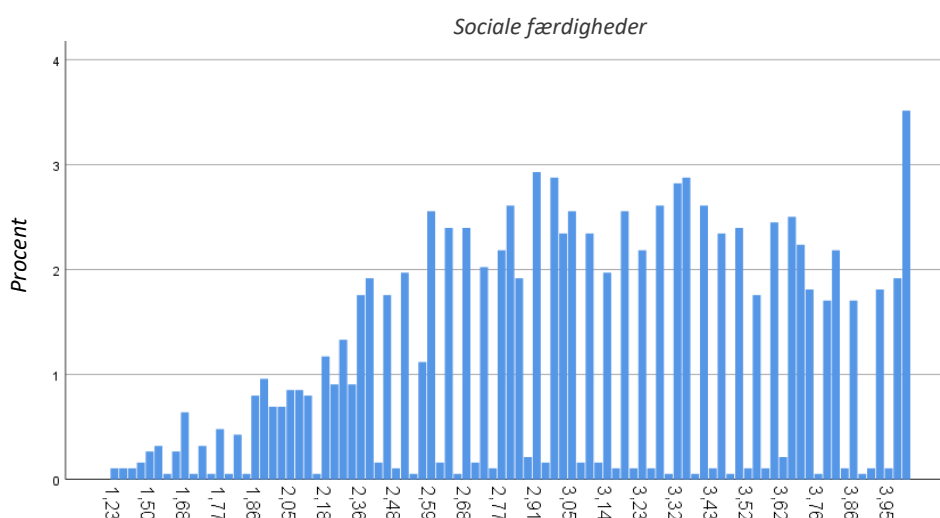
I kortlægningsundersøgelsen er børns sociale færdigheder målt ud fra 22 spørgsmål, som her præsenteres som ét samlet område. I tabel 15 vises antal besvarelser (N), gennemsnitsscore, standardafvigelse og udviklingen fra T1 til T3 udtrykt i Cohens D (forskul udtrykt i standardafvigelse). Værdiskalaen går her fra 1=aldrig, 2=af

og til, 3=ofte og til 4=meget ofte, hvor barnets kontaktpædagog har taget stilling til enkeltudsagn om barnets sociale færdigheder.

	N	Gennemsnit	Standardafvigelse	Cohens D (T1-T3)
T1	1710	3,01	0,58	+ 0,03
T2	1712	3,05	0,60	
T3	1878	3,03	0,61	

Tabel 15: Sociale færdigheder

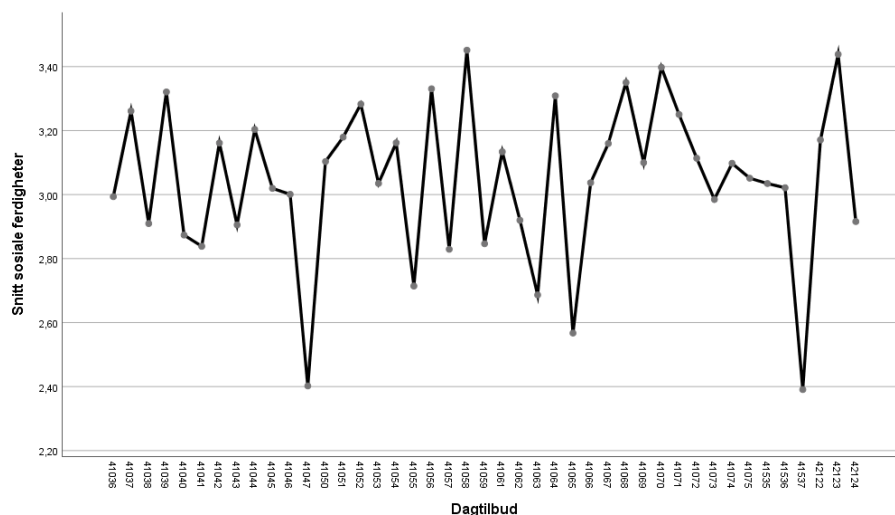
Gennemsnitsscoren i tabel 15 viser, at de fleste børn i Kolding Kommunes dagtilbud vurderes til at have hensigtsmæssige sociale færdigheder. Der har imidlertid kun været en svag udvikling fra T1 til T3 inden for børns sociale færdigheder. Standardafvigelsen inden for sociale færdigheder er dog ganske stor, hvilket indikerer, at der både er børn med meget gode sociale færdigheder og børn med mangelfulde sociale færdigheder, hvilket kan give disse børn store udfordringer i hverdagen. Dette kommer tydeligt til udtryk i frekvensfordelingen for de 4-5-6 årige børn i Kolding Kommune, hvilket er vist i figur 14 nedenfor.

Figur 14: Frekvensfordeling sociale færdigheder

Resultaterne i figur 14 indikerer en stor spredning i børns sociale færdigheder. I gennemsnit vurderes 24,3 % af børnene til meget ofte at udvise gode sociale færdigheder. Samtidig er der 19,2 % af børnene, som vurderes til aldrig eller blot af og til at udvise hensigtsmæssige sociale færdigheder. Her er det afgørende for de ansatte i dagtilbud at drøfte, om dette er et udtryk for børns faktiske færdigheder, eller om det er et udtryk for de voksnes opfattelse af børnene.

I figur 15 vises forskelle mellem dagtilbud i forhold til gennemsnit i vurderingen af børns sociale færdigheder. I figuren er hvert punkt et dagtilbud i Kolding Kommune.

Figur 15: Sociale færdigheder – forskelle mellem dagtilbud i Kolding Kommune

Forskellen mellem det dagtilbud i Kolding Kommune, som scorer højest på sociale færdigheder og det dagtilbud, som scorer lavest er 1,74 standardafvigelse (Cohens D). Dette er en meget stor forskel, og det må fremadrettet tages alvorligt, at der er så stor variation mellem dagtilbuddene i kommunen. Det er vigtigt at understrege, at sociale færdigheder er noget, du har og noget, du viser. Hvad du viser af sociale færdigheder er afhængigt af hvilket miljø, du er i. Det kan derfor tænkes, at miljøet i nogle dagtilbud er således, at børnene udviser dårligere sociale færdigheder end de færdigheder, de faktisk har, hvilket vil bidrage til en lav grad af læring i forhold til vigtige sociale færdigheder. De dagtilbud, som her scorer lavt, bør derfor grundigt analysere de voksne og deres deltagelse i og styring af dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Eksternaliseret adfærd

Eksternaliseret adfærd hænger sammen med, i hvilken grad børn viser en udadreagerende adfærd, som forstyrrer og ødelægger muligheden for socialt samspil. Det enkelte barn er her vurderet ud fra, om det har konflikter med andre børn, om det er aggressivt, har raserianfald, ikke retter sig efter regler o. lign. Eksternaliseret adfærd i dagtilbud ser ud til at være den kompetencedimension, som stærkest forudsiger den sociale og faglige udvikling i skolen (Nordahl, 2020).

I kortlægningsundersøgelsen er børns eksternaliserede adfærd vurderet ud fra seks udsagn, som her præsenteres som ét samlet område. I tabel 16 vises antal besvarelser (N), gennemsnitsscore, standardafvigelse og udviklingen fra T1 til T3 udtrykt i Cohens D (forskil udtrykt i standardafvigelse). Skalaen om udadreagerende adfærd går fra 1=aldrig, 2=af og til, 3=ofte og til 4=meget ofte. Høj score indikerer en lav grad af eksternaliseret adfærd, da resultatet her er vendt.

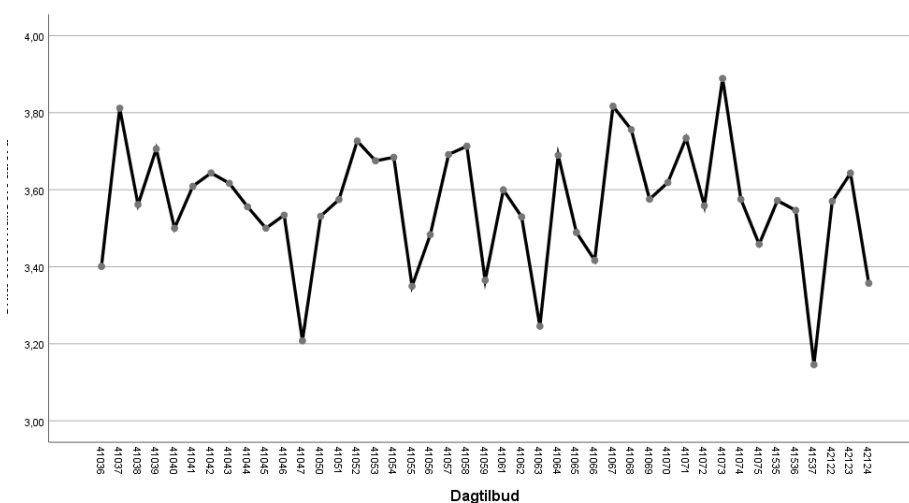
	N	Gennemsnit	Standardafvigelse	Cohens D (T1-T3)
T1	1711	3,56	0,52	0,00
T2	1707	3,58	0,54	
T3	1877	3,56	0,52	

Tabel 16: Eksternaliseret adfærd

Gennemsnitsscoren for eksternaliseret adfærd er i T3 på 3,56 på en skala fra 1 til 4. Med en standardafvigelse på 0,52 udtrykker dette, at børn i Kolding Kommune i mindre grad viser en eksternaliseret adfærd. En score på 2,5 er midtpunktet på denne skala, og det udtrykker, at barnet ofte eller meget ofte viser en udadreagerende adfærd. Det er 4,1 % af børnene, som bliver vurderet til meget ofte eller ofte at udvise en eksternaliseret adfærd. Disse børn har især brug for voksne, der er sensitive og responsive, som engagerer sig i dem, og som tilbyder dem gode lege- og aktivitetsmuligheder (UNICEF, 2008: 8).

Inden for børns eksternaliserende adfærd har der i Kolding kommune ingen ændring været fra T1 til T3. Dette resultat bør analyseres, da det er væsentligt både for miljøet i dagtilbuddene og for de enkelte børns udvikling, at der på en god og hensigtsmæssig måde tages hånd om børn med eksternaliseret adfærd.

I figur 16 vises forskelle mellem dagtilbud i Kolding Kommune indenfor eksternaliseret adfærd. Hvert punkt i figuren er gennemsnitsresultatet for et dagtilbud.

Figur 16: Eksternaliseret adfærd – forskelle mellem dagtilbud i Kolding Kommune

Figur 16 viser, at der inden for dette område også er relativt store forskelle mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune. Mellem det dagtilbud med laveste score og det dagtilbud med højeste scorer, er der en forskel udtrykt i standardafvigelse på 1,42 (Cohens D). De dagtilbud, som scorer højt her, har få børn som viser en eksternaliseret adfærd, hvilket sandsynligvis har en sammenhæng med kvaliteten i dagtilbuddet. Modsat vil det være hensigtsmæssigt for de dagtilbud, som scorer lavt, at drøfte den pædagogiske praksis og om de lykkedes med at give alle børn et godt nok tilbud og dermed et læringsmiljø, der sikrer læring, udvikling og trivsel for det enkelte barn.

Sproglige færdigheder

Børn lærer noget ved at lytte og bruge sproget i samspil med andre mennesker. At dele erfaringer, oplevelser, tanker og følelser fremmer den sproglige udvikling (Gjems 2011). Der er desuden en tæt sammenhæng mellem begrebsforståelse som 4-årig og senere skolefaglige præstationer i skolen som 7-årig. Melby-Lervåg & Lervåg (2014) viser, at de dygtigste 4-årige børn forstår tre gange så mange ord, som de svageste. Når de samme børn vurderes tre år senere, er der ikke sket nogen reduktion i forskellene i sprogfærdigheder. Forskellene ser ud til at vare ved op gennem grundskolen og kan på sigt kobles til elevernes skolefaglige læringsudbytte. Én af verdens førende uddannelsesforskere, John Hattie (2013), udtrykker, at hvis du ikke har knækket læsekoden, inden du er otte år, så bliver du aldrig en funktionel læser. De børn, som mestrer et lavt antal begreber i dagtilbud, ser derfor ikke ud til at indhente dette i skolen, og de får derfor også problemer i de fleste skolefag.

I kortlægningsundersøgelsen er børns sproglige færdigheder vurderet ved brug af en fem-delt skala med 18 udsagn om børns evne til at bruge sproget og til at kommunikere. Det er barnets kontaktpædagog, som har vurderet det enkelte 4-5-6 årige barn. I undersøgelsen er hensigten med dette ikke at identificere enkelte børn, men at vurdere generelle træk ved børns sproglige færdigheder og samtidig se dette som et udtryk for kvaliteter ved dagtilbuddets pædagogisk læringsmiljø.

I tabel 17 nedenfor præsenteres det antal børn, som er vurderet (N), gennemsnitscoren på alle tre tidspunkter, standardafvigelse og udviklingen fra T1 til T3 udtrykt i Cohens D (forskel udtrykt i standardafvigelse) for hele kommunen. Skalaen, som de 4-5-6 årige børn er vurderet efter, går fra 1 til 4, hvor høj score indikerer meget gode sproglige færdigheder.

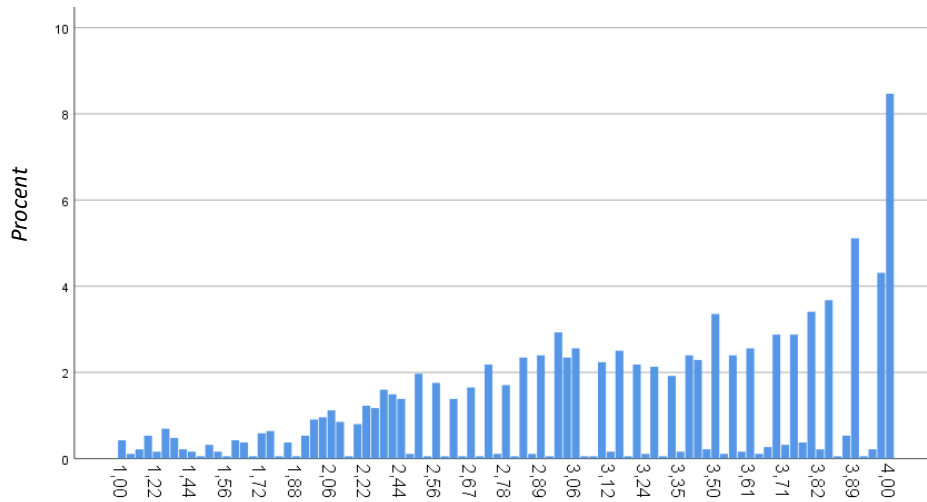
	N	Gennemsnit	Standardafvigelse	Cohens D (T1-T3)
T1	1712	3,19	0,70	- 0,07
T2	1708	3,20	0,70	
T3	1878	3,14	0,72	

Tabel 17: Sproglige færdigheder

Inden for sproglige færdigheder har der været en vis negativ udvikling i Kolding Kommune fra T1 til T3 (Cohens D = - 0,07). Dette er et fund, der bør analyseres, da sproglige færdigheder hos børn er af afgørende betydning på en række udviklingsområder. En gennemsnitsscore på 3,14 indikerer dog, at de fleste børn i Kolding Kommunes dagtilbud har gode sproglige færdigheder. Samtidig er det her vigtigt at bemærke, at standardafvigelsen er høj, hvilket indebærer, at der er en stor spredning inden for børnenes sproglige kompetencer.

I figur 17 vises den samlede frekvensfordeling af kortlægningens 18 udsagn om børns sproglige færdigheder.

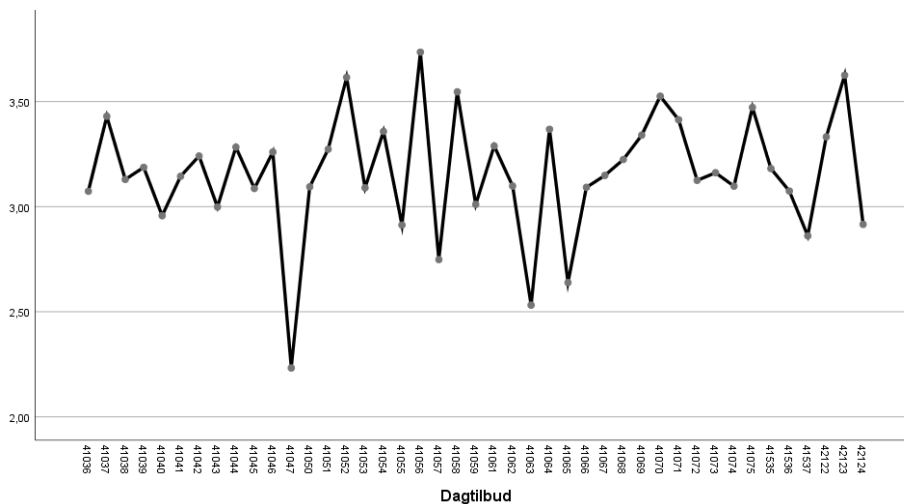
Kommunikation og sprog

Figur 17: Frekvensfordeling sproglige og kommunikative færdigheder

Figur 17 viser en højredrejet fordeling med en stor spredning inden for de 4-5-årige børns sproglige og kommunikative færdigheder. Figuren viser, at mange børn bliver vurderet til at have gode sproglige færdigheder, samtidig med at der også er relativt mange børn, som har et mangelfuldt sprog. Denne variation er helt klart udfordrende for dagtilbuddene, men samtidig er det afgørende at have bevidste og systematiske strategier for, hvordan de sproglige færdigheder hos de børn, der scorer lavest, kan forbedres.

I figur 18 er der vist forskelle mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune i forhold til sproglige og kommunikative færdigheder. I figuren er hver prik gennemsnitsscoren for et dagtilbud.

Figur 18: Sproglige færdigheder – forskelle mellem dagtilbud i Kolding Kommune

Figur 18 viser, at der inden for børns sproglige færdigheder er der store forskelle mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune. Udtrykt i standardafvigelse er forskellen på 0,71 (Cohens D) mellem laveste og højeste score. Denne forskel kan ikke

alene forklares ved børnenes baggrund knyttet til fx forældrenes uddannelsesniveau. Denne forskel har sandsynligvis en stærk sammenhæng med kvaliteten af det pædagogiske arbejde i forskellige dagtilbud. De dagtilbud, som scorer lavt på dette område, bør nøje analysere og diskutere, hvordan de fremadrettet stimulerer børns sprog. Ligeledes bør de dagtilbud, der scorer højt på dette område, analysere, hvad det er ved deres praksis, som giver så gode resultater.

På kommunalt plan bør disse resultater ligeledes analyseres og diskuteres. I den forbindelse bliver det vigtigt at overveje, hvordan der forvaltningsmæssigt støttes op om de dagtilbud, der ikke lykkedes med sprogindsatsen. Ligeledes hvordan succesfuld praksis kan fra de dagtilbud, der scorer højt, deles dagtilbuddene imellem.

Sammenhænge i kontaktpædagogernes vurderinger

	Eksternaliseret adfærd	Sociale færdigheder	Sproglige færdigheder
Eksternaliseret adfærd	1	,552	,284
Sociale færdigheder	,552	1	,679
Sproglige færdigheder	,284	,679	1

Tabel 18: Sammenhænge i kontaktpædagogernes vurdering af børn

Tabel 18 viser, at der er en stærk sammenhæng mellem lav grad af eksternaliseret adfærd og sociale færdigheder, samt at sociale færdigheder har en meget stærk sammenhæng med sproglige færdigheder, hvilket en lav grad af eksternaliseret adfærd ikke har. Dette kan indikere, at børn, som viser en eksternaliseret adfærd, har et sprog, som kunne udnyttes til at ændre på deres adfærd.

Kapitel 6:

Forældres tilfredshed

Et godt samarbejde mellem dagtilbud og hjem og dermed forældresamarbejde fremhæves både i dagtilbudsloven og i den styrkede pædagogiske læreplan, hvor fokus er på, at samarbejde mellem forældre og dagtilbud kan styrke barnets læring og udvikling (Dagtilbudsloven, 2019; Børne- og Socialministeriet, 2018). Når samarbejdet mellem dagtilbuddet og barnets forældre fungerer godt, så rapporteres der ofte om et lavere niveau af adfærdsvanskeligheder, angst, såvel som en bedre sprogudvikling og læring hos barnet, ligesom barnet også er bedre forberedt på skolestart (Arnold, Zeljo, Doctoroff og Ortoz, 2008; Halgunseth, Peterson, Startk og Moodie, 2009; Kim, Sheridan, Kwon og Koziol, 2013; Webster-Stratton, Reid og Hammond, 2001).

En kvalitativ undersøgelse i Program for læringsledelse viser, at daginstitutionerne har forskellige tilgange til forældresamarbejdet. Nogle daginstitutioner har høj grad af forældreinvolvering og understøtter forældrenes samspil med deres børn aktivt og differentieret i relation til forældrenes forskellige baggrunde. Forældrenes forskellige forudsætninger for at forstå dagtilbuddets værdier og fremgangsmåder omsættes til handlinger, der styrker børnenes trivsel og udvikling i samspil mellem familier og daginstitutioner. Andre daginstitutioner er mere passive i samarbejdet og lægger i mindre grad vægt på at inddrage forældrene (Ringsmose, 2020).

I kortlægningsundersøgelsen har forældrene i dagtilbuddene svaret på, hvor tilfredse de er med det tilbud, deres barn er i. Der er inden for dette område syv spørgsmål, som omhandler forældrenes vurdering af, om institutionen er præget af god ledelse, samt en fælles kultur for, hvad der er god praksis, om det pædagogiske personale er engageret og arbejder målrettet med både læring og børnenes trivsel, og om de som forældre generelt er tilfredse med dagtilbuddet.

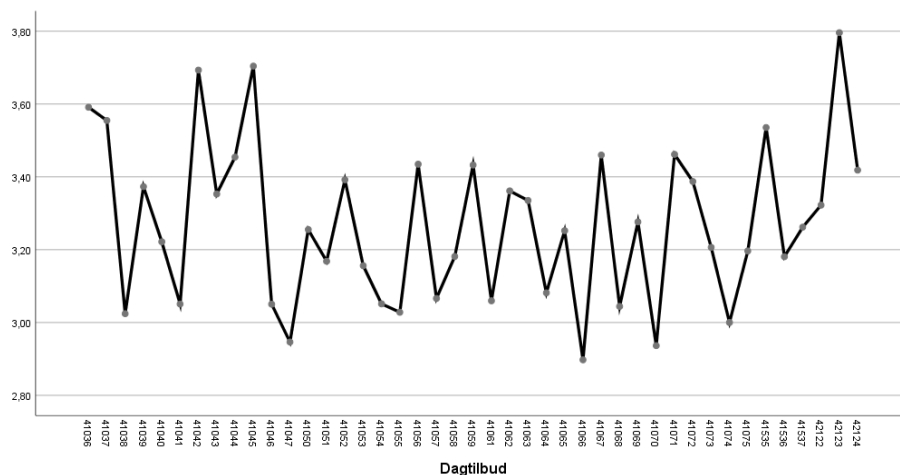
	N	Gennemsnit	Standardafvigelse	Cohens D (T1-T3)
T1	3319	3,29	0,55	+ 0,04
T2	3185	3,31	0,55	
T3	3117	3,31	0,54	

Tabel 19: Forældrenes tilfredshed

Resultaterne i tabel 1 viser, at der fra T1 – T2 er sket en mindre, positiv udvikling i forældrenes tilfredshed med dagtilbuddet (Cohens D + 0,04), samt at disse positive resultater er fastholdt ved T3. Gennemsnitsresultatet på 3,31 ved T3 indikerer, at de fleste forældre i Kolding Kommune er relativt godt tilfredse med deres barns

dagtilbud, men der er også variation her. En del forældre udtrykker, at de ikke altid er lige tilfredse med tilbuddet.

I figur 19 vises forskellene mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune inden for dette område.

Figur 19: Forældres tilfredshed – forskelle mellem dagtilbud i Kolding Kommune

Figur 19 viser tydeligt, at der er stor variation i, hvor tilfredse forældrene er med det enkelte dagtilbud. Udtrykt i standardafvigelse (Cohens D) er forskellen mellem de to dagtilbud, hvor forældrene er mest og mindst tilfredse på 1,61. Dette er en stor forskel, som bør analyseres grundigt både i forvaltningen og i de aktuelle dagtilbud. De dagtilbud, som scorer højt her, har en forældregruppe, hvor størstedelen af forældrene er tilfredse med deres barns dagtilbud. Men gennemsnitsværdierne tyder på, at der også i disse dagtilbud er nogle forældre, som ikke er så tilfredse. Fremadrettet kan der med fordel tænkes i videndeling mellem dagtilbuddene omkring forældresamarbejde og –inddragelse med henblik på, at gode resultater fastholdes, og god praksis spredes til alle dagtilbud.

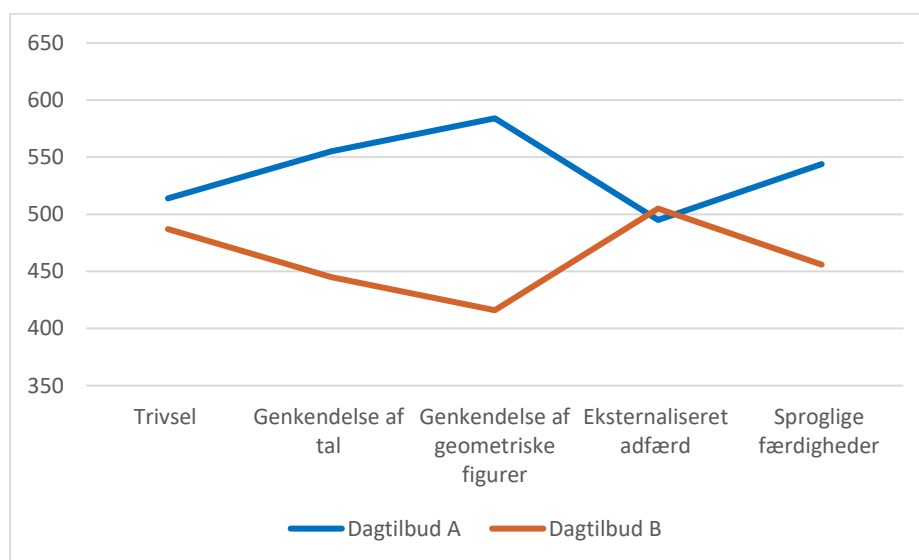
Kapitel 7:

Variation i kvalitet mellem dagtilbud

I de analyser, der præsenteres i denne rapport, er der også set på, om der er systematiske forskelle mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune, eller om der er dagtilbud, som lykkedes mere eller mindre med den pædagogiske praksis på forskellige områder. Det sidste indebærer, at resultaterne ikke vil kunne vise, om nogle dagtilbud samlet er bedre end andre.

Forskelle mellem to dagtilbud med forskellig kvalitet

I figur 20 er der valgt to dagtilbud fra Kolding Kommune, hvor der er forskelle. I figuren er disse forskelle vist i 500-pointskala i forhold til dagtilbuddenes resultater på fem forskellige områder (trivsel, genkendelse af tal, geometriske figurer, ekstermaliseret adfærd og sproglige færdigheder).

Figur 20: Forskelle i kvalitet mellem dagtilbud A og B i Kolding Kommune

Figur 20 viser tydeligt, at der på flere områder er systematiske forskelle mellem de to dagtilbud. Dette gælder særligt for børns kompetencer (genkendelse af tal, geometriske figurer, samt sprog), hvor der er markante forskelle på cirka 100 til 150 point. For børns trivsel er forskellen ikke specielt stor, og der er ingen forskel på

eksternaliseret adfærd. Der er dog grundlag for at hævde, at på enkelte centrale områder har dagtilbud A en klart højere kvalitet i den pædagogiske praksis end dagtilbud B.

Forskelle som disse mellem de enkelte dagtilbud i Kolding Kommune må have konsekvenser for forvaltningen, der bl.a. må være med til at sikre, at dagtilbuddene i højere grad lærer af hinanden. Mange dagtilbud har gode professionelle læringsfællesskaber mellem det pædagogiske personale i det enkelte dagtilbud, men det kan se ud til, at der også i større grad må lægges vægt på og skabes rum for professionelle læringsfællesskaber *mellem* dagtilbud. I disse fællesskaber kunne dagtilbuddene udveksle viden og erfaringer, og ikke mindst kunne de kvalitativt dygtige dagtilbud dele deres praksis med andre dagtilbud.

Kapitel 8:

Variationer mellem grupper af børn

I dette kapitel præsenteres forskelle og ligheder mellem forskellige grupper af børn i Kolding Kommunes 43 dagtilbud. Der er både anvendt gennemsnitsresultater og fremstillinger, hvor forskellene er udtrykt i standardafvigelse (500-pointskala). I kapitlet præsenteres forskelle mellem drenge og piger, aldersforskelle mellem de 4-5 årige børn, forskelle ud fra moders uddannelsesniveau på områder vurderet af både de 4-5-6 årige børn og forældrenes tilfredshed.

Forskelle mellem drenge og piger

I tabellen nedenfor vises forskelle mellem drenge og piger indenfor både børnenes egen vurdering (spørgsmålsområde 1 - 6), kontaktpædagogens vurdering af børnene (spørgsmålsområde 7 - 9) og forældrenes tilfredshed (spørgsmålsområde 10).

Område	Dreng	Pige	Sign < .01
1. Trivsel	3,67	3,75	*
2. Barn-voksen relation	3,76	3,83	*
3. Genkendelse af tal	0,73	0,74	
4. Genkendelse af bogstaver	0,48	0,51	
5. Genkendelse af geometriske figurer	0,63	0,64	
6. Genkendelse af ord	0,46	0,48	
7. Sociale færdigheder	2,93	3,15	*
8. Eksternaliseret adfærd	3,46	3,68	*
9. Sproglige færdigheder	3,05	3,26	*
10. Forældres tilfredshed	3,24	3,26	

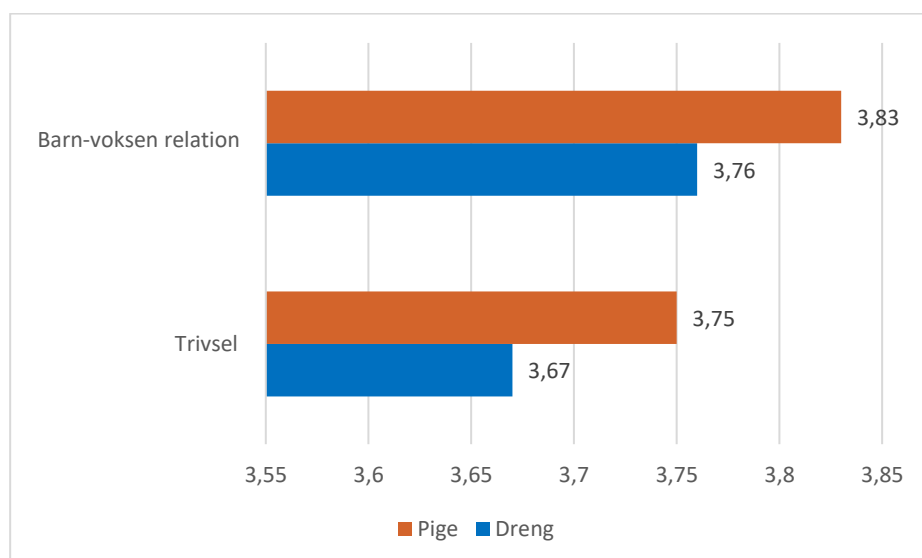
Tabel 20: Forskelle mellem drenge og piger

Tabel 20 viser, at pigerne har en noget højere score end drengene på vigtige områder som trivsel og barn-voksen relationen. Endvidere vurderer kontaktpædagogerne til de 4-5-6 årige børn, at pigerne har bedre sociale og sproglige færdigheder, samt et lavere niveau af eksternaliseret adfærd, end drengene har. I

vurderingen af forældrenes tilfredshed og genkendelse af tal, bogstaver, geometriske figurer og ord finder vi ingen signifikant forskel mellem drenge og piger. Dette er et fund, som bør danne afsæt for en vigtig drøftelse af forskel mellem drenge og piger. Et spørgsmål, som i den sammenhæng bør stilles, er, om der er reelle eller faktiske forskelle mellem drenge og piger, eller om det mere er forskelle i de voksnes vurderinger af de 4-5-6 årige drenge og piger.

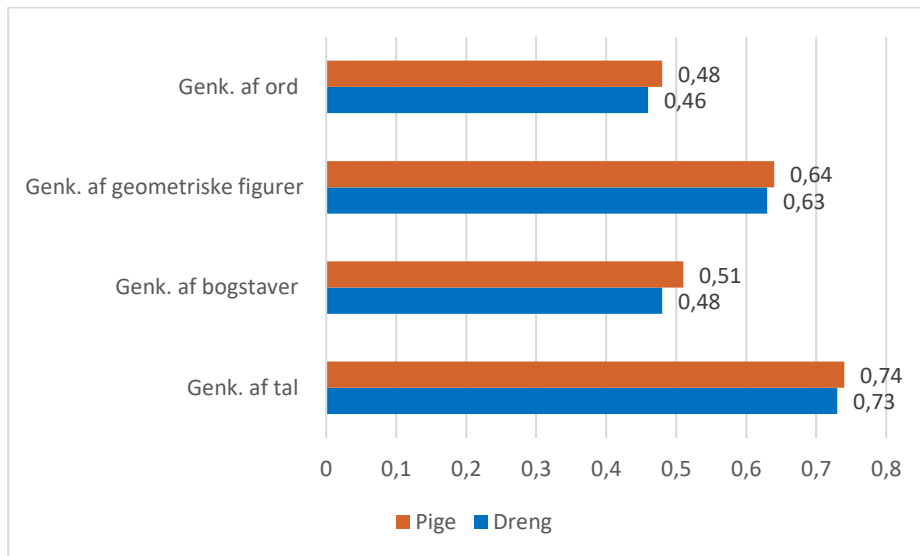
Det kan tænkes, at de forskelle mellem drenge og piger, som vi ser i tabellen, først og fremmest har noget med de voksnes forventninger at gøre. Dette er vigtigt, fordi vores forventninger også påvirker vores respons og reaktioner, og dermed vil pigerne på sigt drage nytte af dette. Forskelle mellem drenge og piger bliver stadig større ind i skolen, hvilket kan være en af forklaringerne på dette resultat. Hvis dette er rigtigt, er det også muligt at gøre noget ved. I dagtilbuddene bør det pædagogiske personale indgående drøfte deres børnesyn, samt egne forventninger til både børn generelt og til drenge og piger specielt.

I figur 22 vises drengene og pigernes egne vurderinger af, hvordan de trives i dagtilbuddet samt deres vurdering af forholdet til dagtilbuddets voksne.

Figur 21: Forskelle i pigers og drenges vurderinger

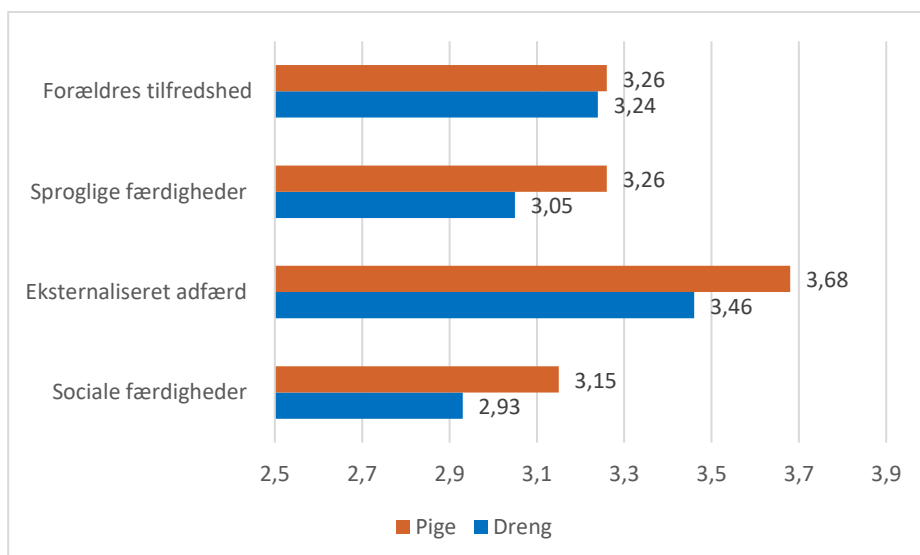
I figuren er der ikke signifikante forskelle i drengenes og pigernes vurderinger. Generelt indikerer figur 22 høje gennemsnitsscorer, som viser, at både drenge og piger i gennemsnit har en god relation til dagtilbuddets voksne, og at de trives godt i dagtilbuddet. Men pigerne i Kolding Kommunes dagtilbud har signifikant højere scorer end drengene på begge disse variabler (trivsel og barn-voksen relation).

Figur 22: Forskelle i børns kompetencer fordelt på køn

Resultaterne (figur 23) i forhold til børns genkendelse af ord, geometriske figurer, bogstaver og tal, viser at der ikke er forskelle mellem drenge og piger. Dette er positivt og udtrykker, at drenge og piger i princippet bør have de samme forudsætninger for at tilegne sig disse kompetencer. Derfor er det også bekymrende, at forskellene mellem drenge og piger i skolen bliver relativt store, når der i andre datamaterialer ses på skolefaglige præstationer. Dog tyder dette fund, som vises i figur 23, på, at det er muligt at få drengene til at præstere lige så godt som pigerne.

I figur 24 nedenfor vises forskellene i forældrenes tilfredshed samt kontaktpædagogernes vurderinger af de 4-5-6 årige piger og drenge.

Figur 23: Forskelle i forældrenes tilfredshed samt kontaktpædagogernes vurderinger af piger og drenge

Resultaterne i figur 24 viser, at der er relativt markante forskelle i kontaktpædagogernes vurdering af drenge og pigers sociale færdigheder, sproglige færdigheder og i deres grad af eksternaliseret adfærd. Udtrykt i standardafvigelse er forskellene på sproglige færdigheder 0,29, hvilket udgør næsten et halvt år i sproglig udvikling for et barn. Inden for sociale færdigheder er forskellen næsten det samme, nemlig 0,36 standardafvigelse. Dette er relativt store forskelle, når vi ved, at drenge og piger i så store grupper af børn har nøjagtig den samme baggrund. Indenfor eksternaliseret adfærd er forskellen på 0,42 standardafvigelse. Her scorer 39,4 % af drengene lavere end 3,50, mens kun 20,1 % af pigerne gør det.

Forældrene til de 4-5-årige børn er næsten lige tilfredse med dagtilbuddet, uanset om de er forældre til en dreng eller en pige.

Aldersforskelle mellem de 4-5 årige børn

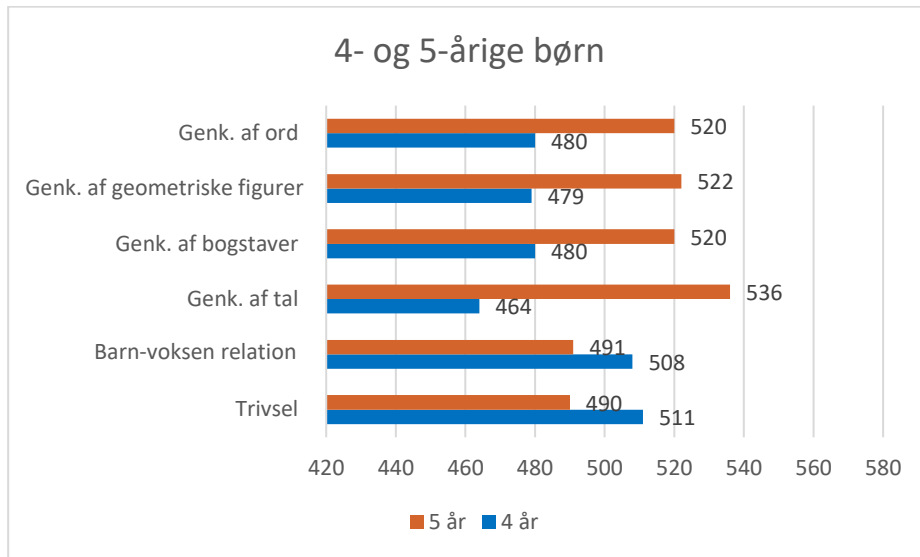
I tabel 21 vises forskellen mellem de 4-5 årige børn i Kolding Kommune inden for de områder, som tidligere er præsenteret i denne læringsrapport. Tabellen viser scorene i en 500-pointskala samt viser, om forskellene er signifikante, hvilket vil sige, at de ikke skyldes tilfældigheder.

	Område	4 år	5 år	Sign < .01
1.	Trivsel	511	490	*
2.	Barn-voksen relation	508	491	*
3.	Genkendelse af tal	464	536	*
4.	Genkendelse af bogstaver	480	520	*
5.	Genkendelse af geometriske fig.	479	522	*
6.	Genkendelse af ord	480	520	*
7.	Sociale færdigheder	489	510	*
8.	Eksternaliseret adfærd	499	502	
9.	Sproglige færdigheder	476	524	*
10.	Forældres tilfredshed	499	500	

Tabel 21: Forskelle mellem fire- og femårige børn

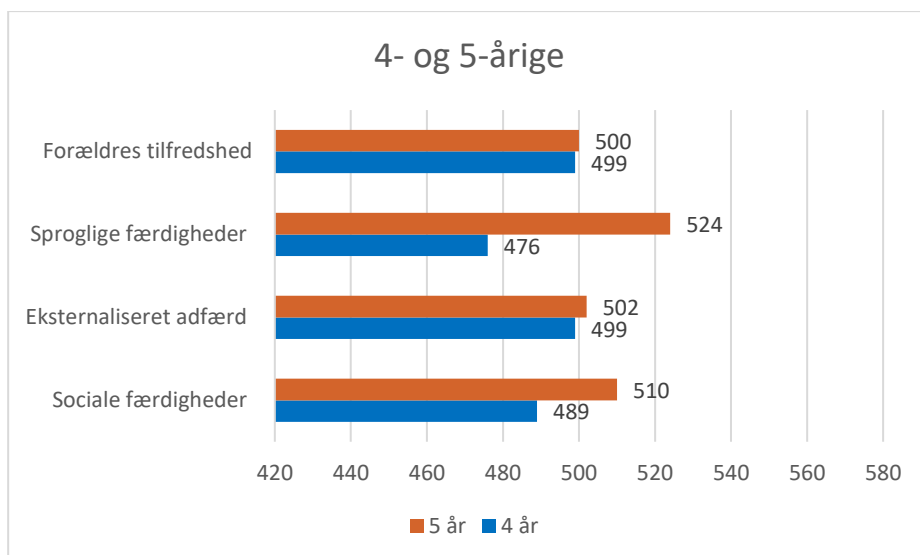
Tabel 21 viser, at der både er forskelle og ligheder mellem de fire- og femårige børns egne vurderinger. De fireårige børn rapporterer her om bedre trivsel og bedre barn-voksen relationer, end de femårige børn gør. Derimod har de femårige børn en højere scorer på områder som genkendelse af tal, bogstaver, geometriske figurer og ord. De ældste børn har også bedre sociale færdigheder. Af de 10 områder, som præsenteres i tabellen, er der kun to områder (eksternaliseret adfærd og forældres tilfredshed), hvor der ikke er signifikante forskelle mellem aldersgrupperne.

I figur 25 er de områder og resultater af tabel 21, som omhandler børns vurderinger, opstillet på en 500-pointskala.

Figur 24: Aldersforskelle i børns vurderinger

Figur 25 viser, at der er vis forskel i, hvordan dagtilbuddets fire- og femårige børn trives i deres dagtilbud. De fireårige børn trives bedre end de femårige. De fireårige børn har også en noget bedre relation til de voksne. Uanset, så viser tallene i figur 25, at begge grupper af børn trives godt og har gode relationer til de voksne. I genkendelse af ord, geometriske figurer, bogstaver og tal er der relativt tydelige forskelle mellem de fire- og femårige børn, og det er her de femårige, som klarer sig bedst. Forskellene er på de fleste områder ca. 40 point (0,4 standardafvigelse), hvilket mere eller mindre er det, der anses som en normalprogression i læring i et skolefag på et år. Men når det gælder genkendelse af tal, er forskellene større (72 point), hvilket er noget, som bør drøftes i dagtilbuddene.

Figur 25: Aldersforskelle i kontaktpædagogernes vurdering af børnene

Figur 26 viser, at der er størst forskel mellem de fire- og femårige børn i forhold til sproglige færdigheder. Forskellen er her på 48 point. Det indebærer, at børn i

denne alder udvikler og lærer sproget i stort omfang, og at sproglig stimulering i dagtilbuddene er af afgørende betydning. Med henvisning til dagtilbudslovens § 7 skal dagtilbud gennem arbejdet med læreplanstemaet kommunikation og sprog sikre, at det pædagogiske læringsmiljø understøtter, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden, samt at børnene opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber (Dagtilbudsloven, 2019).

Inden for sociale færdigheder vurderes også de femårige børn til at have noget bedre kompetencer end de fireårige. Forskellen er her på 21 point. I eksternaliseret adfærd er der ingen forskelle mellem de to aldersgrupper. Der er heller ikke særlig forskel i forældrenes tilfredshed.

Moders uddannelsesniveau

Dagtilbuddet skal som udgangspunkt tilbyde et ligeværdigt tilbud til alle børn uafhængigt af fx forældres uddannelsesniveau. Samtidig ses dagtilbud i Skandinavien også som et virkemiddel til at udjævne sociale forskelle, ved at alle børn får det samme pædagogiske tilbud.

I tabel 23 præsenteres forskelle og ligheder i børnenes, kontaktpædagogernes og forældrenes svar ud fra hvilke uddannelsesniveau, forældrene har (her moders uddannelsesniveau). Svaralternativerne knyttet til uddannelsesniveau har været: grundskole, erhvervsuddannelse, gymnasial uddannelse, kort, videregående uddannelse (under 3 års varighed), mellemlang, videregående uddannelse (mellem 3 og 4 års varighed) og lang, videregående uddannelse (5 år eller mere).

Antallet af mødre i hver uddannelsesgruppe er vist i tabel 22:

Område	Grundskole	Erhverv	Gym.	Kort videreg.	Mellem videreg.	Lang videreg.
Trivsel	196	308	231	471	1237	665

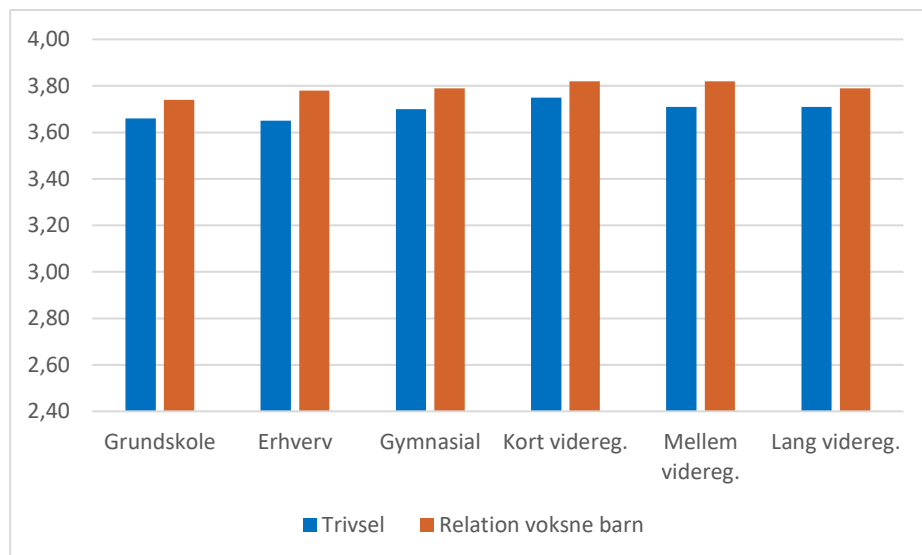
Tabel 22: Antal mødre i de forskellige uddannelsesgrupper

Område	Grund-skole	Erhverv	Gym.	Kort videreg.	Mellem videreg.	Lang videreg.	
Trivsel	3,66	3,65	3,70	3,75	3,71	3,71	
Barn-voksen relation	3,74	3,78	3,79	3,82	3,82	3,79	
Genk. af tal	0,62	0,71	0,74	0,71	0,76	0,81	*
Genk. af bogstaver	0,46	0,45	0,50	0,46	0,51	0,55	
Genk. af geom. fig.	0,54	0,59	0,64	0,63	0,66	0,67	*
Genk. af ord	0,43	0,41	0,53	0,44	0,46	0,52	*
Sociale færdigh.	2,79	3,05	2,92	3,03	3,10	3,18	*
Ekstern. adfærd	3,35	3,55	3,40	3,61	3,65	3,62	*
Sprog. færdigh.	2,78	3,16	3,06	3,12	3,23	3,32	*
Forældres tilfredshed	3,27	3,33	3,35	3,22	3,23	3,24	

Tabel 23: Forskelle ud fra moders uddannelsesnivea

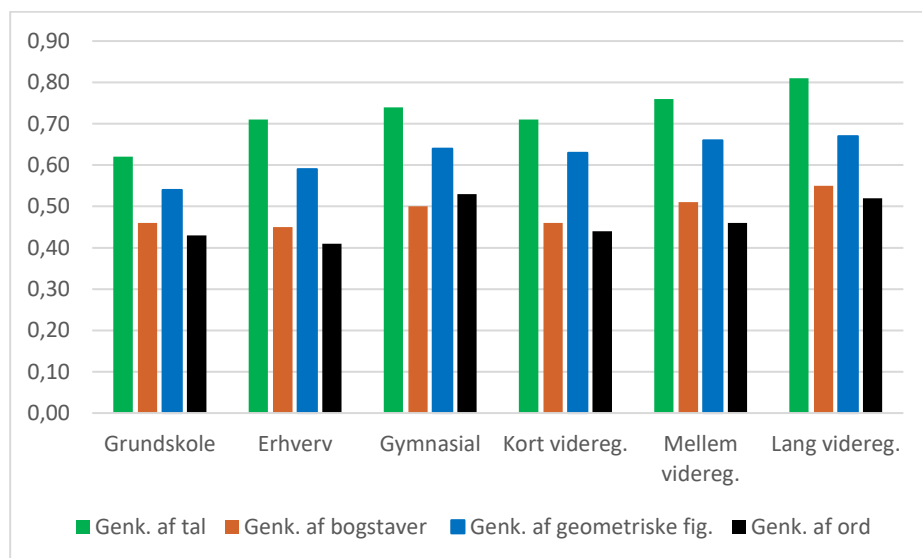
Tabel 23 viser, at der er en del forskelle ud fra moders uddannelsesnivea. Disse forskelle er signifikant for genkendelse af tal, geometriske figurer, ord, sociale færdigheder, eksternaliseret adfærd og sproglige færdigheder.

I figur 27 præsenteres forskellene i børns vurdering af læringsmiljøet på områder som egen trivsel og deres relation til de voksne, set i forhold til deres mors uddannelsesniveau.

Figur 26: Forskelle i børns vurdering af læringsmiljøet og moders uddannelsesniveau

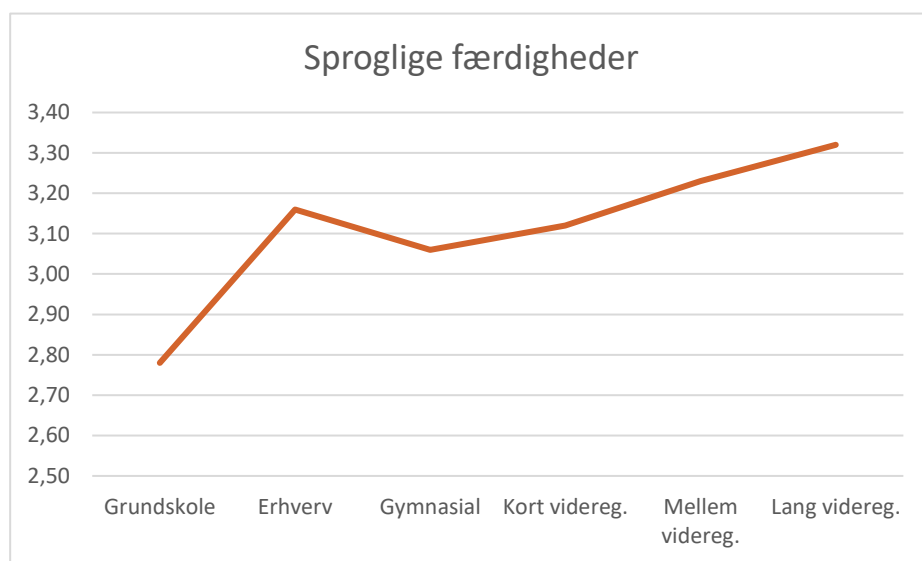
Figur 27 viser, at der i børns egne vurderinger af, hvordan de trives i dagtilbuddet, og hvilken relation de har til de voksne, samlet set ingen forskelle er ud fra mødrenes uddannelsesniveau. Dette kan indikere, at de ansatte i dagtilbuddene i Kolding Kommune lykkedes med at møde børn på en lige, god måde, uafhængigt af forældrenes uddannelsesniveau, samt at børnene også har et lige, godt forhold til hinanden.

Figur 27: Forskelle i børns genkendelse og moders uddannelsesniveau

Figur 28 viser forskelle i børns genkendelse af tal, bogstaver, geometriske figurer og ord i forhold til moders uddannelsesniveau. Forskellene er signifikante (se tabel 23).

Forskellene mellem børn af mødre med grundskole og mødre med fem år eller flere års videregående uddannelse i en 500-pointskala er på 63 point for genkendelse af tal, 36 point for genkendelse af bogstaver, 33 point for genkendelse af geometriske figurer og 24 point for genkendelse af ord. Det ser derfor ikke ud til, at dagtilbuddene formår at kompensere for de forskelle, der er mellem børnene på de områder, der relaterer sig til forældrenes uddannelsesniveau. Skal dagtilbuddene lykkes med dette, er det sandsynligvis nødvendigt med et langt stærkere fokus på stimulering af børn af forældre med et lavt uddannelsesniveau. Især i forhold til disse læringsområder, som er så vigtige for den start, børnene får i skolen (Børne- og Socialministeriet, 2018).

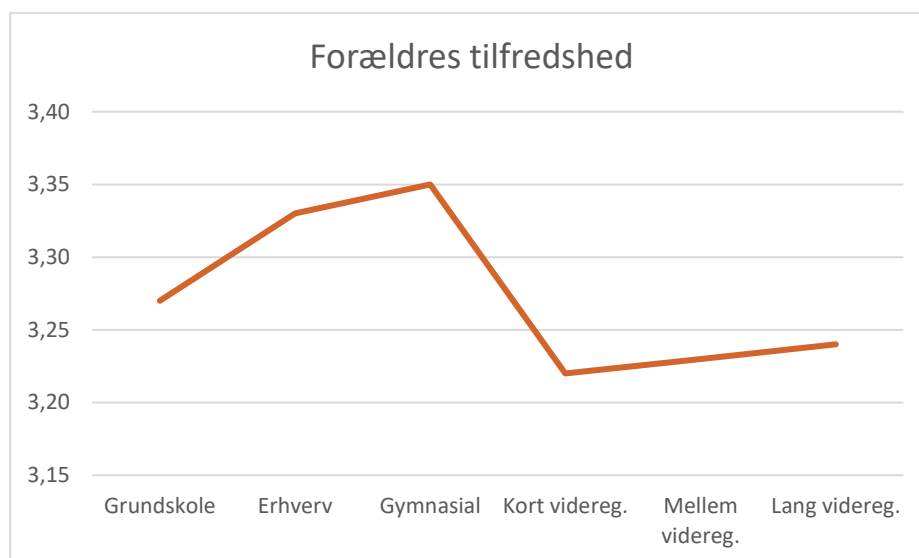
Figur 28: Sproglige færdigheder og moders uddannelsesniveau

Figur 29, der omhandler børns sproglige færdigheder og moders uddannelsesniveau, viser med al tydelighed, at der er markante forskelle i børns sproglige færdigheder ud fra mødrenes uddannelsesniveau. Gennemgående kan det konkluderes, at de sproglige færdigheder vurderes til at blive bedre, jo højere et uddannelsesniveau, barnets mor har, med undtagelse af forholdet mellem mødre med en erhvervsuddannelse og mødre med en gymnasial uddannelse.

Forskellen mellem børn af mødre med en grundskoleuddannelse som højeste uddannelsesniveau og børn af mødre med fem eller flere års videregående uddannelse er på 75 point på en 500-pointskala. Forskellen mellem de fire- og femårige børn er 48 point, så dette indikerer, at der er næsten et og et halvt års forskel i sprogudvikling mellem disse grupper af børn.

Børns sproglige udvikling er et af de vigtigste områder for dagtilbuddets pædagogiske arbejde, og det danner et afgørende grundlag for børns videre læring i både dagtilbud og skole. Endvidere har barnets sproglige færdigheder også en stærk sammenhæng med dets sociale situation og læring. Børn udvikler deres sprog i kontakt og relationer, der giver mening for dem, hvilket det pædagogiske arbejde med kommunikation og sprog må tage højde for. I kortlægningen findes nogle af de samme forskelle i vurdering af børns sociale færdigheder. Resultater som disse

betyder, at dagtilbuddene i Kolding Kommune for nogle børn bidrager til en betydelig social reproduktion og ikke til en social udjævning mellem børn.

Figur 29: Forældres tilfredshed og moders uddannelsesniveau

I figur 30 er det interessant at se, at det er mødre med gymnasiet som højeste uddannelsesniveau, som er mest tilfredse med dagtilbuddet, og mødre med højere uddannelsesniveau (kort, mellemlang og lang videregående uddannelse) som er mindst tilfredse. Spørgsmålsområdet om forældretilfredshed omhandler både, hvordan eget barn har det, samt hvordan disse mødre vurderer det pædagogiske tilbud. Der er fx 18 points forskel i tilfredshed mellem mødre med gymnasial og mødre med fem eller flere års videregående uddannelse. Dette mønster i svarene er ikke i overensstemmelse med det, vi ser, når børns kompetencer vurderes. Kortlægningens data giver ingen forklaringer på dette.

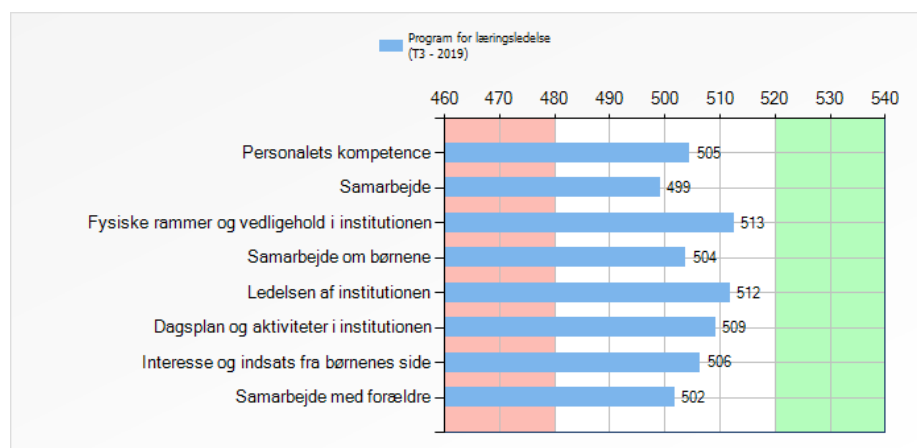
Når forældre med lavt uddannelsesniveau er mere tilfredse, vil de sandsynligvis heller ikke udtrykke nogen form for utilfredshed, hvilket der er større sandsynlighed for, at forældre med højt uddannelsesniveau vil gøre. Forældre med højt uddannelsesniveau og deres barn vil dermed implicit få meget mere opmærksomhed på trods af, at deres barn klart klarer sig bedst. Hvis ikke dagtilbuddets pædagogiske personale er bevidste om dette, så kan hensynstagen til forældre, som ytrer sig mest, bidrage til at den sociale reproduktion bliver større.

Kapitel 9:

Personalets vurderinger

Nedenfor præsenteres kort resultaterne fra det pædagogiske personales vurderinger i kortlægningsundersøgelsen. Alle dagtilbuddets medarbejdere har haft mulighed for at deltage i undersøgelsen, og de har her svaret på en række spørgsmål inden for følgende fokusområder: personalets kompetence, samarbejde, fysiske rammer, samarbejde om børnene, ledelse af institutionen, dagsplaner og aktiviteter, interesse fra børnenes side, samt samarbejde med forældre.

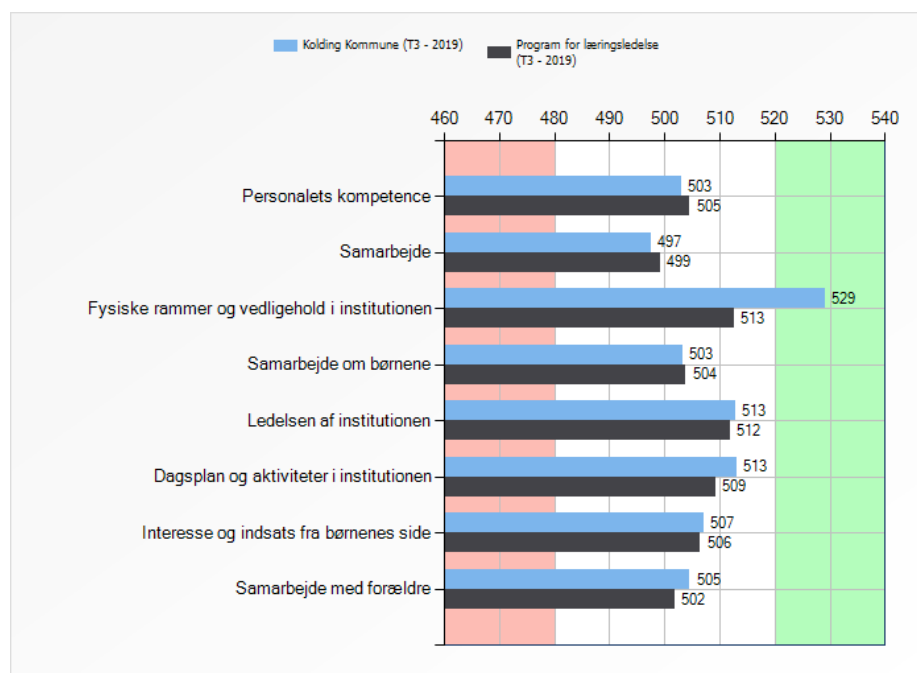
I figur 31 vises de samlede resultater for T3 for hele Program for læringsledelse - dagtilbud, hvor seks kommuner har deltaget, herunder Kolding Kommune.

Figur 30: Personalets vurderinger i hele Program for læringsledelse - dagtilbud ved T3

Resultaterne i figuren, hvor 500 er gennemsnittet for alle dagtilbud ved T1, viser, at der ved T3 for det samlede antal kommuner er en fremgang på alle de vurderede områder med undtagelse af ét område, hvor der er tilbagegang på ét point (samarbejde). Dette betyder, at der i praksis ikke har været nogen ændring på dette område.

I figur 32 er resultaterne af personalets vurderinger for Kolding Kommune ved T3 sammenlignet med det samlede antal vurderinger for alle seks kommuner.

Figur 31: Personalets vurderinger ved T3 – Kolding Kommune og alle seks kommuner samlet

Figurens resultater viser, at Kolding Kommune har en næsten ens profil for personalets vurderinger som den samlede profil for de seks kommuner i Program for læringsledelse - dagtilbud. På fysiske rammer og vedligehold i institutionen har Kolding Kommune en 16 point højere score end det samlede resultatet for alle seks kommuner. Kolding Kommune har på nær ét område ingen scorer under 500, hvilket indikerer, at kommunen generelt fungerer godt på dagtilbudsområdet.

Forskning om kvalitet i dagtilbud viser, at områder som personalets kompetencer, deres samarbejde, deres planlægning og tilrettelæggelse, samt ledelse af institutionen har stor betydning for den kvalitet, det enkelte barn møder i sin dagtilbudshverdag (Lochner, & Masterov, 2006; OECD, 2006; Sylva m.fl., 2010). For Kolding Kommune bliver det derfor fremadrettet vigtigt at arbejde videre med, hvordan god praksis på de områder, som præsenteres i figur 32 fastholdes, hvordan den udvikles endnu mere, samt hvordan den slår igennem på de forskellige andre kvalitetsområder, som er kortlagt og formidlet i denne rapport, og dermed bliver til gavn for det læringsmiljø, som skal sikre alle børn mulighed for fremgang i læring og trivsel (Børne- og Socialministeriet, 2018).

Kapitel 10:

Opsummering og konklusion

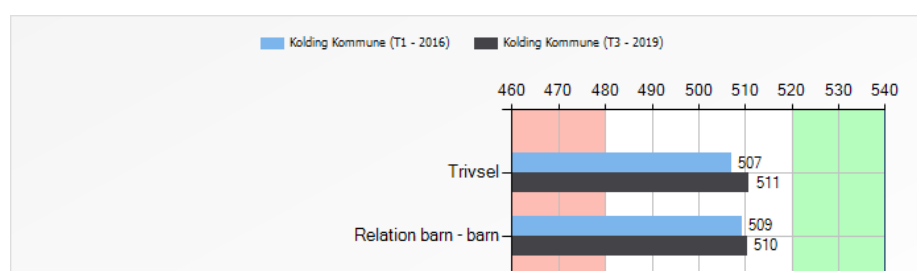
I denne læringsrapport for Kolding Kommune er der, som beskrevet i rapportens forord, lagt stor vægt på at præsentere resultaterne fra T3 og i mindre grad på udviklingen fra T1 - T3. Begrundelsen for dette er, at resultaterne fra kortlægningsundersøgelsen i 2019 (T3) beskriver den "her og nu"-situation, som den ser ud i Kolding Kommunes 43 dagtilbud. Det er dermed også det pædagogiske læringsmiljø, som børnene i Kolding møder i deres dagtilbud, og det er netop denne situation, som må være udgangspunktet for det fremadrettede og kontinuerlige arbejde med kvalitet i de kommunale dagtilbud, hvis mål er mulighed for trivsel og læring for alle børn.

Hvad bør opretholdes og videreføres?

Med udgangspunkt i det, som tidligere er præsenteret i denne rapport, samt i data der ikke er redegjort for i denne kommunale rapport, men som der kommunalt og institutionelt er adgang til via kortlægningens resultatportal, er der flere områder på det kommunale dagtilbudsområde i Kolding Kommune, som bør opretholdes og videreføres.

Børns trivsel og deres relation til andre børn

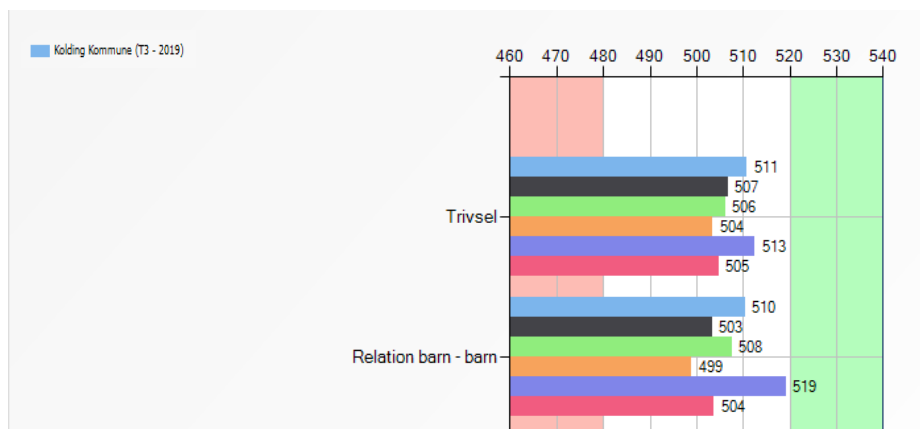
I figur 33 vises resultater for de 4-5-6 årige børns vurderinger af egen trivsel og deres relationer til andre børn ved henholdsvis T1 og T3.

Figur 32: Børns trivsel og venskaber - T1 - T3: Kolding Kommune

Som det fremgår af figuren, har der fra 2016 (T1), hvor Kolding Kommune allerede havde gode resultater på disse områder, til 2019 (T3) været en positiv udvikling i forhold til børns trivsel på 4 point og i barnets vurdering af dets relationer til andre børn i dagtilbuddet på 1 point. Dette betyder, at gode resultater er fastholdte.

I figur 34 vises resultaterne for hver enkelt kommune i Program for læringsledelse – dagtilbud på de to spørgsmålsområder, som angår de 4-5-6 årige børns vurderinger af deres egen trivsel og relation til jævnaldrene. I figuren er Kolding blå, og de resterende fem kommuner repræsenterer hver især en af de andre farver.

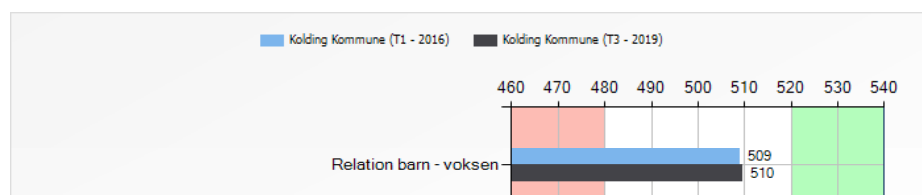
Figur 33: Børns trivsel og relationer, T3: Kommunale resultater for alle seks kommuner

Som det fremgår af figuren, har Kolding Kommune forholdsvis gode resultater på disse to områder sammenlignet med en stor del af de andre kommuner i programmet. Fremadrettet vil det derfor også være vigtigt at analysere dette fund bl.a. med henblik på at få identificeret god praksis i kommunen samt for at sikre, at denne praksis bliver fastholdt og delt internt kommunalt og evt. med andre kommuner.

Det er vigtigt, da det i et data- og forskningsinformeret forbedringsarbejde, som det Program for læringsledelse – dagtilbud repræsenterer, er lige så vigtigt at analysere positive fund, som at analysere mindre gode fund og resultater, samt at sikre videndeling af god praksis.

Børns relationer til de voksne i dagtilbud

I figur 35 vises udvikling i Kolding Kommune fra T1 – T3 i forhold til de 4-5-6 årige børns egen vurdering af relationen mellem barn og voksen.

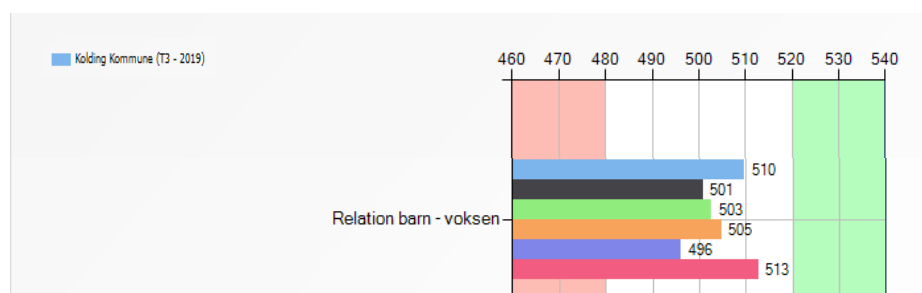

Figur 34: Barn-voksen relation, T1 - T3: Kolding Kommune

Som det tidligere er beskrevet, har der fra T1 - T3 været en positiv udvikling på 1 point på spørgsmålsområdet barn – voksen relation. Når resultaterne i figur 37

alligevel skal med her, er det fordi, det viser, at Kolding Kommune har dermed også formået at fastholde gode resultater på dette område fra T1 (20169 – T3 (2019).

Sammenlignet med de andre fem kommuner ligger Kolding Kommune desuden forholdsvist højt, når det gælder de 4-5-6 årige børns vurderinger af deres relation til dagtilbuddets voksne. Dette er illustreret i figur 36, hvor Kolding er blå, og de resterende fem kommuner hver især repræsenterer en af de andre farver i figuren.

Figur 35: Voksen – barn relationen, T3: Kommunale resultater for alle seks kommuner

Figur 36 repræsenterer et vigtigt fund, som også fremadrettet bør analyseres med henblik på at få identificeret god praksis i kommunen samt at sikre, at denne praksis bliver fastholdt og delt internt kommunalt og evt. med andre kommuner.

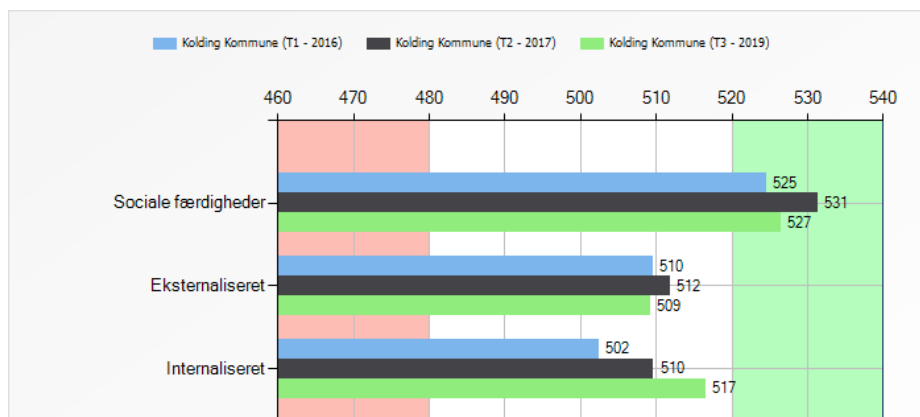
Genkendelse af tal, geometriske figurer, bogstaver og ord

Der har i Kolding Kommune været en positiv udvikling på disse fire genkendelsesområder fra T1 – T3. Den positive udvikling gælder især børns genkendelse af geometriske figurer, hvor den positive udvikling fra T1 – T3 er på 5 point.

Den kompetence, som efterspørges hos børn ved disse genkendelsesopgaver, er vigtig for deres videre skolegang og bør også fremadrettet prioriteres i det pædagogiske tilbud i Kolding Kommunes dagtilbud. Det er i den forbindelse vigtigt at understrege, at det ikke betyder, at dagtilbuddet skal blive skole. I stedet handler det om at udnytte de muligheder i hverdagen, hvor tal, figurer, bogstaver og ord indgår som en naturlig del af arbejdet med temaerne i den styrkede pædagogiske læreplan (Børne- og Socialministeriet, 2018).

Børns sociale færdigheder, samt deres adfærd

I Kolding Kommune er der sket en positiv udvikling fra T1 – T3 i kontaktpædagogens vurdering af de 4-5-6 årige børns sociale færdigheder, samt deres internaliserede adfærd. Denne udvikling vises i figur 37, der både viser resultaterne fra T1, T2 og T3.

Figur 36: T1 – T2 - T3, Kontaktpædagogens vurderinger af det enkelte barn: Kolding Kommune

I figuren ses det, at kontaktpædagogens vurdering af det enkelte 4-5-6 årige barns sociale færdigheder allerede ved T1 i 2016 var meget høj i Kolding Kommune (525 point). Fra T1 til T3 er der ligeledes sket en positiv udvikling på 2 point på dette område, hvilket betyder, at de gode resultater fra T1 – T3 er fastholdte.

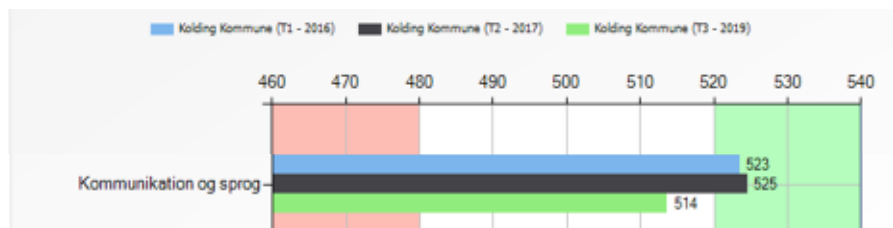
Samtidig skal det pointeres, at kontaktpædagogens vurdering af børns sociale kompetencer ved T2 i 2017 var på 531 point, hvilket også fortæller, at der fra T2 til T3 har været et fald på dette spørgsmålsområde på 4 point. Kortlægningsundersøgelsen kan ikke give forklaringer på disse resultater, samt på denne udvikling. Det bør derfor fremadrettet analyseres kommunalt, hvad der både har været medvirkende til den generelt høje vurdering på dette område, samt til den mindre tilbagegang fra T2 til T3. Ligeledes bør sammenhænge mellem de 4-5-6 årige børns vurderinger og kontaktpædagogernes vurderinger af disse børn analyseres. Kontaktpædagogerne vurderer klart de 4-5-6 årige børn mest positivt relateret til gennemsnittet ved T1.

Figur 37 viser også, at kontaktpædagogens vurdering af de 4-5-6 årige børns eksternaliserede adfærd stort set er uændret fra T1 til T3, i det der her er et fald fra T1 til T3 på 1 point. Modsat har der været en positiv udvikling i kontaktpædagogens vurdering af børns internaliserede adfærd på 15 point.

Internaliseret adfærd handler i kortlægningen om, hvor vidt det enkelte barn giver udtryk for ikke at have nogen venner, om barnet går for sig selv, om det viser ængstelse i samværet med andre børn, om barnet virker trist, ked af det eller deprimeret, om det er passivt i forhold til omgivelserne, samt om det undgår øjenkontakt med dagtilbuddets voksne og børn. En lav grad af denne adfærd vil derfor være vigtig for det enkelte barn. Den positive udvikling fra T1 – T3 i kontaktpædagogens vurdering af det enkelte barn på dette område, er derfor også et positivt fund, som fremadrettet bør analyseres.

Børns kommunikation og sprog

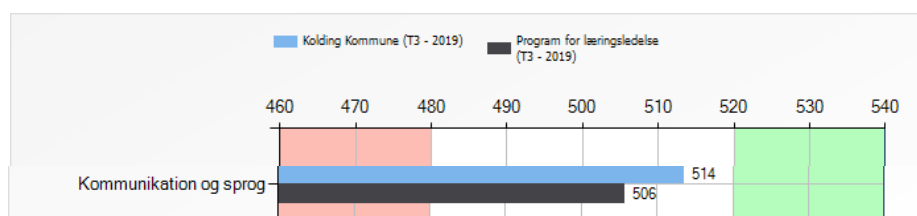
I figur 38 vises udviklingen i kontaktpædagogens vurdering af børns kommunikative og sproglige kompetencer fra T1 over T2 og til T3.

Figur 37: Udvikling T1, T2 og T3, Børns kommunikation og sprog: Kolding Kommune

Figuren viser, at der inden for kontaktpædagogens vurderinger af børns kommunikation og sprog er sket en tilbagegang fra T1 – T3 på 9 point. Sammenligner vi udviklingen fra T2 – T3, så er denne tilbagegang endvidere på 11 point. Dette er en udvikling, som fremadrettet må gives opmærksomhed, idet der er en nær sammenhæng mellem børns kommunikative og sproglige kompetencer i dagtilbud, deres skolegang og livsmuligheder på sigt (Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, 2016; Cunha m.fl., 2006).

Når spørgsmålsområdet om børns kommunikation og sprog er med i dette afsnit, der omhandler områder, som man i Kolding Kommune bør opretholde og videreføre, så er det fordi Kolding Kommune på trods af en nedgang fra T1 – T2 – T3 stadig scorer forholdsvis højt på dette område. Dette ses bl.a. når de kommunale resultater sammenlignes med de samlede resultater for alle seks kommuner i Program for læringsledelse – dagtilbud, hvilket er illustreret i figur 39.

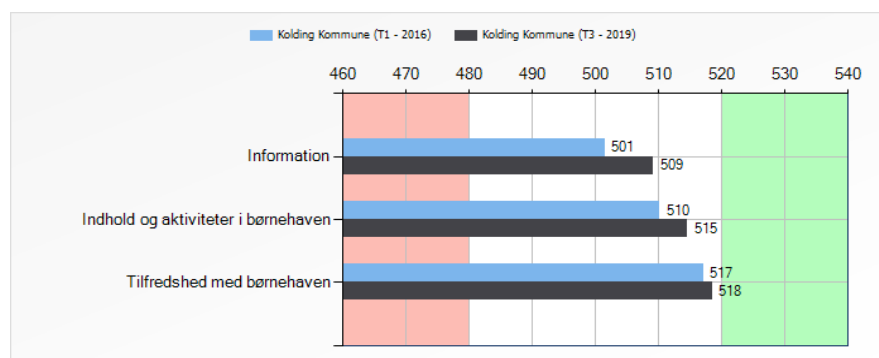

Figur 38: Børns kommunikation og sprog: Kolding Kommune og de samlede resultater for alle seks kommuner

I figuren ligger Kolding Kommune 8 point over det samlede resultat for alle seks kommuner på dette område. Fremadrettet vil det derfor også være vigtigt at få identificeret god praksis i kommunen samt at sikre, at denne praksis fastholdes.

Forældres tilfredshed

I figur 40 vises resultaterne af forældrenes vurderinger ved T1 og T3.

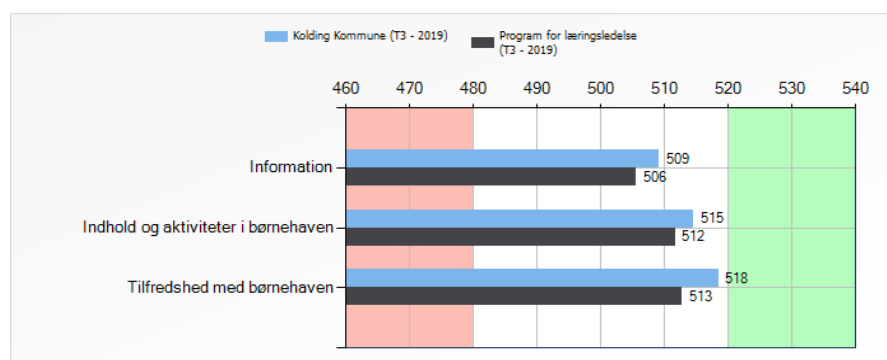
Figur 39: Forældrenes vurdering, T1 og T3: Kolding Kommune

Som det fremgår af figuren, er scoren både ved T1 og ved T3 i Kolding Kommune i forhold til forældrenes vurderinger over 500 point på alle områder. Dette må betragtes som meget gode resultater

Figuren viser endvidere mere specifikt, at der især har været en positiv udvikling i forældrenes svar fra den første (T1) til den tredje (T3) kortlægningsundersøgelse på spørgsmålsområderne: information fra dagtilbuddet (8 point), samt oplevelse af indhold og aktiviteter i dagtilbuddet (5 point). Hvad angår forældrenes vurdering af deres tilfredshed med dagtilbuddet, er forskellen fra T1 – T3 blot på 1 point, hvilket er det samme som, at de gode resultater på dette område er fastholdt fra T1 i 2016 til T3 i 2019.

Samlet set viser resultaterne i figur 39, at flertallet af de forældre, som i Kolding Kommune har deltaget i kortlægningen i 2019 (T3), er godt tilfredse med deres barns dagtilbud, ligesom de er tilfredse med dagtilbuddets information, indhold og aktiviteter.

Figur 41 viser resultatet ved T3 for spørgsmålsområderne for forældre i henholdsvis Kolding og for alle seks kommuner i Program for læringsledelse - dagtilbud.

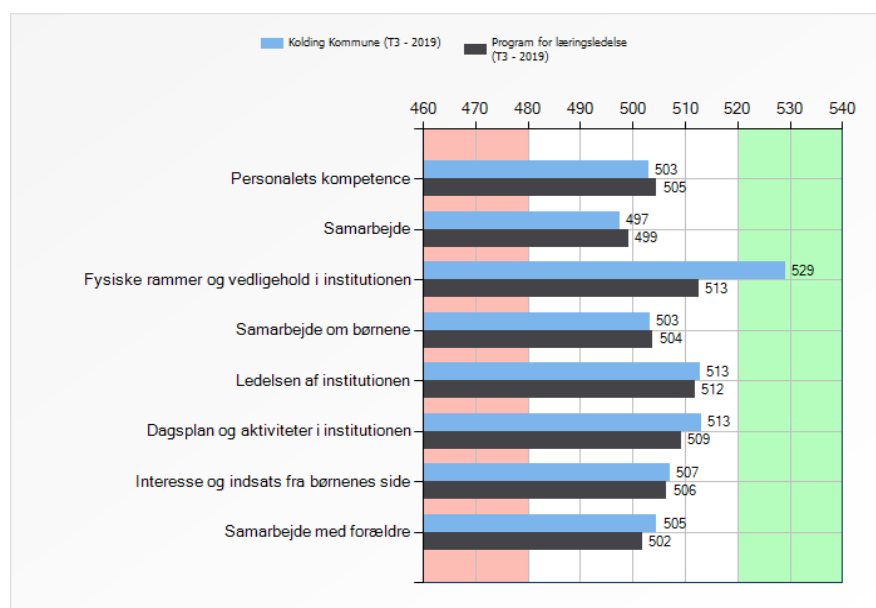

Figur 40: Forældrenes vurdering, T3: Kolding Kommune og de samlede resultater for alle seks kommuner

Figuren viser tydeligt, at der i Kolding Kommune på dette område er en god praksis, som fremadrettet bør identificeres med henblik på at blive delt både internt i kommunen, samt evt. mellem kommuner.

Personalets vurderinger

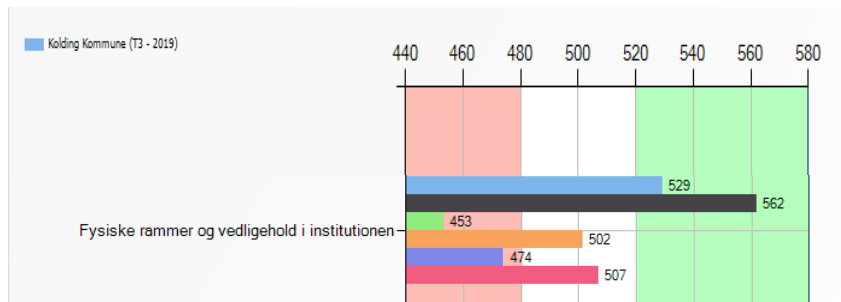
Som det blev beskrevet i kapitel 8, der omhandler personalets vurderinger, har Kolding Kommune ved kortlægningen i 2019 (T3) næsten den samme profil for personalets vurderinger som den samlede profil for de seks kommuner i Program for læringsledelse - dagtilbud. Dette er illustreret i figur 42.

Figur 41: Personalets vurderinger, T3: Kolding Kommune og de samlede resultater for alle seks kommuner

Dagtilbuddets pædagogiske personale er hele fundamentet i et dagtilbud. Den kompetence personalet har, det samarbejde, de viser, samt hvordan de oplever den pædagogiske praksis og ledelsen i institutionen, har en sammenhæng med, hvordan børnene har det, og hvordan de udvikler sig og trives i deres dagtilbud. Vi ved i dag, at de professionelle læringsfællesskaber i pædagogiske institutioner er afgørende for det pædagogiske tilbud og børns læring og udvikling (DuFour & Marzano 2015), derfor er samarbejdskulturen i det enkelte dagtilbud samt på hele det kommunale dagtilbudsområde også vigtigt.

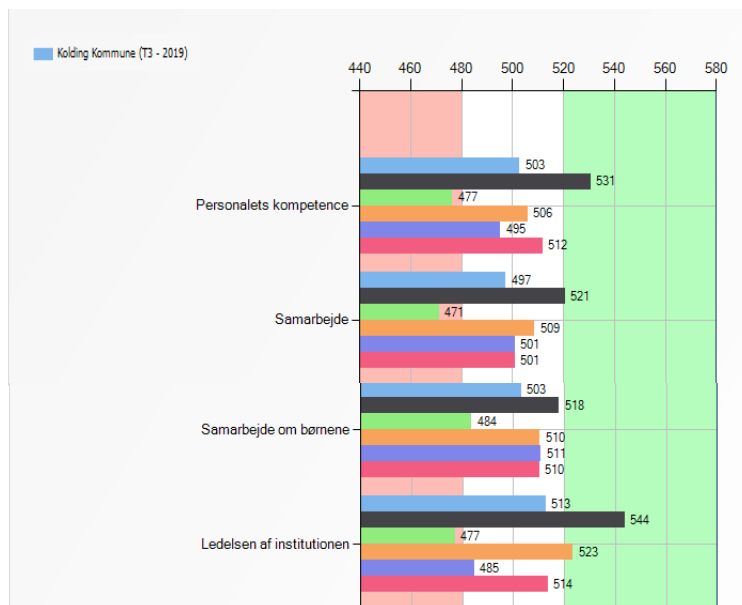
Der er ét særligt område, hvor Kolding sammen med en enkelt anden kommune skiller sig ud fra de andre kommuner i programmet, hvilket er på personalets vurdering af de fysiske rammer i institutionen. Dette ses i figur 43, hvor Kolding er blå, og de resterende fem kommuner hver især repræsenterer en af de andre farver i figuren.

Figur 42: Personalets vurderinger, T3: Kommunale resultater for alle seks kommuner

Resultaterne i figuren kan indikere, at der i de fleste dagtilbud i Kolding Kommune er et godt afsæt for at arbejde med, hvordan dagtilbuddets fysiske rum kan understøtte det pædagogiske arbejde og målene med fx at etablere og udvikle lege- og læringsmiljøer som en del af den pædagogiske planlægning og kvalitet.

I figur 44 vises udvalgte resultater fra hver enkelt kommune i Program for læringsledelse – dagtilbud. Disse udvalgte resultater omhandler personalets vurdering af egne kompetencer, institutionens samarbejdskultur, samt ledelsen af institutionen. I figuren er Kolding blå, og de resterende fem kommuner er hver især repræsenteret ved en anden farve.

Figur 43: Personalets vurderinger på udvalgte områder, T3: Kommunale resultater for alle seks kommuner

Figuren viser, at personalets vurdering af egne kompetencer og af samarbejdskulturen, sammenlignet med mange af de andre kommuner, stadig er noget, der fremadrettet med fordel kan arbejdes med både i det enkelte dagtilbud og på kommunalt plan. I den forbindelse bliver ledelse af dagtilbuddets pædagogiske faglighed og samarbejdskultur vigtig.

Det kvalitative studie i Program for læringsledelse - dagtilbud (Ringsmose 2020) peger i den forbindelse netop på lederens involvering og ledelse af den pædagogiske faglighed som betydningsfuldt for variationer i kvalitet. Der er sammenhæng mellem læringsmiljøets kvalitet, og hvordan lederne involverer sig og udvikler fagligheden sammen med de pædagogiske medarbejdere. I daginstitutioner, der udvikler høj kvalitet, er lederen tæt på den pædagogiske faglighed, involverer sig i faglige målsætninger, rammesætter, følger op og giver feedback. Omvendt, så indtager lederne i de daginstitutioner, der scorer lavt en mere distanceret tilgang til den faglige ledelse, og det faglige, pædagogiske arbejde er i højere grad overladt til pædagogerne (ibid.).

Ovenstående fund gælder også for Kolding Kommune, og som figur 44 også viser, er der, ifølge personalet i de 43 dagtilbud i Kolding Kommune et forholdsvist godt ledelsesmæssigt afsæt for fremadrettet at arbejde med at udvikle den pædagogiske faglighed og samarbejdskultur, som skal sikre dagtilbud af høj kvalitet for alle børn. Denne form for ledelse er også er i fokus i den styrkede pædagogiske læreplan, hvor ledelsens opgave med at udvikle dagtilbuddets evalueringskultur fremhæves som essentiel i forhold til det kontinuerlige arbejde med kvalitet (Børne- og Socialministeriet, 2018).

Hvilke udfordringer ser Kolding Kommune ud til at have?

De resultater, som er præsenteret i denne rapport, har vist nogle områder, hvor det kan se ud som om, der både er udfordringer og gode muligheder for forbedringer. I dette afsluttende afsnit er de resultater, som har størst betydning for dagtilbuddets kvalitet, og dermed børns trivsel og udvikling, løftet frem.

Variation mellem dagtilbud

Der er inden for en række områder større eller mindre forskelle mellem dagtilbuddene i Kolding Kommune. Dette gælder både i forhold til børnenes vurderinger og kompetencer, i kontaktpædagogerne vurderinger af det enkelte barn og i forældrenes tilfredshed. Variationen i de kommunale data er på nogle af disse områder så store, at det kan betyde, at det enkelte barns udvikling og læring er afhængig af, hvilket dagtilbud, det går i. Sådan bør det ikke være i en kommune. Som udgangspunkt bør kvaliteten være nogenlunde lige god i alle dagtilbud.

Det skal dog understreges, at data fra Kolding Kommune generelt giver et mere ensartet og positivt udtryk af kommunens dagtilbud, end flere af programmets øvrige kommuner. Men som resultaterne i denne rapport indikerer, så er det ikke det samme, som at Kolding Kommunes dagtilbud ikke rummer forskelle og variationer, og variation bør derfor også fremadrettet være et opmærksomhedspunkt i det kommunale arbejde både med at forbedre og opretholde kvalitet i de kommunale dagtilbud.

De dagtilbud i Kolding Kommune, som scorer lavt på flere variabelområder bør indgående analysere, hvorfor det forholder sig sådan i netop deres dagtilbud, samt der bør ses på forbedringsmuligheder. Disse dagtilbud vil have stor gavn af at blive

inspireret af den praksis, der foregår i de dagtilbud, som scorer højt. Det vil derfor være vigtigt, at der kommunalt også tænkes i dialog og læringsfællesskaber, ikke kun i eget dagtilbud, men også mellem dagtilbud. Åbenhed og dialog om god pædagogisk praksis i dagtilbud er i den forbindelse en kultur, som bør initieres af forvaltningen, der også må være tydelig i forhold til at italesætte, hvad god praksis er.

Forældrenes uddannelsesniveau betyder meget for hvordan, børn klarer sig

Én af begrundelserne for at vi i Danmark har dagtilbud er, at dagtilbuddet skal være socialt udjævnende (Børne- og Socialministeriet, 2019). Gennem dagtilbuddet skal alle børn møde et pædagogisk læringsmiljø, der sikrer det enkelte barn mulighed for trivsel og progression i læring, uanset hvilken baggrund og hvilke forudsætninger barnet møder dagtilbuddet med.

Når forskelle og ligheder mellem børn af mødre med lavt og højt uddannelsesniveau analyseres ud fra data i T3, er der en del systematiske forskelle. Resultaterne i T3 indikerer i den forbindelse, at det i Kolding Kommune er en fordel at være barn af forældre med højt uddannelsesniveau set i forhold til barnets kompetencer. Dette gælder især på områder som børns sproglige- og sociale færdigheder, deres adfærd (eksternaliseret), samt genkendelse af tal, ord og geometriske figurer.

Hvis dagtilbuddene i Kolding Kommune skal lykkes med at reducere den sociale reproduktion, kræver det en ekstra opfølgning af de børn, som har forældre med lavt uddannelsesniveau på områder som sproglige og sociale færdigheder, adfærd, samt skriftsprog og matematisk opmærksomhed. Det er ud fra de resultater, som er præsenteret i denne rapport, indlysende, at disse børn behøver mere stimulering og støtte end andre børn på disse områder, samt at man både kommunalt og institutionelt må være meget bevidste om, hvordan man fremadrettet fastholder de positive resultater omkring de 4-5-6 åriges genkendelse af bogstaver og ord, da det her ser ud til, at man i højere grad er lykkedes med en social udjævning. I den forbindelse er det vigtigt at holde sig for øje, at social udjævning ikke sker af sig selv, det kræver et systematisk og godt, pædagogisk arbejde af høj kvalitet.

Forskelle i vurderinger af drenge og piger, samt i forventninger til børn

Der er påfaldende store forskelle i kontaktpædagogernes vurderinger af drenge og piger, set i forhold til børnenes egne vurderinger og forældrenes vurderinger af deres tilfredshed med dagtilbuddet. I sproglige og sociale færdigheder vurderes drengene til at have langt svagere færdigheder end pigerne. Ligeledes vurderes de 4-5-6 årige drenge til at have en højere grad af eksternaliseret adfærd, end de 4-5-6 årige piger har.

Fremadrettet må det diskuteres, om dette fuldt ud er en realitet, eller om det også har noget at gøre med de kriterier, som voksne bruger, når de vurderer børn. Har dette fx noget med forventninger at gøre, eller mere generelt hvilket barnesyn vi har? I kortlægningen vurderes tilpasningsdygtige børn, som ikke udfordrer for meget, tilsyneladende klart mere positivt. Flertallet af disse børn er piger.

Ideologi og mere eller mindre private værdier om, hvad som er godt og mindre godt hos børn, kan måske spille ind på disse resultater. Konsekvensen af dette kan

være, at nogle børn, som tilpasser sig vores forventninger og viser vores værdier, får en positiv vurdering og bliver dermed i højere grad værdsat i hverdagen. Signaler som disse mærker børn, og det kan på sigt påvirke dem. Dette sker blandt andet gennem måden, hvorpå dagtilbuddets fagprofessionelle anvender sproget.

Sprog skaber virkelighed, lige så meget som den beskriver en virkelighed. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, hvordan der tales med og om drengene i dagtilbuddet.

Afslutning

I denne rapport er resultater fra en kortlægningsundersøgelse, som er gennemført i Kolding Kommune i 2019 (T3), præsenteret. Endvidere er disse resultater på en række områder sammenholdt med den kommunale udvikling fra især T1 – T3. Samlet set viser rapporten, at der foregår meget arbejde af høj kvalitet i Kolding Kommunes 43 dagtilbud, og at der samlet set er den kompetence, som kræves for at løfte kvaliteten i alle dagtilbud.

Fremadrettet vil det for Kolding Kommune i høj grad handle om at fastholde gode resultater, samt at forbedre de områder, hvor der fortsat er et forbedringspotentiale. I denne fase af forbedringsarbejdet handler det i høj grad om kommunalt at mobilisere viden fra den positive udvikling, som enkeltinstitutioner, eller hele det kommunale dagtilbudsområde har haft, samt at dele den med andre – både internt i kommunen og eksternt. Endvidere bør der rettes en særlig opmærksomhed på, hvordan viden om god praksis reelt også bliver omsat til konkret forbedring af praksis (Irgens, 2007).

Kapitel 11:

Referencer

- Arnold, D. H., Zeljo, A., Doctoroff, G. L., & Ortiz, C. (2008). Parent involvement in pre-school: Predictors and the relation of involvement to preliteracy development. *School Psychology Review*, 37(1), 74-90.
- Børne- og Socialministeriet. (2018). *Den styrkede pædagogiske læreplan: Rammer og indhold København: Børne- og Socialministeriet.*
- Campbell, S. B., Shaw, D. S., & Gilliom, M. (2000). *Early externalizing behavior problems: Toddlers and preschoolers at risk for later maladjustment.* *Development and psychopathology*, 12(3), 467-488.
- Cohen, L., Manion, L & Morrison, K. (2011). *Research methods in education.* London: Routledge.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, (3): 297–334.
- Cunha, F., Heckman, J. J., Lochner, L., & Masterov, D. V. (2006). *Interpreting the evidence on life cycle skill formation.* *Handbook of the Economics of Education*, 1, 697-812.
- Dagtilbudsloven (2019). Bekendtgørelse af lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudslov). Lov nr. 824 af 15.8.2019: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=212438>
- Drugli, M.B. (2017). *Liten i barnehagen.* Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- DuFour, R., & Marzano, R. J. (2015). *Ledere af læring: Hvordan ledere i forvaltning, skole og klasseværelse fremmer elevernes læring.* Frederikshavn: Dafolo.
- Danmarks Evalueringsinstitut. (2018). *Matematisk opmærksomhed.* København: Danmarks Evalueringsinstitut.
- Earl, L. M., Sachs, J., & Timperley, H. (2008). In Day C. (Ed.), *Professional learning conversations: Challenges in using evidence for improvement.* Dordrecht : Springer Netherlands.
- Eccles, J. S., Midgley, C., Wigfield, A., Buchanan, C. M., Reuman, D., Flanagan, C. & Douglas, I. (1993). Development during adolescents. The impact of stage-environment fit on young adolescents' experiences in schools and in families. *American Psychologist*, 48(2):90-101.

- Engvik, M., Evensen, L.A., Gustavson, K., Jin, F., Johansen, R., Lekhal, R., Schjøllberg, S., Wang, M. V., Aase, H. (2014). *Sammenhenger mellom barnehagekvalitet og barns fungering ved 5 år*. Oslo: Nasjonalt folkehelseinstitutt.
- Gjems, L. (2011). Hverdagssamtalene – barnehagens glemte læringsarena? I: L. Gjems og G. Løkken (red.): *Barns læring om språk og gjennom språk. Samtaler i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Gresham, F.M. & Elliott, S.N. (1990). *Social skills rating system. Manual*. Circle Pines, American Guidance Service.
- Gresham, F.M. & Elliott, S.N. (2008). *Social Skills Improvement System – Rating scales*. Minneapolis, Minnesota: Pearssons Assessments
- Grosin, H. (1990). *Skolans klima*. Stensil
- Hansen, O. H., Nordahl, T., Nordahl, S. Ø, Hansen, L. S., & Hansen, O. (2016). *Resultater fra kortlægningsundersøgelse for 5 kommuner 2015 – Billund, Fredericia, Hedensted, Nordfyn og Svendborg: 'Uligheder og variationer – i dagtilbud'*. FULM. Aalborg Universitetsforlag.
- Hansen, O. H. (2012): Pædagogprofessionens selvforståelse Fra fri leg til organiseret læring. *Paideia*, 1(maj 2012), 54-66. Frederikshavn: Dafolo.
- Hansen, L.S. (2018): En tilgang til arbejdet med forbedring af dagtilbuddets læringsmiljø. *Paideia*, 15(1).
- Hansen, L. S. (2020). Brug af data og forskningsviden i dagtilbud. *Dansk Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift*, 2(57) (in press).
- Hattie, J. (2009). *Visible learning – A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. New York: Routledge.
- Hattie, J. (2013). *Synlig læring – for lærere*. Frederikshavn: Dafolo.
- Halgunseth, L., Peterson, A., Stark, D. R., & Moodie, S. (2009). *Family engagement, diverse families, and early childhood education programs: An integrated review of the literature*. Washington, DC: NAEYC and Pre-K Now.
- Irgens, E. (2007). Profesjon og organisasjon: Å arbeide som profesjonsutdannet. Bergen: Fagbokforlaget.
- Johansson, & Samuelsson. (2005): *Möten för lärande*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Juul, J. & Jensen, H. (2002). Pædagogisk relationskompetence. København: Apostrof.
- Kim, E. M., Sheridan, S. M., Kwon, K., & Koziol, N. (2013). Parent beliefs and children's social-behavioral functioning: The mediating role of parent-teacher relationships. *Journal of School Psychology*, 51(2), 175-185.

- Lamer, K. & Hauge, S. (2006): *Fra rammeprogram til handling: Implementering av rammeprogrammet "Du og jeg og vi to!", med fokus på veiledningsprosesser i personalet, sosial kompetanseutvikling og problematferd hos barna*. Oslo: Høgskolen i Oslo.
- Lamer, K. (2013). *Det ved vi om – Social kompetence*. Frederikshavn: Dafolo.
- Løvlie-Schibbye, A.L. (2017). *Relasjoner*. Oslo: Univetsitetsforlaget.
- Marzano, R. J., Heflebower, T., Hoegh, J. K., Warrick, P., & Grift, G. (2016). *Næste skridt i professionelle læringsfællesskaber: Kollaborative teams der transformerer skolens praksis*. Frederikshavn: Dafolo.
- Melby-Lervåg, M. & Lervåg, A. (2014). *Språklig utvikling hos barn fra null til fem år. I Utvikling, lek og læring i barnehagen: – forskning og praksis, I: V. Glaser; I. Størksen & M.B. Drugli. (red.), Utvikling, lek og læring i barnehagen*. Forskning og praksis. Oslo: Fagbokforlaget.
- Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (2016): *Børns tidlige utvikling og læring*. Hentet fra: <https://dk.ramboll.com/medier/rdk/~media/DCB01463CD8343808D7E327008062344.ashx>
- Mitchell, D. (2014). *Hvad der virker i inkluderende undervisning—evidensbaserede undervisningsstrategier*. Frederikshavn: Dafolo.
- Moos, R.H. & Trickett, E.J. (1974). *The Classroom Environment Scale*. Palo Alto, California: Consulting psychology Press.
- Nordahl, T. (2000). *En skole – to verdener: et teoretisk og empirisk arbeid om problematferd og mistilpasning i et elev- og lærerperspektiv*. Oslo: Pedagogisk forskningsinstitutt, Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.
- Nordahl, T. (2003). *Makt og avmakt i samarbeidet mellom hjem og skole: En evaluering in-nenfor reform 97*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Nordahl, T. (2005). *Læringsmiljø og pedagogisk analyse: en beskrivelse og evaluering av LP-modellen*. Rapport 19/05. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Nordahl, T. (2007): *Hjem og skole*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nordahl, T. (2010). *Eleven som aktør. Fokus på elevens læring og handling i skolen*. 2. utd. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nordahl, T (2020): *Overgangen mellom barnehage og skole*. Rapportserien til Høgskolen i Innlandet (in press).
- Nordahl, T., Kostøl, A., Sunnevåg, A., Knudsmoen, H., Johnsen, T., & Qvortrup, L. (2012). *Kvalitet i dagtilbudet - set med børneøjne: En kortlægning af pilotprosjektet: LP-modellen i de kommunale dagtilbud*. Dafolo Forlag A/S.

- Nordahl, T. og Sunnevåg, A-K. (2017). *Forbedringsarbeid i barnehagen. Paideia* . 14/2017, s. 7-19.
- Nordahl, T.; Qvortrup, L.; Hansen, L. S. & Hansen O. (2013): *Resultater fra kartleggingsundersøkelse i Kristiansand kommune 2013*. FULM. Aalborg Universitetsforlag.
- Nordahl, T., & Hansen, L. S. (2016). *Det ved vi om datainformert forbedringsarbeid i dagtilbud*. Frederikshavn: Dafolo.
- Nordahl, T., Sunnevåg, A.-K. & Aasen, A. M. (2012). *Resultater fra bruk av LP-modellen i danske folkeskoler. Evaluering av arbeidet med LP-modellen 2008–2011*. Frederikshavn: Dafolo.
- Nordahl, T., Hansen, L. S., Nordahl, S. Ø, Sunnevåg, A., & Hansen, O. (2017). *Resultater fra anden kortlægningsundersøgelse i Brønderslev kommune 2016*. FULM. Aalborg Universitetsforlag.
- Nordahl, T., Nordahl, S. Ø, Sunnevåg, A., Berg, B., & Martinsen, M. (2018). *Det gode er det fremragende sin fiende: Resultater fra kartleggingsundersøkelser i kristiansand kommune 2013-2017*. FULM. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Nordenbo, S.E., Moser, T., Jensen, B., Hjort, K., Johansson, I., Ploug, N., Larsen, M.S, og Thornval, M. (2010). *Forskningkortlægning og forskervurdering af skandinavisk forskning i året 2008 i institutioner for de 0-6 årige (førskolen)*. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.
- OECD (2006): *Starting Strong II: Early childhood education and care*. Paris: OECD Publications.
- Ogden, T. (1995): *Kompetanse i kontekst. En studie av risiko og kompetanse hos 10 og 13 åringer. Prosjekt Oppvekstnettverk*. Rapportserie fra Barnevernets Utviklingssenter, nr. 3.
- Ogden, T. (2009). *Sosial kompetanse og problematferd i skolen*. 2. utg. Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Pianta, R. C. (2001). *Student-Teacher Relationship Scale: Professional Manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources, Inc.
- Pianta, R, Downer, J & Hamre, B (2016). Quality in Early Education Classrooms; Definitions, Gaps and Systems. *The Future of Children*, 26, 119, 137.
- Ringsmose, C. (2020): *Perspektiver på kvalitet i daginstitutioner: Resultater fra et kvalitativt studie i seks kommuner*. FULM (in press), Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- Rutter, M., Maughan, B., Mortimore, P., Ouston, J. & Smith, A. (1979). *Fifteen Thousand Hours. Secondary Schools & their Effects on Children*. London: Open Books.

- Skaalvik, E. (1993). *Motivasjonsskala*. Trondheim: Univ. i Trondheim, Pedagogisk Institutt.
- Sunnevåg, A-K. (2013). Dagtilbud med høy, god og lav kvalitet. *Tidsskrift for Evaluering i Praksis. Cepra-sriben*. Aalborg: University College Nordjylland, 15/2013, s.74-85
- Sunnevåg, A., Nordahl, T., & Nordahl, S. Ø. (2018). *Kultur for læring i barnehagen: Resultater fra kartleggingsundersøkelser i T1*. Elverum: Flisa Trykkeri A/S.
- Sunnevåg, A-K. & Aasen, A. (2010): *Implementering av LP-modellen*. Hamar: Rapport (Høg-skolen i Hedmark) 3-2010.
- Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M., & Thomas, S. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. *Journal of Educational Change*, 7(4), 221-258.
- Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., & Taggart, B. (2010). *Early childhood matters: Evidence from the effective pre-school and primary education project*. Routledge.
- Timperley, H. (2018). *Styrken ved profesjonel læring*. Frederikshavn: Dafolo.
- UNICEF (2008) *The child care transition*. Hentet fra: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/rc8_eng.pdf
- Urban, M., Vandenbroeck, M., Laere Van, K., Lazzari, A., & Peeters, J. (2011). *Competence requirements in early childhood education and care final report*. Luxembourg: Publications Office.
- Webster-Stratton, C., Reid, M. J., & Hammond, M. (2001). Preventing conduct problems, promoting social competence: A parent and teacher training partnership in Head Start. *Journal of clinical child psychology*, 30(3), 283-302.
- Østrem, S., Bjar, H., Hogsnes, H.D., Jansen, T.T., Nordtømme, S. & Rydjord K.T. (2009). *Alle teller mer. En evaluering av hvordan Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver blir innført, brukt og erfart*. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold. Barnehagesenteret.

